

**IMPUNITAT CORPORATIVA I
IMPACTE EXTERIOR AL SUD
GLOBAL. PROPOSTA D'UNA
METODOLOGIA
D'ACOMPANYAMENT PEL
CENTRE CATALÀ D'EMPRESA I
DRETS HUMANS**

Treball realitzat per:
Marta Buyreu Jorba

Dirigit per:
Gemma Tejedor Papell
Jordi Segalàs Coral
Sandra Tous Rodríguez
Nicolás O'Ryan Febré

Màster en **Ciència i Tecnologia de la Sostenibilitat**

Barcelona, **octubre del 2025**

TREBALL FINAL DE MÀSTER

RESUM

Aquest treball analitza la problemàtica de la impunitat empresarial i l'impacte de les empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen al Sud Global, sovint en contextos de feblesa institucional, marcs normatius incomplets i absència de mecanismes efectius de reparació en matèria de drets humans i DESCAs (drets econòmics, socials, culturals i ambientals). Partint del procés de creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans (CCEDH), que neix amb la missió de supervisar, investigar i incidir en les vulneracions de drets comeses per empreses que desenvolupen la seva activitat a Catalunya i les operacions que fan fora del territori català.

L'objectiu principal del treball és proposar una metodologia d'acompanyament que permeti dotar al CCEDH d'una eina pràctica i sòlida per a gestionar la recepció de denúncies i acompanyar processos d'investigació de manera rigorosa, participativa i adaptable a diferents contextos.

La recerca combina revisió bibliogràfica i normativa, anàlisi d'organitzacions, entrevistes amb organitzacions, persones expertes i professionals jurídics, i finalment la validació de la proposta. Aquesta validació es realitza a partir d'un cas real, el cas RENACE, relacionat amb l'impacte de projectes hidroelèctrics sobre comunitats indígenes i, també, mitjançant un procés col·lectiu de discussió i millora amb el Grup Català d'Empresa i Drets Humans, que agrupa diverses entitats de drets humans amb experiència en l'àmbit.

Els resultats permeten definir les fases d'un procediment d'investigació sòlid i establir criteris per a la recollida de proves, la valoració de la gravetat dels casos i la selecció d'estratègies d'incidència més efectives. Així mateix, es posa èmfasi en la importància de garantir la seguretat de les víctimes i les comunitats afectades, assegurar la legitimitat i la transparència del procés i generar accions concretes de denúncia, reparació i prevenció per cada cas.

PARAULES CLAU

Empresa i drets humans, Drets humans i DESCAs, Centre Català d'Empresa i Drets Humans, metodologia d'acompanyament, vulneració de drets, impunitat, incidència, justícia global, comunitats indígenes, Cas RENACE (AlterNativa), Grup Català d'Empresa i Drets Humans.

RESUMEN

Este trabajo analiza la problemática de la impunidad empresarial y el impacto de las empresas que operan en Cataluña en las actividades que realizan en el Sur Global, a menudo en contextos de debilidad institucional, marcos normativos incompletos y ausencia de mecanismos efectivos de reparación en materia de derechos humanos y DESCAs (derechos económicos, sociales, culturales y ambientales). Partiendo del proceso de creación del Centro Catalán de Empresa y Derechos Humanos (CCEDH), que nace con la misión de supervisar, investigar e incidir en las vulneraciones de derechos cometidas por empresas que desarrollan su actividad en Cataluña y las operaciones que realizan fuera del territorio catalán.

El objetivo principal del trabajo es proponer una metodología de acompañamiento que permita dotar al CCEDH de una herramienta práctica y sólida para gestionar la recepción de denuncias y acompañar procesos de investigación de forma rigurosa, participativa y adaptable a diferentes contextos.

La investigación combina revisión bibliográfica y normativa, análisis de organizaciones, entrevistas con organizaciones, expertos y profesionales jurídicos, y finalmente la validación de la propuesta. Esta validación se realiza a partir de un caso real, el caso RENACE, relacionado con el impacto de proyectos hidroeléctricos sobre comunidades indígenas y, también, mediante un proceso colectivo de discusión y mejora con el Grupo Catalán de Empresa y Derechos Humanos, que agrupa a diversas entidades de derechos humanos con experiencia en el ámbito.

Los resultados permiten definir las fases de un sólido procedimiento de investigación y establecer criterios para la recogida de pruebas, la valoración de la gravedad de los casos y la selección de estrategias de incidencia más efectivas. Asimismo, se pone énfasis en la importancia de garantizar la seguridad de las víctimas y comunidades afectadas, asegurar la legitimidad y la transparencia del proceso y generar acciones concretas de denuncia, reparación y prevención por cada caso.

PALABRAS CALVE

Empresa y derechos humanos, Derechos humanos y DESCAs, Centro Catalán de Empresa y Derechos Humanos, metodología de acompañamiento, vulneración de derechos, impunidad, incidencia, justicia global, comunidades indígenas, Caso RENACE (AlterNativa), Grupo Catalán de Empresa y Derechos Humanos.

ABSTRACT

This work analyzes the problem of business impunity and the impact of companies operating in Catalonia on the activities they carry out in the Global South, often in contexts of institutional weakness, incomplete regulatory frameworks and the absence of effective reparation mechanisms in terms of human rights and DESCAs (economic, social, cultural and environmental rights). Starting from the creation process of the Catalan Center for Business and Human Rights (CCEDH), which was born with the mission of supervising, investigating and influencing the violations of rights committed by companies that develop their activity in Catalonia and the operations they carry out outside the Catalan territory.

The main objective of the work is to propose an accompanying methodology that allows the CCEDH to be provided with a practical and solid tool to manage the reception of complaints and accompany investigative processes in a rigorous, participatory and adaptable way to different contexts.

The investigation combines bibliographic and regulatory review, analysis of organizations, interviews with organizations, experts and legal professionals, and finally the validation of the proposal. This validation is based on a real case, the RENACE case, related to the impact of hydroelectric projects on indigenous communities and, also, through a collective process of discussion and improvement with the Catalan Business and Human Rights Group, which brings together various human rights entities with experience in the field.

The results allow defining the phases of a solid investigation procedure and establishing criteria for the collection of evidence, the assessment of the seriousness of the cases and the selection of the most effective advocacy strategies. Likewise, emphasis is placed on the importance of guaranteeing the safety of the victims and affected communities, ensuring the legitimacy and transparency of the process and generating concrete actions for reporting, reparation and prevention for each case.

KEY WORDS

Business and human rights, Human rights and DESCAs, Catalan Center for Business and Human Rights, support methodology, violation of rights, impunity, advocacy, global justice, indigenous communities, RENACE Case (AlterNativa), Catalan Group for Business and Human Rights.

ÍNDIX

TAULA D'ACRÒNIMS I ABREVIACIONS	8
1. INTRODUCCIÓ.....	9
1.1. CONTEXT I JUSTIFICACIÓ DEL TEMA.....	9
1.2. EL CENTRE CATALÀ D'EMPRESA I DRETS HUMANS.....	11
1.2.1. ORÍGENS I JUSTIFICACIÓ DEL CENTRE	11
1.2.2. MISSIÓ, VISIÓ I OBJECTIUS	12
1.2.3. PROPOSTA DE LLEI.....	12
1.2.4. FUNCIONS I ÀREES D'ACTUACIÓ	12
1.2.5. ESTRUCTURA I GOVERNANÇA	13
1.2.6. CONTEXT INTERNACIONAL I ALINEAMENT NORMATIU	13
2. OBJECTIUS I PREGUNTA DE RECERCA	13
2.1. OBJECTIUS	13
2.2. PREGUNTA DE RECERCA.....	14
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	16
3.1. DRETS HUMANS I RESPONSABILITAT EMPRESARIAL	16
3.2. MARC NORMATIU I JURÍDIC SOBRE EMPRESES I DRETS HUMANS.....	16
3.3. VIES I MECANISMES LEGALS PER A LA INCIDÈNCIA	18
3.4. ORGANITZACIONS RELLEVANTS EN LA DEFENSA DELS DRETS HUMANS EN L'ÀMBIT EMPRESARIAL.....	19
3.5. BIUTS DESTACATS.....	20
4. METODOLOGIA DE RECERCA.....	22
4.1. RECERCA BIBLIOGRÀFICA	22
4.2. ANÀLISIS D'ORGANITZACIONS	22
4.3. ENTREVISTES A ORGANITZACIONS I PERSONES EXPERTES	28
4.4. VALIDACIÓ DE LA PROPOSTA DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT	28
4.4.1. APLICACIÓ AL CAS D'ESTUDI RENACE	28
4.4.2. PRESENTACIÓ AL GRUP CATALÀ D'EMPRESA I DRETS HUMANS	30
5. RESULTATS.....	31
5.1. RESULTATS DE LA REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA I LES ENTREVISTES	31
5.2. DISSENY I LA VALIDACIÓ DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT.....	35
5.3. RESULTAT FINAL DEL DISSENY DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT	36
6. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS.....	57
6.1. CONCLUSIONS	57
6.2. LIMITACIONS	58
6.3. PROPOSTES DE FUTUR	58

7.	ANÀLISIS DE SOSTENIBILITAT I IMPLICACIONS ÈTIQUES	60
7.1.	DESENVOLUPAMENT DEL TFM.....	60
7.1.1.	PUNT DE VISTA AMBIENTAL.....	60
7.1.2.	PUNT DE VISTA ECONÒMIC.....	60
7.1.3.	PUNT DE VISTA SOCIAL.....	60
7.2.	EXECUCIÓ DEL PROJECTE (METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT DEL CCEDH)	60
7.2.1.	PUNT DE VISTA AMBIENTAL.....	60
7.2.2.	PUNT DE VISTA ECONÒMIC.....	61
7.2.3.	PUNT DE VISTA SOCIAL.....	61
7.3.	RISCOS I LIMITACIONS.....	61
7.3.1.	PUNT DE VISTA AMBIENTAL.....	61
7.3.2.	PUNT DE VISTA ECONÒMIC.....	61
7.3.3.	PUNT DE VISTA SOCIAL.....	61
7.4.	IMPLICACIONS ÈTIQUES	62
7.5.	RELACIÓ AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE.....	62
8.	ANNEXOS.....	63
8.1.	ANNEX 1: DEFINICIONS DE NORMATIVES, LLEIS, REGLAMENTS I ALTRES INSTRUMENTS LEGALS	63
8.2.	ANNEX 2: GUIONS DE LES ENTREVISTES	66
8.2.1.	GUIÓ D'ENTREVISTA PER LES ORGANITZACIONS	66
8.2.2.	GUIÓ D'ENTREVISTA PER ALTERNATIVA	67
8.2.3.	GUIÓ D'ENTREVISTA PELS ADVOCATS.....	68
8.3.	ANNEX 3: ENTREVISTES REALITZADES.....	69
8.3.1.	ENTREVISTA A INÉS RACIONERO (EJATLAS - DOCTORANDA UB)	69
8.3.2.	ENTREVISTA A UNA ORGANITZACIÓ DE DRETS HUMANS (ANÒNIMA).....	75
8.3.3.	ENTREVISTA A L'ONG ALTERNATIVA	78
8.3.4.	ENTREVISTA A UN ADVOCAT (ANÒNIMA).....	89
8.3.5.	ENTREVISTA A L'ADVOCAT JUAN HERNÁNDEZ	93
8.4.	ANNEX 4: PROTOTIP DEL FORMULARI DE QUEIXES	101
9.	BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES.....	108

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1	Anàlisi d'organitzacions.....	27
Taula 2	Matriu de la classificació del risc	42

ÍNDIX FIGURES

Figura 1. Llegendes dels símbols del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament....	53
Figura 2. Part 1 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament.	54
Figura 3. Part 2 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament	55
Figura 4. Part 3 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament.	56

TAULA D'ACRÒNIMS I ABREVIACIONS

ACRÒNIM	DESCRIPCIÓ
DESCA	Drets econòmics, socials, culturals i ambientals
CCEDH	Centre Català d'Empresa i Drets Humans
ESF	Enginyeria Sense Fronteres
ONG	Organització no governamental
ODG	Observatori del Deute en la Globalització
Novact	Institut Internacional per l'Acció Noviolenta
PSC	Partit dels Socialistes de Catalunya
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya
CUP	Candidatura d'Unitat Popular
OCDE	Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic
ONU	Organització de les Nacions Unides
UE	Unió Europea
OIT	Organització Internacional del Treball
PRNU	Principis Rectors de les Nacions Unides sobre les Empreses i Drets Humans
PNC	Punts Nacionals de Contacte
PIDESC	Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals
PIDCP	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics
EUA	Estats Units d'Amèrica
CEPE	Comissió Econòmica per a Europa de les Nacions Unides
CSDDD	Directiva sobre Diligència Deguda en Sostenibilitat Corporativa
CSRD	Directiva sobre Informació de Sostenibilitat Corporativa
ASG	Ambiental, social i governança
FIDH	International Federation for Human Rights
ECCJ	European Coalition for Corporate Justice
CEO	Corporate Europe Observatory
RSC	Responsabilitat Social Corporativa
ODHE	Observatori de Drets Humans i Empreses
O3C	Observatori Ciutadà contra la Corrupció
APDHA	Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía
CERMI	Comité Español de Representantes de personas con discapacidad
CCAR	Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
EjAtlas	Global Atlas of Environmental Justice
IDHC	Institut de Drets Humans de Catalunya
GDPR	Reglament General de Protecció de Dades
LOPDGDD	Llei orgànica de Protecció de dades personals i garantia dels drets digitals
PIMES	Petites i Mitjanes Empreses
ODS	Objectius de Desenvolupament Sostenible

1. INTRODUCCIÓ

1.1. CONTEXT I JUSTIFICACIÓ DEL TEMA

En el context actual de globalització econòmica, moltes empreses, incloses aquelles amb seu a Catalunya, desenvolupen la seva activitat en múltiples territoris, sovint en països amb marcs normatius febles o amb capacitat institucional limitada per garantir el compliment de la legislació ambiental, laborals i de drets humans i DESCAs (drets econòmics, socials, culturals i ambientals). Aquestes pràctiques empresarials, especialment en sectors com el tèxtil, l'agroindústria o l'extractivisme, poden generar greus impactes socials, ambientals i culturals sobre les poblacions locals (1). Aquest projecte posa especial èmfasi en els efectes d'aquest model, al Sud Global, partint del coneixement directe de casos d'estudi concrets, com el cas RENACE. Aquest cas ha permès identificar amb més detall les dinàmiques de poder i vulneració en aquests territoris.

Segons dades del *Corporate Human Rights Benchmark* (2), només un 10% de les grans empreses transnacionals tenen polítiques efectives per protegir els drets humans i el 40% no pot demostrar mesures de diligència deguda sobre aquests drets, ni tan sols en les seves cadenes de subministrament. Cal afegir a això, que es calcula que el sector privat és responsable del 40% dels casos d'esclavitud moderna, una realitat que afecta més de 40 milions de persones al món (3). Aquestes vulneracions es concentren especialment en regions amb una alta riquesa ecològica i abundància de recursos naturals, sovint habitades per comunitats indígenes i camperoles, amb una llarga història de desposseïció territorial i violacions sistemàtiques de drets col·lectius (4).

L'accés a mecanismes de reparació continua sent un dels aspectes més febles del sistema internacional de protecció dels drets humans i DESCAs en l'àmbit empresarial. Tot i l'existència dels Principis Rectors de les Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans (5), que reconeixen el deure dels estats de protegir els drets humans i la responsabilitat de les empreses de respectar-los, aquests principis són de compliment voluntari i manquen d'instruments efectius d'execució i sanció. La majoria d'estats no han desenvolupat eines jurídiques específiques per a prevenir, investigar i sancionar els abusos comesos per empreses, especialment quan aquests tenen lloc fora del territori nacional (1).

Tot aquest marc legislatiu configura i permet una situació d'impunitat corporativa a escala internacional, en què els marcs normatius sovint s'adeqüen als interessos empresarials i dificulten l'avenç d'iniciatives més ambicioses, com ara el Tractat Vinculant sobre empreses i drets humans, impulsat des del 2014 al Consell de Drets Humans de l'ONU. Aquest procés, promogut i defensat per la campanya *Stop Corporate Impunity* (6), té per objectiu establir un instrument jurídic internacional legalment vinculant que reguli les activitats de les empreses transnacionals i garanteixi accés a la justícia i reparació efectiva a les comunitats afectades. El Tractat pretén establir obligacions directes per a les empreses en tota la cadena de subministrament i reafirmar la primacia dels drets humans per sobre dels acords comercials i d'inversió. Malgrat això, el seu desenvolupament ha estat travessat per fortes tensions polítiques i corporatives que en dificulten l'abast i l'eficàcia.

Així mateix, a la Unió Europea, s'està desplegant una agenda de simplificació normativa. En aquest marc, la Comissió Europea ha presentat una sèrie de paquets Omnibus, modificacions legislatives proposades amb la finalitat de revisar, simplificar o ajustar normativa existent, sota el pretext de reduir càrregues administratives. Aquestes propostes han estat denunciades per organitzacions socials i acadèmiques com una desregulació encoberta en àmbits clau com el

medi ambient, el clima i els drets socials i laborals (7). Entre d'altres, aquesta afecta la directiva sobre diligència deguda en matèria de sostenibilitat aprovada l'any 2024, reduint la càrrega administrativa de les empreses mitjançant la simplificació dels requisits que aquesta establia. La modificació redueix l'abast i la força de les obligacions empresarials, i a mésposposa el termini de transposició d'aquesta fins a 26 de juliol 2028 (8). Així, allò que havia de representar un avenç significatiu en la responsabilitat corporativa corre el risc de quedar afeblit per la mateixa dinàmica de desregulació que afavoreix els interessos de les grans corporacions.

A Catalunya, diverses iniciatives han denunciat aquesta manca de responsabilitat extraterritorial, incloent el cas de la contractació pública de l'Ajuntament de Barcelona amb empreses implicades en violacions de drets humans al Sud Global (1). Davant d'aquest escenari i tot i que encara està pendent de desplegament normatiu i funcional, està en procés de creació el Centre Català d'Empresa i Drets Humans (CCEDH), una institució pública independent amb la missió d'investigar i fer seguiment de l'impacte de les empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català, rebre i gestionar denúncies i proposar recomanacions i sancions. Aquesta constitueix una oportunitat única per garantir mecanismes de control, reparació i prevenció d'aquestes vulneracions (9).

Per tal que el futur Centre Català pugui complir amb eficàcia aquestes funcions, cal desenvolupar una metodologia específica d'investigació que permeti estructurar els processos de denúncia, garantir la seguretat i la participació de les comunitats afectades, verificar la informació de manera rigorosa i promoure accions concretes fomentades en evidències contrastables. Aquesta metodologia s'anomenarà *metodologia d'acompanyament* al llarg d'aquest treball, amb l'objectiu de diferenciar-la clarament de la metodologia de recerca pròpia del treball acadèmic. La metodologia d'acompanyament ha de ser sòlida, però també participativa i adaptable als diferents contextos socioculturals i jurídics dels territoris afectats.

Aquest projecte s'ha desenvolupat en col·laboració amb Enginyeria Sense Fronteres (ESF) (10), una associació de cooperació, incidència i sensibilització per la Justícia Global que forma part de LaFede – Justícia Global, espai de coordinació de les entitats catalanes compromeses amb la defensa dels drets humans arreu del món. ESF treballa per garantir l'accés universal als drets humans bàsics, especialment l'aigua, l'energia o l'habitatge. Entre les seves línies de treball, destaca l'anàlisi de vulneracions de drets humans i ambientals comeses per empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen en territoris del Sud Global.

Aquest treball s'ha realitzat a partir d'un cas d'estudi real: el cas RENACE, impulsat des de l'ONG AlterNativa - Intercanvi amb Pobles Indígenes (11), una entitat que treballa des del 1992 per la justícia global i la defensa dels drets dels pobles indígenes, amb un especial enfocament en la defensa del territori. El procés s'ha dut a terme en col·laboració amb organitzacions defensores dels drets humans i DESCA, persones expertes i juristes. La seva implicació ha sigut clau tant en la creació de la metodologia d'acompanyament, com en la seva validació posterior a partir de feedback col·lectiu, per tal que aquesta sigui sòlida, legítima i aplicable a futures denúncies que es tramitin des del Centre Català d'Empresa i Drets Humans (CCEDH).

En definitiva, aquesta recerca pretén abordar la deficiència en mecanismes institucionals de protecció dels drets humans i DESCA, i contribuir en l'enfortiment d'una economia catalana més coherent, responsable i alineada amb els principis de justícia global, drets humans i sostenibilitat.

1.2. EL CENTRE CATALÀ D'EMPRESA I DRETS HUMANS

1.2.1. ORÍGENS I JUSTIFICACIÓ DEL CENTRE

El Centre Català d'Empresa i Drets Humans (CCEDH) és una iniciativa pionera nascuda de l'impuls de més de 8.000 entitats socials, cooperatives i sindicats, coordinades per Lafede - Justícia Global i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia.

El procés de creació es remunta al 2014, en resposta a les múltiples vulneracions de drets humans i ambientals comeses per empreses amb seu a Catalunya o amb vincles econòmics i comercials al Sud Global. Aquestes violacions inclouen desplaçaments forçosos, contaminació ambiental, explotació laboral, criminalització de defensors i vulneracions de drets col·lectius de pobles indígenes, entre d'altres (12).

Un dels pilars fonamentals en aquest procés ha estat el Grup català d'Empresa i Drets Humans, un espai d'articulació i d'incidència política que neix a iniciativa de LaFede – Justícia Global i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, dues plataformes de segon nivell que agrupen entitats catalanes compromeses amb la defensa dels drets humans i la justícia global. Aquest grup està format per organitzacions com SETEM Catalunya, Observatori DESCA, Enginyeria Sense Fronteres, Entrepobles, ODG (Observatori del Deute en la Globalització), NOVACT (Institut Internacional per l'Acció Noviolenta), i altres col·lectius que treballen per la justícia global i la defensa dels drets humans. El grup ha tingut un paper clau per posar sobre la taula la necessitat d'un mecanisme públic, independent i vinculant que assegurí que les empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català respectin els drets humans en qualsevol context en què operin (13).

El Grup Català ha desenvolupat accions d'investigació, denúncia i incidència política, entre elles la plataforma AlertaDH.org, una eina col·lectiva de seguiment de casos concrets de vulneracions per part d'empreses, que ha servit com a base empírica i comunicativa per impulsar el projecte del Centre. Aquesta tasca constant ha permès generar coneixement, sensibilitzar l'opinió pública i pressionar les institucions per a la creació d'un organisme que posi fi a la impunitat empresarial (13).

L'origen del CCEDH s'arrela també en la voluntat de donar compliment als Principis Rectors de Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans i a diverses resolucions parlamentàries aprovades a Catalunya (Resolució 3-59/XI de 2016, Moció 78/XII de 2019, i Resolució 523/XII de 2021), que expressen el compromís institucional amb la protecció dels drets humans en l'activitat empresarial a l'exterior (14).

Aquest organisme es configura com una eina pública per posar fi a la impunitat de les empreses transnacionals, especialment en contextos de vulnerabilitat estructural, conflicte armat o absència d'institucions democràtiques.

Així, el CCEDH no només respon a una necessitat institucional, sinó que és fruit d'un ampli consens social i d'un treball sostingut de la societat civil organitzada, que ha reivindicat durant més d'una dècada un model econòmic més just, responsable i alineat amb els drets humans i la sostenibilitat global (15).

1.2.2. MISSIÓ, VISIÓ I OBJECTIUS

La **missió** del CCEDH és prevenir, supervisar, investigar i proposar mesures sobre les actuacions empresarials a l'exterior que puguin vulnerar drets humans o provocar danys ambientals, amb especial atenció als col·lectius més vulnerables i als sectors d'alt risc (12).

La seva **visió** és esdevenir un referent institucional a Europa en la vigilància de les empreses transnacionals, establint mecanismes reals d'exigència de responsabilitat extraterritorial i fomentant una economia catalana justa, sostenible i respectuosa amb els drets humans i el medi ambient (12).

L'**objectiu** principal és avaluar l'impacte de les operacions empresarials sobre els drets humans, així com de promoure la pau i el desenvolupament sostenible, tant en el context local com en les activitats i inversions de les empreses amb seu a Catalunya (16).

1.2.3. PROPOSTA DE LLEI

La Proposta de Llei per a la creació del CCEDH va ser registrada al Parlament de Catalunya el 17 de març de 2025, amb el suport dels grups parlamentaris del PSC-Units, ERC, Junts, Comuns i CUP-DT. Aquesta Llei estableix que el CCEDH serà una entitat de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i plena independència de governs i empreses (14).

Segons la proposta de Llei:

- El Centre estarà adscrit al departament competent en acció exterior, però tindrà autonomia funcional i de govern.
- Comptarà amb una Junta de Govern, una Direcció i un Consell Assessor.
- Podrà rebre denúncies, investigar vulneracions, publicar informes i recomanar sancions, inclosa l'exclusió de les empreses de la contractació pública.

També es preveu que pugui col·laborar amb ACCIÓ (Agència per la Competitivitat de l'Empresa de la Generalitat de Catalunya) i altres actors institucionals per promoure bones pràctiques empresarials.

1.2.4. FUNCIONS I ÀREES D'ACTUACIÓ

Les **funcions** principals del CCEDH es poden agrupar en quatre blocs (14):

- Investigació i seguiment
 - Rebre queixes sobre vulneracions de drets humans i danys ambientals relacionats amb empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català.
 - Investigar i elaborar informes públics sobre aquestes denúncies.
 - Supervisar les actuacions de les empreses i les mesures adoptades per les institucions competents.
- Prevenció i alerta
 - Elaborar un mapa de riscos.
 - Formular alertes preventives davant activitats empresarials potencialment nocives.
- Incidència i sanció
 - Proposar sancions les empreses que no col·laborin amb les investigacions.
 - Traslladar casos a fiscalia o a organismes internacionals (OCDE, ONU).

- Pedagogia i sensibilització
 - Fer divulgació ciutadana.
 - Promoure la formació especialitzada i generar coneixement independent.

Els àmbits d'actuació inclouen (14):

- Drets humans (especialment drets laborals, col·lectius i de pobles indígenes).
- Medi ambient (clima, biodiversitat, aigua, sòl, etc.).
- Promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible.

1.2.5. ESTRUCTURA I GOVERNANÇA

El Centre es compon dels següents tres òrgans amb les seves funcions principals (14):

- Junta de Govern: màxim òrgan de decisió, amb representació paritària i diversitat territorial i sectorial.
- Direcció: càrrec unipersonal amb funcions executives.
- Consell Assessor: format per experts en drets humans, medi ambient i empresa, amb funció consultiva.

Es garanteix la paritat de gènere i la diversitat territorial i sectorial en els òrgans de govern.

1.2.6. CONTEXT INTERNACIONAL I ALINEAMENT NORMATIU

El Centre s'alinea amb els Principis Rectors de l'ONU sobre Empreses i Drets Humans (2011), el Tractat Vinculant en negociació al Consell de Drets Humans (Resolució 26/9) i la recent Directiva (UE) 2024/1760 sobre diligència deguda en matèria de sostenibilitat (5).

Catalunya es posiciona com a actor pioner al sud d'Europa amb la creació d'aquest organisme públic específic (17).

Tot i aquests avenços, la normativa vigent a nivell internacional i europeu continua mostrant limitacions importants. La diligència deguda empresarial, en el seu disseny actual, és un mecanisme que sovint neix del mateix món corporatiu i ha estat assumit per les administracions públiques com a eina de regulació. Això comporta que siguin les pròpies empreses les que elaborin i supervisin els seus plans de prevenció i seguiment, fet que pot generar dèficits de control extern i dificultats per garantir una protecció real dels drets humans i ambientals (18).

2. OBJECTIUS I PREGUNTA DE RECERCA

2.1. OBJECTIUS

Objectiu general

Dissenyar una metodologia d'acompanyament per al Centre Català de Drets Humans i Empresa que permeti identificar, analitzar i donar suport a denúncies de vulneracions de drets humans i DESCAs comeses per empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català, amb l'objectiu d'activar respostes jurídiques i accions d'incidència eficaces davant dels òrgans competents.

Objectius específics

Els objectius específics que es presenten a continuació tenen com a finalitat concretar i estructurar el desenvolupament del treball per tal d'assolir l'objectiu general.

1. Definir l'estructura del procediment d'investigació, establint les fases clau des de la recepció d'una denúncia fins a la posada en marxa d'accions legals, administratives o d'incidència pública.
2. Establir els criteris per a la recollida i valoració de proves i informació rellevant, identificant els tipus de fonts necessàries per a construir una base jurídica sòlida i emprendre accions efectives en casos de vulneració de drets.
3. Recollir els marcs legals existents que poden ser utilitzats per a exigir responsabilitats a empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català, incloent-hi mecanismes com el principi d'extraterritorialitat (veure annex 1), l'exclusió de la contractació pública (veure annex 1) o la presentació de demandes judicials.
4. Analitzar i determinar les estratègies d'incidència més efectives (ex: informes, comunicats, denúncies públiques, accions davant d'organismes internacionals, etc.) per a generar un major impacte legal i polític de la metodologia d'acompanyament.
5. Determinar, mitjançant entrevistes amb experts i organitzacions del sector, els requisits tècnics, operatius i legals que hauria d'incloure la metodologia d'acompanyament per assegurar-ne la viabilitat, validesa i legitimitat.
6. Validar la metodologia d'acompanyament a partir d'un cas real, per a valorar-ne l'aplicabilitat, detectar mancances i ajustar-ne els mecanismes de funcionament.
7. Contrastar la metodologia d'acompanyament amb organitzacions expertes i entitats del sector, per a avaluar-la i fomentar l'intercanvi de criteris i enfocaments útils.

2.2. PREGUNTA DE RECERCA

Pregunta de recerca principal

Quina hauria de ser la metodologia d'acompanyament del Centre Català d'Empresa i Drets Humans per facilitar i agilitzar la gestió de casos de vulneracions de drets humans i DESCA comeses per empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català i activar mecanismes d'incidència efectius?

Subpreguntes de recerca

- Disseny del procediment d'actuació
 - Quins passos hauria d'incloure la metodologia d'acompanyament per a garantir rigor jurídic i eficiència operativa en la resposta a les denúncies?
 - Quins criteris s'haurien d'utilitzar per valorar la versemblança, gravetat i urgència d'una denúncia?
- Marc jurídic
 - Quins mecanismes legals (judicials, administratius, etc.) poden ser integrats dins la metodologia d'acompanyament per exigir responsabilitat empresarial davant les vulneracions de drets humans i DESCA a l'estranger?
 - És possible activar el principi d'extraterritorialitat per responsabilitzar empreses per vulneracions comeses fora del territori? I promoure la seva exclusió de la contractació pública?
- Recollida i tractament de la informació

- Quina informació i quins tipus de proves serien necessàries per iniciar procediments legals o administratius (documents, testimonis, informes tècnics, etc.)?
- Quines fonts d'informació serien més útils i fiables per construir una base sòlida per a la denúncia?
- Incidència i impacte
 - Quins tipus d'accions i canals d'incidència (jurídics, administratius, públics o internacionals) hauria de contemplar la metodologia d'acompanyament que generin impacte sobre empreses, institucions implicades o la societat? (ex: informes públics, demandes, comunicats, accions davant organismes internacionals)?

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

3.1. DRETS HUMANS I RESPONSABILITAT EMPRESARIAL

En el context actual de globalització, les empreses, especialment les multinacionals, s'han convertit en actors amb un poder econòmic i polític sovint superior al d'alguns estats amb sistemes de regulació feble, com l'Índia, Nigèria i Birmània. Aquest poder els permet influir de manera directa en la vida de milions de persones i en el medi ambient, la qual cosa genera un debat creixent sobre les seves obligacions en matèria de drets humans (19).

Determinades activitats empresarials poden generar impactes negatius greus, especialment en contextos amb regulacions febles. Segons Vosseler Abogados (20), les violacions més habituals inclouen:

- **Condicions laborals abusives i treball forçat** en cadenes de subministrament, especialment en sectors com la moda, l'electrònica i l'agricultura.
- **Desplaçaments forçats** de comunitats locals deguts a projectes extractius o grans infraestructures.
- **Explotació de recursos naturals** que pot contribuir a conflictes armats i a la destrucció d'ecosistemes, amb greus vulneracions dels drets ambientals i socials.

Tal com destaca Ushakova (21), les empreses tenen responsabilitats envers diversos col·lectius, com ara treballadors, comunitats locals i grups vulnerables. Aquestes responsabilitats inclouen el respecte dels drets fonamentals reconeguts per instruments com els convenis de l'Organització Internacional del Treball (OIT), si bé sovint es tradueixen només en compromisos voluntaris i no pas en obligacions jurídiques.

Els **Principis Rectors de les Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans** (PRNUs), aprovats pel Consell de Drets Humans el 2011, ofereixen un marc normatiu internacional reconegut i àmpliament acceptat (veure annex 1). Aquest marc es basa en tres pilars (5):

- El deure dels estats de **protegir** les persones davant d'abusos comesos per empreses.
- La responsabilitat de les empreses de **respectar** els drets humans, evitant causar o contribuir a impactes negatius.
- L'accés de les víctimes a mecanismes de **reparació** efectius, tant judicials com extrajudicials.

Aquest enfocament ha estat reforçat per organitzacions com Amnistia Internacional (22), que insisteixen que les empreses no només han d'evitar causar danys, sinó també actuar de manera activa per protegir i promoure els drets humans en totes les seves operacions.

3.2. MARC NORMATIU I JURÍDIC SOBRE EMPRESSES I DRETS HUMANS

A més dels Principis Rectors de les Nacions Unides (5), existeixen altres instruments normatius que configuren el marc jurídic i polític sobre la responsabilitat empresarial en drets humans. Entre els més destacats:

A escala internacional

- **Directrius de l'OCDE per a Empreses Multinacionals:** estableixen recomanacions sobre conducta empresarial responsable en àmbits com els drets laborals, el medi ambient i

la lluita contra la corrupció. Inclouen mecanismes de mediació a través dels Punts Nacionals de Contacte (PNC) per facilitar la resolució de conflictes (23).

- **Punts Nacionals de Contacte:** són professionals que actuen com a òrgan col·legiat de deliberació, amb una doble funció. D'una banda, busquen afavorir l'eficàcia de les Línies Directrius de l'OCDE per a empreses multinacionals, operant sota els principis de visibilitat, transparència, accessibilitat i responsabilitat (24). I, d'altra banda, oferir assessorament i informació a totes les parts interessades, com empreses, universitats, centres tecnològics i organismes públics de recerca, que vulguin participar en projectes europeus d'investigació i innovació (25).
- **Conveni núm. 169 de l'OIT:** reconeix drets col·lectius dels pobles indígenes a mantenir i enfortir les seves cultures, formes de vida i institucions pròpies i el dret a la consulta prèvia, lliure i informada en decisions que afectin el seu territori o recursos naturals (26).
- **Pactes Internacionals de Drets Humans:** estableixen obligacions que, tot i ser dirigides als estats, també impliquen un marc de referència per a les empreses. En aquest sentit, el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC) i el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP), estableixen que els estats han de garantir que tercers (incloses les empreses) no vulnerin els drets humans així com regular l'activitat d'aquests actors quan puguin afectar els drets reconeguts.
 - **PIDESC:** l'Observació General núm. 24 del Comitè del PIDESC, tracta sobre les obligacions dels estats en el context empresarial, on s'especifica que els estats han d'adoptar mesures per assegurar que les empreses respectin els drets reconeguts al Pacte tant dins com fora del seu territori (27).
 - **PIDCP:** l'Observació General núm. 31 del Comitè del PIDCP, ha abordat casos on la inacció de l'Estat davant de violacions per part d'actors privats pot constituir una vulneració del Pacte, per tant, s'insisteix en la responsabilitat estatal de prevenir, investigar i sancionar violacions comeses per empreses i la importància de garantir reparacions efectives (28).
- **Tractat Vinculant de l'ONU sobre Empreses i Drets Humans:** en negociació des de 2014, busca establir obligacions jurídiques clares per a les empreses transnacionals. Tot i la resistència d'alguns estats (com membres de la UE o els EUA), representa un avenç important cap a una regulació internacional més robusta (29).
- **Conveni d'Aarhus:** és un acord internacional adoptat per la CEPE (Comissió Econòmica per a Europa de les Nacions Unides) que reconeix els drets fonamentals d'accés a la informació ambiental, participació pública en la presa de decisions i accés a la justícia en matèria ambiental (30).
- **Acord d'Escazú:** és un acord regional per a Amèrica Llatina i el Carib que reconeix els mateixos drets que Aarhus: accessibilitat a la informació ambiental, participació pública i accés a la justícia ambiental. A més, és el primer acord internacional que inclou mesures explícites de protecció a les persones defensores dels drets ambientals (31).

A escala europea

- **Directiva sobre Diligència Deguda en Sostenibilitat Corporativa (CSDDD):** Aquesta directiva estableix obligacions concretes per a les empreses, exigint la identificació, prevenció, mitigació i reparació dels impactes adversos en els drets humans i el medi ambient al llarg de la cadena de valor. També requereix la transparència i la traçabilitat mitjançant sistemes de report alineats amb normatives europees (32).

- **Directiva sobre Informació de Sostenibilitat Corporativa (CSRD):** Aquesta directiva obliga les empreses a informar sobre qüestions ambientals, socials i de governança (ASG), incloent-hi els drets humans, per millorar la transparència i la responsabilitat empresarial (33).
- **Clàusules de drets humans en acords comercials:** La UE inclou clàusules sobre drets humans en tots els acords comercials per garantir el respecte dels drets fonamentals.

A escala espanyola

- **Pla d'Acció Nacional d'Empreses i Drets Humans:** Aquest pla estableix 52 mesures classificades segons els tres pilars dels Principis Rectors de l'ONU: protegir, respectar i remeiar. Inclou accions en formació, desenvolupament i seguiment (34).
- **Responsabilitat penal de les persones jurídiques:** El Codi Penal espanyol introdueix la responsabilitat penal de les empreses per delictes greus com el tràfic de persones, l'esclavitud o la contaminació ambiental (21).
- **Llei de diligència deguda:** Més de 500 organitzacions, entre les quals Amnistia Internacional, *Greenpeace* i Oxfam Intermón, reclamen a través de la campanya "Apoya una ley made in Spain", l'aprovació d'una llei de diligència deguda que impedeixi que les empreses espanyoles vulnerin els drets humans i ambientals al llarg de tota la cadena de producció, tant a Espanya com a les seves filials a l'estranger (35). A més, la llei hauria de garantir l'accés a la justícia per a les víctimes de possibles vulneracions o accidents.

A escala catalana

- **Pla de Drets Humans de Catalunya:** Elaborat pel Síndic de Greuges, aquest pla estableix una estructura per promoure i protegir els drets humans a Catalunya, incloent-hi l'àmbit empresarial (36).

3.3. VIES I MECANISMES LEGALS PER A LA INCIDÈNCIA

Per tal d'abordar les vulneracions de drets per part d'empreses, existeixen diverses vies legals i para-jurídiques (accions, mecanismes o estratègies que no formen part estrictament del sistema jurídic formal, però que poden tenir efectes similars o complementaris en l'àmbit de la justícia o de la protecció de drets) que poden activar-se a escala estatal o internacional. L'elecció de la via més adient depèn dels indicis disponibles, de la naturalesa dels impactes, del marc normatiu i del context polític, jurídic i comunicatiu. Algunes vies i mecanismes són les següents:

- **Judicials**
 - **Via penal:** es pot activar quan hi ha indicis de delicte, com ara treball forçat, delictes mediambientals, corrupció, tràfic d'influències o tràfic de persones. A Espanya, és possible derivar el cas a fiscalia o impulsar denúncies penals basant-se en la responsabilitat penal de les persones jurídiques (20) (21).
 - **Via civil:** es poden reclamar danys individuals o col·lectius mitjançant demandes civils. Aquesta via té per objectiu reparar els impactes i establir responsabilitats econòmiques, inclosa la responsabilitat extracontractual per danys causats fora del territori espanyol (19).
- **Administratius**
 - **Via administrativa:** s'activa quan l'empresa rep fons públics, participa en processos de contractació pública o rep subvencions. Pot implicar sol·licituds

per excloure l'empresa de concursos públics, retirar ajuts o demanar sancions administratives, especialment si es constata que vulnera drets humans o DESCA.

- **No judicials / quasi judicials**
 - **Punts Nacionals de Contacte de l'OCDE:** explicat en la secció anterior.
 - **Procediments especials de l'ONU:** inclouen la possibilitat d'elevat casos a relators especials, grups de treball (com el Grup de Treball sobre Empreses i Drets Humans) i mecanismes de denúncia davant comitès de tractats internacionals (5).
 - **Sistemes regionals de drets humans:** es poden escalar casos al sistema europeu (Tribunal Europeu de Drets Humans), interamericà o africà, sempre que es tracti de responsabilitats atribuïbles a l'Estat (21).
- **Preventius i contractuals**
 - **Lleis de diligència deguda:** com la Directiva CS3D europea, obliguen les empreses a identificar, prevenir i mitigar els impactes adversos sobre els drets humans i ambientals. Aquestes eines poden servir per anticipar litigis i condicionar finançament i contractació (32).
 - **Clàusules socials i de drets humans en la contractació pública:** permeten excloure empreses que no compleixen amb els drets fonamentals i promouen bones pràctiques.
- **Reputacionals i comunicatius**
 - Quan no hi ha prou base jurídica, però sí evidències d'impactes greus, o bé com a complement del procés jurídic, es pot optar per una via reputacional i comunicativa, mitjançant informes públics, accions de denúncia social, campanyes de pressió mediàtica o aliances internacionals. Aquesta via busca augmentar la visibilitat, reforçar la legitimitat de la denúncia i generar canvis per via indirecta.

L'ús combinat de les vies, segons els recursos disponibles, les aliances i els objectius, permet maximitzar l'impacte de la denúncia i millorar les opcions d'èxit, tant en l'àmbit legal com polític i social.

3.4. ORGANITZACIONS RELLEVANTS EN LA DEFENSA DELS DRETS HUMANS EN L'ÀMBIT EMPRESARIAL

A continuació es presenten algunes de les organitzacions més reconegudes en la defensa dels drets humans davant les vulneracions empresarials, a escala europea, espanyola i catalana.

A escala internacional i europea

- **International Federation for Human Rights (FIDH):** federació d'ONGs internacional amb presència en 116 països, que defensa tots els drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals tal com s'estableixen a la Declaració Universal dels Drets Humans (37).
- **European Coalition for Corporate Justice (ECCJ):** xarxa de la societat civil amb més de 480 membres (ONG, sindicats i institucions acadèmiques de tota Europa), que promou la responsabilitat social i ambiental de les empreses, garantir el respecte als drets humans i facilitar l'accés a la justícia per a les víctimes d'abusos corporatius (38).
- **Corporate Europe Observatory (CEO):** organització de recerca i campanya enfocada en exposar i qüestionar l'accés privilegiat i la influència de què gaudeixen les corporacions i els seus grups de pressió en l'elaboració de polítiques de la UE (39).

A escala espanyola

- **Amnistia Internacional d'Espanya:** realitza recerca, denúncies, informes i campanyes de mobilització per defensar les vulneracions de drets humans, exigint responsabilitats, tant als governs com a empreses, i assegurant recursos legals i reparació a les persones afectades (40).
- **Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa (RSC):** entitat independent que promou la RSC des del 2004. Elabora informes (com l'IBEX 35, índex borsari de referència de l'estat espanyol), fomenta la transparència empresarial i fa incidència en polítiques públiques per impulsar normatives que garanteixin una conducta empresarial responsable amb els drets humans i el medi ambient (41).
- **Observatorio Ética en los Negocios:** és un observatori dedicat a reforçar l'ètica empresarial i la cultura del *compliance*, destacant la necessitat de diagnòstic de riscos, canals eficients de denúncia i una implementació efectiva dels valors corporatius (42).

A escala catalana

- **Observatori de Drets Humans i Empreses (ODHE):** detecta i denuncia implicacions empresarials en vulneracions dels drets humans en contextos d'ocupació o conflicte, publica proves i recomana instruments polítics i reguladors per prevenir abusos i garantir responsabilitat i reparació (43).
- **Centre Català d'Empresa i Drets Humans:** Aquest s'ha explicat en detall a la secció 1.3.
- **Lafede - Justícia Global i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia:** impulsen el Mapa Alerta DH que és una iniciativa liderada pel Grup Català d'Empresa i Drets Humans que denuncia i documenta vulneracions de drets humans atribuïdes a empreses que tenen activitat a Catalunya i operen a l'estranger, proposa mecanismes per aturar la impunitat corporativa de les empreses i pressiona políticament per implementar un Centre català de supervisió eficaç (13).

3.5. BIUTS DESTACATS

Tot i els avenços normatius i declaratius, persisteixen greus buits estructurals en el sistema de regulació de les empreses en matèria de drets humans.

Ushakova (21) destaca un **buit jurídic fonamental**, en referència a que mentre les empreses poden fer valer els seus drets davant d'instàncies internacionals, no existeixen mecanismes equivalents per exigir-ne responsabilitat directa en l'àmbit internacional. Aquesta manca de reciprocitat genera una asimetria preocupant i justifica la creació de nous mecanismes, com ara **centres d'acompanyament, observatoris independents o metodologies d'incidència jurídica i política**.

Els **Principis Rectors** (veure secció 3.1) defineixen les característiques que han de tenir els mecanismes de reparació efectius: legitimitat, accessibilitat, previsibilitat, equitat, transparència, compatibilitat amb els drets humans, aprenentatge continu i participació de les parts afectades (5). No obstant això, en la pràctica, les víctimes continuen trobant enormes dificultats per accedir a la reparació (44).

Segons Iglesias Márquez (19), tres grans mancances persisteixen:

- **L'absència d'obligacions jurídiques** vinculants per a les empreses.

- La **ineficàcia dels mecanismes voluntaris**, com els codis de conducta o les certificacions.
- La **manca d'accés real a la justícia** per part de les víctimes.

Amnistia Internacional (40) també adverteix que només mitjançant un **marc legal vinculant internacional** es podrà garantir la responsabilitat empresarial, la prevenció dels abusos i l'accés efectiu a la reparació. En aquest sentit, també destaca la importància de reforçar l'arquitectura jurídica nacional i internacional, així com impulsar la creació de vies alternatives de resolució de conflictes com els PNC de l'OCDE.

També cal destacar la manca d'eficàcia en l'exercici de la jurisdicció extraterritorial, la qual podria permetre responsabilitzar empreses que operen fora de les fronteres, però que romanen impunes per falta de mecanismes efectius (veure annex 3).

4. METODOLOGIA DE RECERCA

El present treball s'ha desenvolupat a partir d'un enfocament qualitatiu i d'investigació amb l'objectiu de construir una proposta metodològica d'acompanyament davant de situacions de vulneració de drets.

El procés s'ha estructurat en diverses fases que s'expliquen en detall més endavant: una revisió bibliogràfica, l'anàlisi de diverses organitzacions defensores de drets, el disseny i la realització d'entrevistes a professionals i persones expertes en la matèria, i l'elaboració d'un prototip de metodologia d'acompanyament. Aquest prototip serà validat a través de la seva aplicació en un cas d'estudi concret i posteriorment presentat davant el grup català d'empresa i drets humans, amb la finalitat de validar i millorar la proposta a partir del debat col·lectiu.

4.1. RECERCA BIBLIOGRÀFICA

La recerca bibliogràfica s'ha dut a terme amb l'objectiu de construir una base sòlida de coneixement que permeti dissenyar una metodologia d'acompanyament adaptada al context actual. En primer lloc, s'ha analitzat l'estat de la relació entre l'àmbit empresarial i els drets humans i DESCA, identificant les vulneracions més freqüents. Aquesta primera anàlisi ha permès establir un punt de partida tant per a la recerca posterior com per a la definició de la metodologia.

En relació amb la col·laboració amb Enginyeria Sense Fronteres, membre del Grup Català d'Empresa i Drets Humans, que ha estat un dels pilars fonamentals en el procés de creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans, s'ha realitzat una recerca específica sobre aquest Centre per comprendre la seva estructura, funcionament, línies de treball i proposta legislativa amb l'objectiu que la metodologia d'acompanyament elaborada respongui a les seves necessitats, maneres de treballar i enfocament estratègic.

A més, s'ha efectuat una revisió exhaustiva del marc normatiu i jurídic que regula l'activitat empresarial en relació amb els drets humans, analitzant instruments internacionals, europeus, estatals i catalans. Aquesta revisió ha inclòs també la identificació de les organitzacions més rellevants en la defensa dels drets humans en l'àmbit empresarial a totes aquestes escales. Donada l'extensa llista d'organitzacions i normatives existents, s'han seleccionat aquelles que s'han considerat més alineades amb els objectius i la línia de treball d'aquest estudi.

La selecció de fonts s'ha fet seguint criteris de pertinència als objectius del treball, actualització i vigència de la informació, fiabilitat i reconeixement de les fonts, així com l'equilibri entre la perspectiva global i el context local. També s'ha prioritzat la informació que ofereix eines pràctiques per al disseny de la metodologia d'acompanyament.

Finalment, s'ha investigat sobre les diferents vies i mecanismes legals existents per a la incidència d'aquest tipus de casos de vulneració de drets, amb la finalitat de conèixer les opcions d'actuació davant la vulneració de drets per part d'empreses.

Aquesta primera fase de recerca bibliogràfica ha permès establir les bases de coneixement necessàries per a iniciar el disseny de la metodologia d'acompanyament.

4.2. ANÀLISIS D'ORGANITZACIONS

Amb l'objectiu de realitzar entrevistes a diferents actors que poguessin aportar informació, coneixements, punts de vista, expertesa, etc. al disseny de la metodologia d'acompanyament, s'ha dut a terme una investigació prèvia de diverses organitzacions amb abasts i objectius

diferents. La finalitat era identificar entitats rellevants amb les quals establir contacte posteriorment i aconseguir-ne resposta per a poder-hi concretar entrevistes.

Les organitzacions analitzades són de tipologies diverses, des de la defensa de drets humans i DESCAs en l'àmbit empresarial, fins a la protecció dels drets de les dones o l'acompanyament a persones refugiades. Aquesta diversitat permet obtenir perspectives variades, ja que, tot i tractar-se de contextos diferents, poden compartir estàndards o bases útils per a la creació de la metodologia d'acompanyament.

En total, s'han investigat 24 organitzacions, de les quals es presenta una taula resum tot seguit.

Nom de l'organització	Tipus	Abast	Objectius / Causa	Enllaç
Asociación Pro Derechos Humanos de España	ONG de drets humans	Nacional (Espanya)	Defensa, difusió i denúncia de vulneracions dels drets humans a Espanya i al món.	https://apdhe.org/
Plataforma per Empreses Responsables	Plataforma de societat civil	Nacional (Espanya)	Impulsar lleis que obliguin les empreses a respectar els drets humans i el medi ambient a escala nacional, europea i global.	https://empresasresponsables.org/
Observatori Ciutadà contra la Corrupció (O3C)	Observatori ciutadà	Autonòmic (Catalunya)	Prevenir i combatre la corrupció mitjançant transparència, incidència política i participació ciutadana	https://contralacorrupcio.cat/
Federació de drets humans	ONG de drets humans	Nacional (Espanya)	Informar i denunciar en situacions de violacions en les quals no hi ha prou garanties per a la seva protecció i contribuir a la creació de consciència amb les víctimes.	http://federacionderechoshumanos.org/
Federació Internacional per als Drets Humans	ONG internacional	Internacional	Coordinar organitzacions de drets humans arreu del món per defensar drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals.	https://www.fidh.org/es/
Plataforma DESC Espanya	Xarxa d'ONGs i entitats	Nacional (Espanya)	Promoure i vigilar el compliment dels drets econòmics, socials i culturals.	https://plataformadesc.wixsite.com/2012-2016

Business & Human Rights Resource Centre	Centre d'informació	Internacional	Recollir, publicar i analitzar informació sobre l'impacte de les empreses en drets humans i erradicar els abusos.	https://www.business-humanrights.org/en/
European Center for Constitutional and Human Rights	Centre legal de drets humans i constitucionals	Internacional	Utilitzar eines legals per perseguir crims internacionals, violacions de drets humans i empresarials i, injustícies socials i climàtiques.	https://www.ecchr.eu/en/
Observatori de Multinacionals a Amèrica Llatina	Observatori	Internacional (Amèrica Llatina)	Analitzar i denunciar l'impacte de les empreses transnacionals sobre comunitats i territoris en vulneració de drets humans.	https://omal.info/
Corporate Europe Observatory	Grup d'investigació i campanya	Europeu	Investigar i exposar l'accés privilegiat i la influència que gaudeixen les corporacions i els seus grups de pressió en l'elaboració de polítiques de la UE.	https://corporateeurope.org/en
Observatori del Deute en la Globalització	Observatori d'investigació i activisme	Autonòmic (Catalunya)	Investigar i denunciar sobre la justícia financera, climàtica els béns comuns i els ecofeminismes.	https://odg.cat/
Grup ciutadà "Cas Castor"	Iniciativa activista	Nacional (Espanya)	Exigir responsabilitats pel projecte fallit de cas Castor i pels seus impactes socials i ambientals i, per la vulneració de drets.	https://casocastor.net/

Human Rights Connected (Acció pel desenvolupament i la igualtat)	ONG	Nacional i Internacional	Defensa dels drets humans, socials, econòmics i culturals, equitat de gènere i participació comunitària.	https://humanrightsconnected.org/organizations/accion-para-el-desarrollo-y-la-igualdad/
Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía (APDHA)	ONG de drets humans	Nacional (Espanya)	Visibilitzar i defensar els drets humans de persones en contextos de privació de llibertat, exclusió social, discriminació de gènere, migracions, educació o violència internacional.	https://www.apdha.org/
Observatori DESCA	Plataforma d'entitats i persones	Autonòmic (Catalunya)	Denunciar vulneracions dels drets econòmics, socials, culturals i ambientals; recerca i incidència política.	https://observatoridesc.org/
Fundación porCausa	Fundació	Nacional (Espanya)	Produir recerca i comunicació per combatre discursos d'odi i promoure polítiques justes sobre migracions i desigualtats amb perspectiva de gènere.	https://porcausa.org/
Fundación CERMI Mujeres	ONG	Nacional (Espanya)	Defensar els drets humans de dones i nenes amb discapacitat, fomentar igualtat i inclusió.	https://fundacioncermimujeres.es/
Amnistía Internacional Espanya	ONG	Internacional	Defensar i promoure els drets humans arreu del món, denunciar injustícies i abusos.	https://www.es.amnesty.org/

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR)	ONG	Autonòmic (Catalunya)	Defensar els drets de persones refugiades, sol·licitants d'asil i migrades; incidència i acompanyament.	https://www.ccar.cat/
Coordinadora de ONG para el Desarrollo	Xarxa estatal d'organitzacions i plataformes socials	Nacional (Espanya)	Promoure polítiques de cooperació internacional, garantir la transparència institucional i impulsar accions conjuntes per la justícia social.	https://coordinadoraongd.org/
Global Atlas of Environmental Justice (EJAtlas)	Plataforma interactiva/ Recurs	Internacional	Documentar conflictes socioambientals globals i donar suport a comunitats afectades.	https://ejatlas.org/
Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)	Centre d'estudi	Nacional (Catalunya)	Promoure i protegir els drets humans a través de formació, recerca i incidència.	https://www.idhc.org/
Dismantle Corporate Power / Stop Corporate Impunity	Campanya internacional	Internacional	Desmantellar el poder corporatiu, reivindicar la sobirania dels pobles, posar fi a la impunitat corporativa.	https://www.stopcorporateimpunity.org/?lang=es

Taula 1 Anàlisi d'organitzacions

4.3. ENTREVISTES A ORGANITZACIONS I PERSONES EXPERTES

Un cop finalitzada la fase d'investigació descrita a la secció anterior, es va contactar amb les 24 organitzacions analitzades i amb 2 professionals de l'àmbit jurídic facilitats per l'associació ESF. L'objectiu (veure secció 2. Objectius, Objectiu específic 5) era comprendre el funcionament d'aquestes entitats, les estratègies utilitzades i els reptes afrontats, ampliant també la recerca cap a col·lectius que, tot i no centrar-se exclusivament en els drets humans i DESCAs, aporten experiències, metodologies, punts de vista i perspectives diferents. Això va permetre disposar d'un ventall més ampli d'idees per al disseny i funcionament de la metodologia, a partir de l'experiència de les persones expertes. A més, en el cas dels 2 professionals jurídics, ha permès aprofundir en la comprensió dels aspectes legislatius.

També es va establir contacte amb iniciatives ciutadanes i observatoris, que serveixen com a exemple de mobilització social, documentació de casos i incidència mediàtica, sovint desenvolupats amb recursos limitats però amb un fort impacte comunitari.

Malgrat la diversitat de respostes obtingudes, es van poder realitzar cinc entrevistes en profunditat, que van aportar informació rellevant per la creació de la metodologia d'acompanyament. Cal destacar que per a la realització d'aquestes entrevistes, s'han elaborat **tres tipus de guions** diferenciats segons el perfil de l'entrevistat:

- Organitzacions: guió centrat principalment en com actuen, quines estratègies utilitzen i quins consells podrien ser útils per a la creació de la metodologia.
- Professionals jurídics: guió orientat a l'àmbit legislatiu i normatiu
- Organització AlterNativa (cas RENACE): guió específic per obtenir informació detallada sobre el cas, la manera com s'ha treballat i gestionat fins al moment i, el seu mètode de treball general en casos similars.

Els guions utilitzats es troben adjuntats a l'annex 2 del treball.

4.4. VALIDACIÓ DE LA PROPOSTA DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT

Per a validar la proposta de la metodologia d'acompanyament, s'han dut a terme dos processos de validació complementaris: l'aplicació en un cas d'estudi real, per tal de comprovar-ne la utilitat i plantejar possibles millores, i la presentació de la metodologia d'acompanyament al Grup Català d'Empresa i Drets Humans, que posteriorment es posarà a disposició del Centre Català d'Empresa i Drets Humans.

4.4.1. APLICACIÓ AL CAS D'ESTUDI RENACE

L'ONG AlterNativa, amb la qual s'ha col·laborat en aquest treball, ha facilitat el cas d'estudi RENACE, que s'explica a continuació, amb l'objectiu de desenvolupar una metodologia d'acompanyament més detallada i aplicable a un cas real.

4.4.1.1. DESCRIPCIÓ DEL CAS D'ESTUDI

El cas RENACE fa referència a un projecte de construcció de cinc hidroelèctriques sobre el riu Cahabón, a la regió d'Alta Verapaz (Guatemala), que afecta directament la subsistència del poble indígena Maia Q'eqchi'. Es tracta d'una zona on AlterNativa ja havia treballat històricament, especialment en defensa del territori i dels drets dels pobles indígenes.

El projecte s'emmarca en un context de conflicte històric marcat per la usurpació de terres indígenes i la seva concessió a empreses privades. Les comunitats Q'eqchi' afectades no van ser consultades de manera prèvia, lliure i informada, tal com estableix el Conveni 169 de l'OIT, vulnerant així els seus drets col·lectius (veure annex 3, secció 8.3.3).

El riu Cahabón és fonamental per a la vida comunitària: subministra aigua per a ús domèstic, per a l'agricultura i per al manteniment de la biodiversitat local. La construcció de les hidroelèctriques, ha comportat la captació del cabal, l'acapament de terres i la destrucció de conreus (45).

4.4.1.2. IMPACTES I PROBLEMÀTIQUES DETECTADES

Els principals impactes i problemàtiques identificats són (45):

- Vulneració de drets indígenes: manca de consulta prèvia, lliure i informada a les comunitats Q'eqchi', vulnerant el Conveni 169 de l'OIT.
- Impactes ambientals: reducció i desviament del cabal del riu Cahabón, destrucció d'ecosistemes locals (flora, fauna, peixos) i afectació de la biodiversitat.
- Impactes socials: pèrdua d'accés a l'aigua per a consum i activitats agrícoles, destrucció de conreus, afectació a la salut i augment de la càrrega de treball de les dones per buscar aigua.
- Criminalització i repressió: persecució judicial i empresonament de líders, amenaces, intimidacions i divisió del teixit social.
- Estratègies empresarials de legitimació: campanyes de "responsabilitat social" (lliurament de material escolar, promeses de beneficis comunitaris) destinades a neutralitzar l'oposició i generar divisió interna.

4.4.1.3. ACTUACIONS PRÈVIES I ESTAT ACTUAL DEL CAS

Les principals accions realitzades fins ara són (veure annex 3, secció 8.3.3):

- Accions inicials (2015): AlterNativa inicia la col·laboració amb organitzacions indígenes locals per a donar suport a les protestes i denúncies. Es llança la campanya *Aigua és Vida*.
- Denúncies i reconeixements: Presentació de queixa al Punt Nacional de Contacte (PNC) d'Espanya, que reconeix la vulneració del dret a la consulta i recomana reparació.
- Mobilització comunitària: manifestacions, marxades i demandes legals per a exigir consulta prèvia. La Cort Suprema de Justícia de Guatemala reconeix la vulneració, però no atura el projecte.
- Criminalització: empresonament d'un destacat líder comunitari el 2017, que és alliberat el 2023 després de quatre anys de presó sense proves concloents.

Per altra banda, la situació actual del cas és la següent:

- Situació recent (2024-2025): l'acord de Constitucionalitat invalida el reconeixement del dret a consulta, argumentant que l'empresa hidroelèctrica, ACS-Grupo Cobra, havia actuat correctament. AlterNativa impulsa ara un litigi estratègic davant la Cort Interamericana de Drets Humans, en coordinació amb defensors i universitats.
- Accions de sensibilització i aliances: visites internacionals, participació en espais polítics, producció de reportatges i col·laboracions amb entitats ambientals i de drets humans.

4.4.2. PRESENTACIÓ AL GRUP CATALÀ D'EMPRESA I DRETS HUMANS

La metodologia d'acompanyament s'ha presentat davant del Grup Català d'Empresa i Drets Humans (13), un espai de treball col·lectiu que agrupa diverses entitats i organitzacions compromeses amb la defensa dels drets humans i DESCA. L'objectiu d'aquesta presentació ha estat que el grup generés un espai de debat i construís, de manera participativa, un retorn que permetés millorar, complementar i avalar la metodologia d'acompanyament.

Un cop revisada i consensuada, aquesta eina quedarà a disposició del Centre Català d'Empresa i Drets Humans, per tal que la pugui utilitzar com a recurs de referència en la gestió de denúncies sobre vulneracions de drets.

A més, servirà com a instrument de difusió i incidència davant dels titulars d'obligació responsables de l'aprovació de la llei, aportant-los una base legal que reforci la seguretat jurídica del procés.

5. RESULTATS

Aquesta secció presenta els resultats obtinguts a partir de l'assoliment dels objectius del treball. Els resultats s'organitzen segons tres vies principals: la revisió bibliogràfica, que ha permès establir marcs legals, criteris i estratègies; les entrevistes, que han aportat requisits tècnics i operatius, i el procés de validació i contrast, que ha consolidat la metodologia d'acompanyament en la seva versió final.

5.1. RESULTATS DE LA REVISIÓ BIBLIOGRÀFICA I LES ENTREVISTES

A partir de la complementarietat de la revisió bibliogràfica i de les entrevistes amb experts/es i organitzacions s'han assolit els quatre primers objectius específics.

- **Objectiu 1:** Definir l'estructura del procediment d'investigació, establint les fases clau des de la recepció d'una denúncia fins a la posada en marxa d'accions legals, administratives o d'incidència pública.

La revisió de la bibliografia ha servit per a entendre les bases necessàries per a decidir l'estructura del procediment d'investigació, mentre que les entrevistes han estat útils per a adaptar aquestes bases al context específic de les necessitats del CCEDH.

- **Objectiu 2:** Establir els criteris per a la recollida i valoració de proves i informació rellevant, identificant els tipus de fonts necessàries per a construir una base jurídica sòlida i emprendre accions efectives en casos de vulneració de drets.

Les entrevistes, especialment les realitzades amb organitzacions, han estat molt útils per a saber quines proves i informació rellevant són necessàries, així com per a identificar els canals segurs i protocols de protecció de les víctimes. La revisió bibliogràfica ha contribuït a la selecció de criteris de valoració i de tipus de fonts necessàries per a garantir la solidesa del procés.

- **Objectiu 3:** Recollir els marcs legals existents que poden ser utilitzats per a exigir responsabilitats a empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català, incloent-hi mecanismes com el principi d'extraterritorialitat, l'exclusió de la contractació pública o la presentació de demandes judicials.

La revisió bibliogràfica ha estat fonamental per a la recerca i definició dels marcs legals existents. Les entrevistes, en canvi, han estat útils per a valorar la factibilitat real d'aplicar mecanismes com el principi d'extraterritorialitat i l'exclusió a la contractació pública. En particular, les entrevistes amb els advocats han posat de manifest que es tracta d'una qüestió complexa, ja que per a fer-ho viable el Centre hauria de disposar de competències que actualment no estan previstes que tingui, a més que seria necessari modificar diverses lleis, cosa que fa que aquests mecanismes siguin més complicats i per aquest motiu, no es poden tenir en compte per a la metodologia.

- **Objectiu 4:** Analitzar i determinar les estratègies d'incidència més efectives (ex: informes, comunicats, denúncies públiques, accions davant d'organismes internacionals, etc.) per a generar un major impacte legal i polític de la metodologia d'acompanyament.

La bibliografia ha ajudat a descriure les tipologies d'estratègies d'incidència més utilitzades, mentre que les entrevistes han permès prioritzar aquelles estratègies més aplicables i realistes en funció de cada cas i context.

Per altra banda, l'objectiu 5 s'ha assolit exclusivament a partir de les entrevistes:

- **Objectiu 5:** Determinar, mitjançant entrevistes amb experts i organitzacions del sector, els requisits tècnics, operatius i legals que hauria d'incloure la metodologia d'acompanyament per assegurar-ne la viabilitat, validesa i legitimitat.

Els resultats obtinguts de les entrevistes han estat claus per a establir unes bases sòlides per a la metodologia d'acompanyament. Durant aquestes entrevistes han destacat alguns aspectes com les garanties de seguretat per a les víctimes i denunciants, la possibilitat d'anonimitzar el procés, la importància de la verificació rigorosa i la necessitat d'eines de coordinació interinstitucional.

En relació amb les entrevistes, s'ha organitzat la informació extreta, s'ha organitzat en els punts que es presenten a continuació.

A. Marc jurídic i referencial

a. Normatives i instruments a considerar

A continuació, es presenta el llistat de normatives i instruments que el Centre Català d'Empresa i Drets Humans ha de tenir en compte en el procés de disseny de la metodologia d'acompanyament. Aquest recull constitueix el marc de referència legal, institucional i normatiu sobre el qual s'ha de fomentar la metodologia d'acompanyament, amb l'objectiu d'assegurar-ne l'alineament amb els estàndards normatius i la solidesa jurídica i política. Les definicions i explicacions detallades de cada un d'aquests instruments es poden consultar a l'annex 1.

- Estàndards de diligència deguda internacional.
- Principis Rectors de les Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans.
- Directrius de l'OCDE.
- Conveni 169 de l'OIT.
- Declaració de Drets dels Pobles Indígenes.
- Conveni de Biodiversitat.
- Tractat Vinculant de Ginebra.
- Cort Internacional de Justícia.
- Cort Interamericana de Drets Humans.
- Punts Nacionals de Contacte (OCDE).
- Legislació espanyola: Llei 2/2023 (protecció dels informants), Llei de protecció de dades personals.

b. Aspectes legals i objectius clau

Aquest punt, llista els aspectes legals concrets i els objectius estratègics que han d'orientar el disseny de la metodologia d'acompanyament del CCEDH. Si bé, com en el punt anterior, es tracta de referents normatius que han de fonamentar la metodologia d'acompanyament, en aquest cas es posa el focus en les accions legals possibles i en els objectius pràctics que aquesta ha de perseguir.

- *Compliance* o compliment normatiu, és un conjunt de pràctiques, normes i processos que una organització implementa per a assegurar que les seves activitats s'ajustin a les

lleis, les regulacions, les normes i els estàndards ètics aplicables al seu sector i context. L'empresa ha de disposar d'un canal de denúncies.

- Responsabilitat empresarial civil, penal, administrativa o econòmica.
- Possibilitat d'aplicar accions de tutela, constitucionals i sancionadores.
- Lluita pel principi d'extraterritorialitat.
- Garantir l'exigibilitat, justiciabilitat i aplicabilitat de les denúncies.
- Impedir la participació d'empreses vulneradores en contractació pública.
- Impulsar mecanismes d'inspecció pública i iniciatives legislatives al Parlament.

B. Vies d'actuació i enfocament metodològic

Aquest punt defineix les principals vies d'actuació i l'enfocament metodològic que ha de seguir el Centre Català d'Empresa i Drets Humans en l'abordatge dels casos.

- Vies d'actuació segons el cas: penal, civil, administrativa, econòmica (multes, indemnitzacions, sancions, accions de tutela i constitucionals).
- Influir per a l'aplicació de polítiques públiques preventives (grup intern de treball, acció coordinada de pressió, etc.).
- Enfocament de la metodologia d'acompanyament orientat a la reparació dels danys, reconeixement de les víctimes i no repetició.
- Aspectes metodològics essencials:
 - Pressupost: Aquest aspecte és clau, ja que tant el funcionament del Centre com l'aplicació efectiva de la metodologia dependran dels recursos econòmics disponibles. Una dotació pressupostària insuficient pot limitar greument l'abast de les actuacions, com ara la realització completa d'accions jurídiques o d'algunes fases de la investigació, que podrien quedar parcialment desenvolupades o inexecutades.
 - Orientació territorial i comunitària.
 - Investigació de camp com a element central.

C. Criteris i funcionament del canal de denúncies

El canal de reclamacions del Centre s'hauria d'ajustar als Principis Rectors d'Empreses i Drets Humans (Principi 31), establint els criteris bàsics per garantir processos de denúncies eficaços i respectuosos (veure annex 1).

- Legitimitat: Generar confiança als grups d'interès als quals va dirigit.
- Accessibilitat: Ser conegut i fàcilment utilitzable per tothom, considerant barreres com idioma, alfabetització o por a represàlies.
- Predictibilitat: Tenir un procediment clar, amb calendaris i informació sobre possibles resultats i seguiment.
- Equitat: Garantir condicions igualitàries d'accés i gestió per a totes les víctimes.
- Transparència: Informar les parts sobre el procés, protegint sempre la confidencialitat quan calgui.
- Compatibilitat amb drets humans: Cal assegurar que els resultats respectin els drets humans.
- Millora constant: Estar sotmès a una revisió i actualització contínua.

Les característiques tècniques essencials que ha de tenir el canal de denúncies per garantir un funcionament òptim, segur i eficaç són les següents:

- Formulari preestablert amb informació mínima obligatòria.

- Caselles de selecció (vulneració de drets humans, impactes ambientals, o ambdós).
- Opció de denúncia anònima amb mínim un correu electrònic.
- Possibilitat de seguiment mitjançant codi (sense dades personals).
- Espai per desenvolupar la denúncia (relació de fets, localització, empresa, impactes).
- Opció d'adjuntar documents.
- Acceptació de la política de privacitat i procediment del canal.
- Formulari disponible en diversos idiomes.

D. Procediment de gestió de denúncies

Les principals fases que ha de tenir la gestió de les denúncies que rep el Centre català i les seves principals característiques són:

- **Fase d'admissió** - Verificació per si entra dins l'àmbit del centre. Sol·licitud d'informació addicional, si cal. Acusament de recepció en 7 dies. Terminació de la fase en un màxim de 3 mesos (prorrogable fins a 6).
- **Fase d'investigació** - Assignació de risc: lleu, mitjà, alt, crític. Accions: entrevistes, informes, proves, visites, consulta a empreses. Validació amb institucions locals, regionals i estatals. Recollida d'evidències: proves visuals, escrites, peritatges, informes, etc.
- **Fase de resolució** - Informe documentat amb resultats i fets provats. Tipus de resolució: a) Verificadora: mesures correctores o derivació; b) No verificadora: arxiu o recomanació de vies alternatives.

E. Drets dels denunciants

Durant tot el procés que se segueixi un cop es rep la queixa fins que es tanca, s'ha de tenir en compte que els diferents drets s'han de poder assegurar a tots els denunciants, i aquests són:

- Dret a l'anonimat (si el denunciant ho sol·licita).
- Dret a la confidencialitat.
- Prohibició de represàlies, fins i tot en denúncies no verificades. Qui faci una denúncia ha de quedar protegit contra qualsevol represàlia o càstig, encara que la denúncia no sigui finalment confirmada. És a dir, s'ha d'assegurar que l'Estat o altres actors no puguin perjudicar ni castigar el denunciant per haver exercit el seu dret a denunciar.
- Dret a rebre informació sobre l'estat i evolució de la denúncia.
- Dret al tractament limitat de dades (només les imprescindibles).
- Dret a la supressió de dades personals arxivades.
- Dret a exercir els drets reconeguts en matèria de protecció de dades.
- Dret a resposta en un termini raonable i conegut.

F. Proves i documentació requerida

Per a poder realitzar una bona investigació sobre el cas rebut, es necessita una informació mínima:

- Informació de camp: social, ambiental, laboral, cultural.
- Estructura de l'empresa: seu, accionariat, antecedents.
- Informes: Vulneració de drets humans. Impacte ambiental i sociocultural. Amicus curiae. Expedient jurídic complet.

- Proves: Testimonis visuals, gràfics, vídeos, entrevistes. Proves fiscals, forenses, peritatges tècnics.

G. Estratègies d'actuació i suport

Les principals estratègies d'actuació i suport que el Centre pot desplegar per donar resposta efectiva als casos de vulneració de drets humans i DESCA són:

a. Accions legals i socials

En aquest cas són accions que es poden dur a terme un cop s'ha realitzat la investigació i es disposa de tota la informació necessària. Aquestes accions poden ser: judicials als tribunals locals o internacionals. Denúncia social i campanyes de desprestigi reputacional. Accions de comunicació amb periodistes.

b. Aliances i treball en xarxa

Les accions es poden dur a terme prèviament, durant i posteriorment a la investigació del cas rebut: Treball conjunt amb ONG, organitzacions indígenes i assemblees comunitàries. Vinculació amb organitzacions del territori d'origen de la queixa. Formació de líders, defensa ambiental i demarcació territorial. Suport jurídic, polític, institucional i organitzatiu.

c. Eines i suports complementaris

Són recursos per enfortir les denúncies. La implementació d'aquestes eines depèn del pressupost, l'entorn i el temps disponibles, així com d'altres factors externs que poden condicionar-ne l'abast. Algunes de les eines i recursos són: Informes i documentació per reforçar la denúncia. Col·laboració amb mitjans de comunicació i periodistes. Visites sobre el terreny i elaboració d'informes in situ. Invitació de defensors/es a Catalunya per sensibilització i rodes de premsa. Campanyes de recollida de signatures. Formació en drets als territoris afectats.

H. Recomanacions per al Centre Català d'Empresa i Drets Humans

Finalment, es presenten recomanacions clau per enfortir el Centre Català d'Empresa i Drets Humans i garantir la seva eficàcia i impacte a escala nacional i internacional: Difusió proactiva del canal de denúncies a escala internacional. Incorporació mínima d'un perfil jurídic (jurista) al centre. Impulsar i participar en propostes normatives per al Parlament, al Tractat vinculant de Ginebra i la creació d'una llei catalana d'extraterritorialitat. Promoure inspecció pública com a mecanisme de control. Exercir com a institució col·laboradora dins d'un marc internacional legítim. Articular el centre com a eina d'aplicació i promoció d'una futura legislació catalana vinculada a compromisos internacionals.

5.2. DISSENY I LA VALIDACIÓ DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT

El principal resultat del projecte és el disseny i validació d'una metodologia d'acompanyament. Aquest resultat dona resposta a l'objectiu general i integra els objectius específics 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7. El procés seguit en l'assoliment d'aquests objectius és el següent:

- 1. Elaboració d'un primer prototip de la metodologia d'acompanyament** a partir de la revisió bibliogràfica i de les entrevistes (objectius de l'1 al 5).
- 2. Contrast i revisió amb el Grup Català d'Empresa i Drets Humans**

Amb aquest resultat s'assoleix l'objectiu 7: Contrastar la metodologia d'acompanyament amb organitzacions expertes i entitats del sector, per a avaluar-la i fomentar l'intercanvi de criteris i enfocaments útils.

La presentació de la metodologia davant aquest grup ha permès rebre un retorn dels experts i expertes de diverses entitats que el conformen i incorporar ajustos i millores.

En la sessió de presentació hi van assistir, entre altres membres del grup català, les entitats Cooperació, ESF, Justícia i Pau, Lafede, ODESCA, SUDS, CiCra Justícia Ambiental, Farmamundi, Oxfam Intermón, SETEM, Taula per Colòmbia i ODG.

3. Validació amb el cas real RENACE

Amb aquest resultat s'assoleix l'objectiu 6: Validar la metodologia d'acompanyament a partir d'un cas real, per a valorar-ne l'aplicabilitat, detectar mancances i ajustar-ne els mecanismes de funcionament.

La validació amb el cas RENACE ha permès comprovar la utilitat i la viabilitat pràctica del prototip dissenyat, així com la seva capacitat per donar resposta a les necessitats específiques d'una situació real. Alhora, aquest procés ha facilitat la identificació d'aspectes que cal millorar, ja sigui en relació amb la claredat de les fases de la metodologia, els instruments de recollida d'informació o els criteris de seguiment i avaluació.

5.3. RESULTAT FINAL DEL DISSENY DE LA METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT

Com a resultat final, s'ha obtingut el disseny definitiu de la metodologia d'acompanyament, una eina validada i contrastada que permet al Centre Català de Drets Humans i Empresa la utilitzi en un futur.

Tot seguit, es descriu amb detall tot el procés i els elements que conformen la metodologia d'acompanyament i posteriorment s'ha incorporat un diagrama de flux que en presenta una síntesi visual i esquemàtica per facilitar-ne la comprensió i l'aplicació.

Les fases de la metodologia s'han dissenyat a partir dels punts prèviament establerts: les bases en les quals es fonamenta la metodologia, els drets de les persones denunciants que cal garantir durant tot el procés, i l'estructura del canal de reclamacions on es rebran i gestionaran les denúncies de manera eficaç i transparent. Aquests punts previs es descriuen a continuació:

A. Bases de la metodologia: Alineament amb normatives i marcs de referència internacionals.

Recull els principis, normatives i instruments internacionals que han servit de base per al disseny de la metodologia d'acompanyament del Centre (5). Aquests estan definits en detall a l'annex 1.

- Principis Rectors de les Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans (PRNU): els tres pilars més importants són el deure de protegir, responsabilitat de respectar i accés a la reparació.

- Directrius de l'OCDE per empreses Multinacionals: conductes empresarials responsables i accés a mecanismes de mediació a través de Punts Nacionals de Contacte.
- Conveni 169 OIT, Pactes Internacionals de Drets Humans i Tractat Vinculant sobre empreses de Drets Humans en negociació a l'ONU.
- Canal de denúncies basat en el Principi 31 de l'ONU: Legitimitat, accessibilitat, predictibilitat, equitat, transparència, compatibilitat amb drets humans, millora contínua.
- Garanties a víctimes i denunciants: Dret a l'anonimat, confidencialitat, no revictimització i dret a resposta. Garantia de no represàlies, tal com reconeix la llei estatal 2/2023 i les Directrius de Protecció de Denunciants de la UE i protecció de dades espanyola i europea.

B. Drets de les persones denunciants

Al llarg de totes les fases del procediment, és fonamental garantir els drets de les persones denunciants, assegurant un entorn segur, confidencial i respectuós amb el seu paper clau en la identificació de vulneracions. L'explicació detallada de cada dret es recull a l'annex 1 del document.

- Segons Llei Estatal 2/2023 (46), s'ha de garantir:
 - Anonimat: opcional a l'inici.
 - Confidencialitat: de la identitat i contingut.
 - Prohibició de represàlies, encara que no es verifiquin els fets.
 - Dret d'informació: sobre estat i resultat del procediment.
 - Tractament limitat de dades: només les imprescindibles.
 - Dret a exercir drets de protecció de dades.
 - Dret a una resposta dins terminis raonables.
 - Dret a l'eliminació de dades quan ja no siguin necessàries.
- Reglament General de Protecció de Dades (GDPR).
- Principi 31 dels Principis Rectors de l'ONU.
- Guies del Consell d'Europa sobre alertadors.
- Dret a rebre suport independent (legal i psicosocial) per fer la denúncia.

C. Estructura del Canal de Reclamacions

Aquest punt parteix de la necessitat d'oferir un espai on rebre les queixes sobre vulneracions, que seran la base per a l'actuació posterior. Per això, s'exposen diferents idees i recomanacions sobre com hauria de ser aquest canal. Tot i això, aquest aspecte no s'aborda en profunditat en aquest treball, ja que ja existeix un prototip de formulari de queixes (veure annex 4); aquí, el focus se centra en la metodologia d'acompanyament a seguir un cop la reclamació ha estat rebuda.

No obstant això, una aproximació als aspectes bàsics que un formulari de queixes hauria de tenir en compte, i que, per tant, el prototip existent hauria d'incloure, seria la següent:

- Explicació clara de l'àmbit d'actuació: a l'inici del formulari, es farà una breu explicació de quin és l'àmbit d'actuació del Centre, per evitar denúncies fora del seu àmbit.
- Caselles per marcar si la vulneració és de drets humans, ambientals, socials, culturals o econòmics.
- Espai de text lliure per descriure els fets.

- Possibilitat d'adjuntar proves: d'aquesta manera es reforça la credibilitat i es dona suport a la denúncia.
- Casella de lectura i acceptació de política de dades: S'inclourà una casella per confirmar que s'ha llegit i acceptat el procediment de gestió del canal i la política de protecció de dades personals, amb un enllaç als documents corresponents.
- Formulari disponible en diversos idiomes per facilitar l'accés.
- Opció d'anonimat: aquesta opció dona la llibertat al denunciant de decidir si vol que la seva queixa sigui anònima o no. Tot i això, es donarà la possibilitat de demanar, com a mínim, el correu electrònic per poder fer el seguiment de la queixa. Es demani o no l'anonimitat, s'adjuntarà un protocol d'impacte de risc de represàlies.
- En cas de tenir accés a dispositius informàtics: Es pot donar la possibilitat de fer seguiment mitjançant codi alfanumèric sense necessitat de registrar dades personals.
- Oferir material explicatiu accessible, amb guies en lectura fàcil i audiovisuals per a col·lectius amb baixa alfabetització.
- Inclusió d'indicadors de risc social i ambiental contextuals per prioritzar casos amb un impacte més crític o en comunitats especialment vulnerables.
- L'accés al formulari ha de ser flexible: Format digital. Via ONGs col·laboradores. Xarxes locals comunitàries. Testimonis presencials o trucades telefòniques en territoris amb escàs accés tecnològic.

D. Fases del Procediment de Denúncia

Un cop rebuda la queixa, s'ha establert un procediment estructurat que permet gestionar la queixa de manera rigorosa i eficaç. Aquest procediment es divideix en cinc fases, que es descriuen a continuació i que s'han de seguir en l'ordre indicat per garantir un seguiment correcte i coherent.

Cal tenir en compte que el desenvolupament d'aquestes fases depenen del pressupost disponible. La manca de recursos econòmics pot impedir la realització completa del procés, limitar l'abast o la profunditat de la investigació, o fins i tot obligar a interrompre i anul·lar el procediment un cop iniciat. Aquestes circumstàncies poden condicionar significativament la capacitat de donar resposta a la queixa.

FASE 1: RECEPCIÓ I ADMISSIBILITAT

L'objectiu d'aquesta fase és determinar si la queixa entra dins l'àmbit d'actuació del CCEDH i si pot ser admesa a tràmit. Les accions i passos detallats s'han de seguir estrictament en l'ordre indicat per garantir una correcta valoració inicial i decidir si la queixa pot ser admesa a tràmit o no.

Accions a seguir:

1. Revisió de la informació mínima un cop rebuda la queixa:

La informació mínima necessària que es requereix per poder dur a terme una anàlisi preliminar i adequada de la queixa, és la següent:

- Identificació de la persona o col·lectiu denunciant (en cas de no ser anònim). En cas de que ho faci una entitat se'ls demanarà una breu explicació del seu interès legítim en la vulneració denunciada.
- Descripció dels fets
- Localització

- Empresa implicada
- Impactes percebuts
- Proves disponibles (documents, imatges, testimonis, etc.).
- Possibilitat de demanar informació complementària

2. Verificació preliminar (màxim set dies, Llei estatal 2/2023):

Segons la Llei 2/2023, el termini màxim per oferir una resposta sobre l'admissibilitat d'una queixa és de set dies.

S'escull aquesta llei com a referència per aquest termini perquè és la norma vigent que regula, a escala estatal, el funcionament dels canals de denúncia i les garanties de protecció, fixant límits temporals clars per a cada fase i evitant que els processos quedin oberts indefinidament.

Durant aquest període, cal fer una verificació preliminar en la qual es valoren diverses qüestions clau per decidir si el Centre assumirà la queixa o no. Les preguntes que cal formular-se i respondre per prendre aquesta decisió són les següents:

- És una empresa que opera a Catalunya o té vincles amb empreses que tenen activitats a Catalunya?
- Els fets són fora del territori català?
- Hi ha indicis de vulneració de drets humans i de la natura?
- Hi ha perill de represàlies contra la persona denunciant?
- El cas afecta una comunitat vulnerabilitzada (indígena, rural...) o persones pertanyents a col·lectius en situació de major vulnerabilitat (dones, infants i joves, gent gran, persones diverses...)?
- El/la denunciant aporta proves inicials? (documents, imatges, informes...)
- Hi ha testimonis disponibles o es poden contactar fonts locals?
- Hi ha informació pública disponible sobre el cas (notícies, informes d'ONG...)?
- Es sol·liciten mesures cautelars davant una situació de vulneració en curs o d'imminència del risc de vulneració de drets?

En casos on es denunciï un risc imminent o una vulneració en curs perillosa, s'activarà un mecanisme urgent per comprovar aquest risc. Si s'identifica aquest perill, s'enviarà de seguida una notificació preventiva a l'empresa implicada per reduir o aturar possibles danys, sense perjudicar les actuacions posteriors del Centre.

3. Condicions possibles de la queixa:

Després de revisar la informació mínima i realitzar la verificació preliminar, sorgeixen tres resultats possibles:

- **Condicció d'admissió** a tràmit: la queixa passa a la fase d'investigació.
- **Condicció d'inadmissió i arxivament de la queixa:** amb la informació que es té disponible fins al moment, la queixa no pot continuar el procés perquè no compleix els requisits per ser gestionada pel Centre, ja sigui perquè no està dins del seu àmbit competencial, no existeix prou informació per poder actuar, no es pot establir una relació clara amb l'empresa que opera a Catalunya o no hi ha una vulneració clara de drets. En aquest cas, es comunica al denunciant i se li ofereix informació o orientació per buscar altres vies o mecanismes on pugui presentar la seva reclamació.

- **Condicció de petició d'ampliació:** l'anàlisi de la queixa s'atura temporalment perquè encara falta informació o dades essencials per poder continuar. En aquesta condició de la queixa, es demana al denunciant que aporti la informació addicional necessària (com ara identificar millor l'empresa o aportar documents). Fins que no es rebi aquesta informació, no es pot prendre una decisió final sobre l'admissió o arxivament de la queixa.

Des del moment de l'admissió de la queixa, o abans si es detecta risc, el Centre valorarà i, si escau, adoptarà mesures de protecció per a la persona denunciant i qualsevol col·laborador.

FASE 2: INVESTIGACIÓ I DOCUMENTACIÓ DEL CAS

Aquest punt descriu la Fase 2 del procediment, centrada en la investigació i documentació del cas un cop la queixa ha estat admesa a tràmit. Durant aquesta fase, s'han de seguir en ordre les passes detallades per obtenir informació verificable sobre els fets, els danys i els actors implicats, garantint una anàlisi completa i rigorosa.

Accions a seguir:

1. Classificació del risc:

La classificació del risc té com a objectiu valorar la gravetat, urgència i complexitat del cas per orientar les accions d'investigació i resposta. L'objectiu és establir un sistema coherent que permeti destinar recursos prioritàriament als casos que presenten un risc més elevat.

Criteris de valoració i prioritació

Els criteris següents permeten mesurar de manera sistemàtica l'abast, la gravetat i el context d'un cas. Cada criteri es valora de forma independent i contribueix a la puntuació total que determinarà el nivell de prioritat.

- **Nombre i tipus de persones o comunitats afectades:** Mesura l'abast poblacional de la vulneració. Un impacte que afecta moltes persones o comunitats tindrà una prioritat més alta per la seva escala i conseqüències potencials.
- **Tipus i nombre de drets vulnerats:** Considera tant la naturalesa com la quantitat de drets humans afectats, ja que la vulneració de drets fonamentals múltiples implica una gravetat més gran.
- **Grau de gravetat de la vulneració:** Avalua la intensitat del dany, la seva reversibilitat i les possibles conseqüències a llarg termini.
 - Baix: afectació limitada, reversible i amb dany menor.
 - Mitjà: afectació significativa, potencialment reversible.
 - Alt/crític: afectació massiva, irreparable o amb conseqüències a llarg termini.
- **Risc de represàlies:** Examinar el perill que les persones afectades, denunciants o defensores de drets humans pateixin represàlies, com amenaces, violència o persecució.
 - Baix: poques probabilitats d'amenaces o violència.
 - Mitjà: possibilitat d'assetjament, amenaces o pèrdua de mitjans de vida.
 - Alt: risc d'atacs, detencions, desaparicions, violència física o sexual.
- **Disponibilitat i solidesa de les evidències:** Determina la qualitat i fiabilitat de la informació disponible per sustentar la denúncia.
 - Baixa: manca de proves clares, informació poc verificable.
 - Mitjana: indicis consistents però amb llacunes.

- Alta: proves documentals, testimonis verificats, informes independents.
- **Context geogràfic i socioeconòmic:** Té en compte les condicions del territori afectat.
 - Existència de conflicte armat o tensió social elevada.
 - Ecosistema fràgil o zona ambientalment crítica.
 - Alt nivell de pobresa i desigualtat estructural.
 - Comunitats amb vulnerabilitat històrica (pobles indígenes, minories ètniques).
- **Sector econòmic implicat:** Identifica si l'activitat empresarial pertany a sectors amb un risc intrínsec més alt per la seva naturalesa.
 - Baix impacte (serveis locals, comerç menor)
 - Mitjà impacte (manufactura, turisme, construcció)
 - Alt impacte potencial (minería, energia, grans infraestructures, agroindústria, tèxtil, etc.)
- **Antecedents de l'empresa:** Considera l'historial de l'empresa pel que fa a vulneracions prèvies, ja que la reincidència o un patró sistemàtic són indicadors de risc elevat.
 - Baix: Sense antecedents
 - Mitjà: Amb antecedents documentats de vulneracions.
 - Alt: Reincidència múltiple o patró sistemàtic

Sistema de puntuació i matriu de priorització

Per assegurar una valoració homogènia, s'aplicarà una matriu amb puntuació d'1 a 3 per cada criteri:

- 1 = baix
- 2 = mitjà
- 3 = alt

La suma total permetrà classificar el risc final en:

- Baix (≤ 10 punts)
- Mitjà (11–17 punts)
- Alt/Crític (≥ 18 punts)

On:

- Màxim de punts = 8 criteris \times 3 punts = 24 punts
- Risc baix = ≤ 10 punts \rightarrow fins al 40% del màxim total.
- Risc mitjà = 11–17 punts \rightarrow entre el 41% i el 70% del màxim total.
- Risc alt/crític = ≥ 18 punts \rightarrow més del 70% del màxim total.

Taula-matriu de risc

Aquesta matriu facilita una valoració homogènia i transparent, ajudant a la presa de decisions sobre quins casos s'han d'abordar amb major urgència.

Criteri	Baix (1)	Mitjà (2)	Alt (3)
Nº i tipus de persones o comunitats afectades	Comunitat petita	Comunitat mitjana - gran	Diverses comunitats
Tipus i nº drets vulnerats	1 dret menor	1-2 drets greus	Múltiples drets greus
Gravetat de la vulneració	Lleu, reversible	Moderada	Greu, irreparable
Risc de represàlies	Inexistent o baix	Mitjà	Alt
Disponibilitat d'evidències	Baixa	Mitjana	Alta
Context geogràfic/socioeconòmic	Context estable	Vulnerabilitat social o ambiental moderada	Conflicte, pobresa extrema o ecosistema crític
Sector econòmic implicat	Baix impacte	Mitjà impacte	Alt impacte
Antecedents de l'empresa	Sense antecedents	1 precedent	Reincidència múltiple

Taula 2 Matriu de la classificació del risc

2. Treball d'investigació:

Un cop s'ha admès la queixa i s'inicia la fase d'investigació, el principal objectiu és aprofundir en el cas per obtenir una comprensió detallada i rigorosa. La recollida d'informació és responsabilitat del Centre, que posarà a disposició tots els mitjans i recursos que tingui al seu abast per aconseguir-la. Per això, cal seguir diversos passos que permetin recollir informació fiable i contrastada:

- **Contacte amb organitzacions locals o defensores dels drets humans (4)**

Les organitzacions locals o defensores dels drets humans, disposen d'un coneixement directe del context i poden aportar informació clau, testimonis i suport per validar els fets denunciats, facilitant així una investigació més precisa i adequada a la realitat del territori afectat. A més a més, aquestes organitzacions actuen com a intermediàries, cosa que permet al Centre no ser invasiu en el procés i respectar l'autonomia local, i a la vegada aprofiten el seu coneixement profund de la cultura, l'idioma i les formes de treball específiques de la zona.

- **Recollida de proves**

La recollida de proves és un element essencial per garantir la solidesa i credibilitat de la investigació. Per tal d'arribar a conclusions rigoroses i fonamentades, cal recopilar tota la

informació disponible, tant proves ja existents com documentació nova que el Centre pugui aportar a partir del seu treball d'investigació. Aquesta fase és clau per demostrar els fets denunciats, identificar responsables i preparar les bases per a possibles accions legals o d'incidència. Aquesta recollida pot ser de:

- Testimonis
- Informes ambientals/socials
- Investigació tècnica
- Fotos, vídeos, documents judicials o pericials.

- **Anàlisi de la traçabilitat empresarial**

L'anàlisi de la traçabilitat empresarial permet identificar les connexions i responsabilitats de les empreses implicades i inversores, fonamental per comprendre l'abast i l'impacte del cas.

Aquest procés es pot reforçar amb el suport de *The Counter* (47), un servei global d'assistència i recerca corporativa de SOMO que dona suport a aquells que més necessiten informació sobre empreses que causen danys mediambientals, col·lapse climàtic, injustícies socials i abusos dels drets humans, investigant empreses multinacionals i les seves estructures complexes per revelar empreses fantasma, vincles en paradisos fiscals, cadenes de subministrament i inversors influents, amb l'objectiu d'ajudar els activistes a exposar i responsabilitzar-les per les seves pràctiques comercials destructives i injustes.

Algunes de les preguntes que poden ser útils de respondre per fer la comprovació són les següents:

- Quina és l'empresa matriu?
- Té contractes amb administracions públiques?
- Ha tingut antecedents de presumptes vulneracions similars, encara que no hagin estat judicialment acreditades? I vulneracions acreditades? En cas afirmatiu, aquests antecedents només s'han de considerar com a indicis o factors contextuals, i sempre caldrà que estiguin avalats per fonts públiques fiables.

- **Contacte amb l'empresa presumptament implicada**

Amb l'objectiu de garantir una anàlisi objectiva i el dret a rèplica, el Centre ha d'intentar establir contacte amb l'empresa assenyalada per oferir-li l'oportunitat de presentar la seva versió dels fets, aportar informació i, si escau, iniciar un diàleg constructiu. Aquesta acció assegura que totes les parts implicades tinguin l'oportunitat de ser escoltades, en línia amb els principis de diligència deguda i d'imparcialitat i, per reforçar la legitimitat del Centre com a organisme públic independent.

Tot i que el Centre sol·licitarà la màxima informació possible, és conscient que l'empresa podria no lliurar-la íntegrament, ja sigui per motius de confidencialitat legal, per estratègia empresarial o per manca de voluntat de col·laborar. Malgrat aquestes possibles limitacions, la petició formal es realitzarà de manera clara i documentada.

La informació que es podrà requerir inclou:

- Versió dels fets: Descripció escrita de la seva perspectiva sobre el cas, incloent-hi la cronologia i el context general.

- Documentació bàsica disponible: informes, comunicacions internes, contractes o acords vinculants al projecte o activitat denunciada, sempre que sigui possible lliurar-los sense vulnerar obligacions legals de confidencialitat.
- Polítiques i protocols vigents: Resum o còpia de les polítiques internes en matèria de drets humans, medi ambient i diligència deguda, amb exemples de la seva aplicació en el cas concret.
- Relacions empresarials rellevants: Informació sobre subcontractistes, proveïdors o altres empreses vinculades al projecte que puguin tenir relació amb els fets denunciats.

Segons estableix la proposició de llei (14), quan el Centre es posi en contacte amb les empreses per a demanar informació per a l'aclariment dels fets denunciats i de la seva possible responsabilitat, aquestes tindran un termini màxim de resposta mai inferior a 30 dies hàbils. En cas de manca de resposta, es reiterarà la petició, tot atorgant un termini màxim mai inferior a 15 dies hàbils. El Centre podrà sancionar exclusivament a les grans empreses que no responguin, o ho facin d'una manera insuficient o inadequada, a les peticions formulades en el marc de les seves competències d'investigació. A més, aquesta manca de col·laboració constarà a l'informe i es farà pública.

Les infraccions derivades d'aquestes conductes poden ser lleus o greus, sempre que no constitueixin delictes, i no poden ser objecte de sanció sense instrucció prèvia de l'expedient corresponent, segons el procediment administratiu. Són considerades infraccions lleus: no respondre en el termini fixat als requisits del Centre o respondre de manera insuficient o inadequada. Es consideren infraccions greus: obstruir o dificultar deliberadament els processos d'investigació i inspecció del Centre, o cometre reiteradament tres o més infraccions lleus.

Les sancions que s'aplicaran exclusivament a les grans empreses, quedant-ne excloses les petites i mitjanes (PIMES), inclouen multes d'entre 300 i 10.000 euros per infraccions lleus, i d'entre 10.001 i 50.000 euros per infraccions greus. A més, per infraccions greus, l'òrgan sancionador pot imposar sancions accessòries com la prohibició de rebre ajuts o subvencions públics, o la prohibició de contractar amb l'Administració de la Generalitat i els organismes i ens públics dependents, per un període màxim d'un any.

L'objectiu de les sancions és la prevenció, dissuasió, reparació i correcció dels perjudicis que la conducta investigada hagi causat o pugui causar, graduant-les segons la gravetat dels fets i el grau de responsabilitat i intencionalitat de la persona jurídica. L'import de la multa s'ha de fixar de manera que no resulti més beneficiós cometre la infracció que abonar-la.

Els ingressos derivats de la imposició de sancions seran destinats per la Generalitat de Catalunya a actuacions relacionades amb la justícia global i l'erradicació de les desigualtats, mitjançant la cooperació al desenvolupament, la defensa i promoció dels drets humans i el foment de la pau.

- **Col·laboració amb periodistes i producció d'informes visuals (fotos, vídeos, entrevistes, etc.) quan sigui oportú**

És un punt complementari que contribueixen a donar visibilitat i rigor a la investigació, reforçant la transparència i l'impacte del cas.

3. Accions complementàries:

Les accions complementàries són intervencions que es podran realitzar segons la disponibilitat pressupostària, amb l'objectiu d'enriquir la investigació i garantir un suport efectiu a les persones afectades. Les dues principals accions són:

- Possibilitat de missió d'observació directa sobre el terreny en col·laboració amb ONGs locals, universitats o altres organismes tècnics que permetin recollir la informació requerida que posteriorment es realitzaria un informe al respecte.
- Suport als testimonis per facilitar el seu desplaçament a Catalunya o la seva declaració en línia, garantint la seva seguretat i protecció.

4. Informe intern preliminar:

L'informe intern preliminar és el resultat de les tasques executades en els passos anteriors i recull de manera ordenada i detallada tota la informació i anàlisi obtinguda fins al moment. Els punts principals que ha d'incloure l'informe són els següents:

- Descripció detallada dels fets.
- Identificació clara de les parts.
- Recull i valoració de les proves disponibles.
- Accions realitzades.
- Identificació dels drets vulnerats i dels agents responsables per acció o per omissió.
- Recomanacions aplicables al cas (aquestes mesures poden ser tant de concertació entre les parts, com de prevenció, correcció, reparació i no repetició).

Aquesta fase es caracteritza per la necessitat de garantir que les investigacions i la resposta a l'informant no s'allarguin més del necessari. Tanmateix, atesa la diversitat i la possible complexitat dels casos que poden arribar al Centre, s'ha considerat necessari establir un termini màxim per donar resposta que serà d'un any. En els casos en que la investigació s'allargui més enllà dels terminis inicials previstos, caldrà justificar formalment la complexitat del cas que motiva aquesta ampliació.

Possibilitat d'arxivament del cas:

En aquesta fase, existeix la possibilitat que, malgrat els esforços per recopilar informació i establir contactes, el cas hagi de ser arxivat provisional o definitivament. Aquest escenari pot donar-se per diversos motius, com ara la manca d'informació fiable, la dificultat per accedir a fonts clau o testimonis, o la insuficiència de proves que permetin avançar amb garanties, la impossibilitat d'assegurar la seguretat de les persones denunciants o circumstàncies externes com la manca de pressupost per continuar la investigació. En cas que es prengui aquesta decisió, s'haurà de notificar formalment al denunciant, tot elaborant un informe detallat amb les actuacions dutes a terme fins al moment i justificant de manera clara i argumentada els motius de l'arxivament. Aquest pas és essencial per garantir la transparència i el respecte a les persones i comunitats denunciants.

FASE 3: VALORACIÓ JURÍDICA I ESTRATÈGICA

La fase 3 té com a objectiu principal determinar la viabilitat d'obrir una acció formal contra una empresa, a partir de l'anàlisi de les proves disponibles i de la relació existent amb aquesta. Aquesta valoració implica examinar les diferents vies legals i estratègiques possibles per fer efectiva la denúncia o la reclamació, adaptant l'estratègia a la naturalesa dels fets i als recursos disponibles.

Es vol recalcar que en tot moment es busca la neutralitat del Centre i el seu rol com a facilitador imparcial, garantint que la decisió final es fonamenti en criteris jurídics, tècnics i de viabilitat institucional.

Accions a seguir:

1. Valoració de vies possibles:

A partir dels resultats de la investigació prèvia, dels recursos disponibles, del pressupost, de la naturalesa de la presumpta infracció, del marc competencial autonòmic i de les competències del Centre, s'avalua quina via d'actuació és més adequada per maximitzar l'impacte i obtenir el millor resultat possible.

- **Via penal:** quan hi ha indicis de delictes, com delictes mediambientals, treball forçat, corrupció, tràfic d'influències, etc. es pot activar aquesta via fent derivació a fiscalia o donant suport a un litigi penal.
- **Via civil:** A través d'una demanda civil, es poden reclamar danys siguin individuals o col·lectius, normalment, amb l'objectiu de reparar els impactes i establir responsabilitats econòmiques.
- **Via administrativa:** Quan l'empresa rep fons públics o participa en processos de contractació pública, aquesta via permet impulsar accions per proposar la seva exclusió de la contractació, retirar-li subvencions o ajuts públics, o sol·licitar sancions administratives. L'objectiu és impedir que es beneficiï de recursos públics mentre vulnera drets humans i DESCA.
- **Via reputacional/comunicativa:** Davant la manca de base jurídica suficient, però amb indicis clars d'impactes greus, aquesta via busca exposar públicament els fets a través d'informes, campanyes o accions de denúncia social per generar pressió mediàtica i ciutadana.
- **Via internacional:** S'activen mecanismes com els que s'anomenen a continuació, per escalar el cas, buscar recomanacions formals i augmentar la visibilitat i legitimitat de la denúncia.
 - Punt Nacional de Contacte de l'OCDE.
 - Mecanismes de l'ONU, com poden ser els diferents Comitès o els relators especials, en tant que experts independents nomenats per l'ONU per investigar temes específics.
 - Sistemes regionals, com per exemple, el sistema Interamericà, africà o europeu, aquests poden rebre denúncies contra els Estats.

2. Decisió estratègica col·lectiva:

Consisteix a valorar conjuntament les opcions disponibles per decidir la millor via d'actuació i preparar adequadament l'acció formal.

- **Valoració del cost-benefici legal, polític, comunitari i pressupostari:** S'analitzen els avantatges i riscos de cada opció, no només jurídics, sinó també l'impacte polític i la repercussió en les comunitats afectades. També s'avalua el pressupost disponible per determinar quina via és més viable i efectiva.
- **Diàleg amb els actors implicats:** Sempre que sigui possible, s'obre un diàleg a través dels mitjans disponibles amb totes les parts interessades amb l'objectiu d'acordar de manera col·lectiva la millor estratègia a seguir tant de cara a l'informe final com en relació amb les mesures d'implementació i seguiment.
- **Assignació de juristes i experts:** Un cop decidida la via, en cas que sigui necessari es designa un equip especialitzat per preparar i executar, per exemple, l'acció legal o administrativa, de forma rigorosa i efectiva.

En aquesta fase s'estableix un termini orientatiu de dos mesos per a la valoració jurídica i estratègica. Cal destacar, però, que aquest període és només una referència, ja que la complexitat de cada cas i el seu context poden fer variar aquest temps.

FASE 4: ACCIÓ FORMAL I RESPOSTA PÚBLICA

En aquesta fase es duen a terme propostes d'accions formals contra l'empresa o les institucions corresponents, amb l'objectiu de visibilitzar el cas, exigir responsabilitats i buscar reparació efectiva. Les accions es determinen segons la solidesa de les proves i les possibilitats legals i econòmiques. A més a més, sempre s'assegurarà una resposta mínima, independentment de les accions formals que es duguin a terme, així com la mínima documentació i registre del cas.

Les accions que es proposen per a cada tipus de cas, tenen caràcter orientatiu. Això significa que no és obligatori seguir totes aquestes accions, ni que en casos, com per exemple, amb proves sòlides s'hagin d'aplicar estrictament totes elles. De la mateixa manera, poden contemplar-se accions esmentades en els altres tipus de casos si es considera que són pertinents. És a dir, cada cas es valorarà quines accions són les més convenientes a dur a terme.

Tipus d'accions segons cas:

Casos amb proves sòlides

Aquests casos compten amb evidències clares de vulneracions de drets humans i una identificació precisa de l'empresa responsable. L'estratègia s'orienta cap a la denúncia formal i l'activació de mecanismes legals i institucionals:

- **Generar un informe públic exhaustiu (multilingüe) amb proves i recomanacions legals:** Elaborar un document detallat i accessible que reculli les proves del cas i proposi accions legals concretes contra l'empresa. L'informe es redactarà en les llengües oficials. Quan sigui pertinent, es redactarà també en altres idiomes rellevants segons el context del cas, especialment aquells utilitzats al territori o per la comunitat afectada, amb l'objectiu de garantir la seva comprensió i utilitat per a totes les parts interessades.
- **Derivació a fiscalia:** Presentar el cas davant del ministeri fiscal perquè valori delictes comesos per l'empresa.
- **Proposta d'exclusió de la contractació pública de l'empresa:** Sol·licitar que l'empresa sigui exclosa dels contractes amb administracions públiques, sempre que estigui registrada o operi dins l'àmbit de la contractació pública catalana o europea, com a

mesura de responsabilització per la seva conducta. Aquesta proposta es fa a les autoritats competents i d'acord amb la normativa vigent.

- En cas que l'empresa no col·labori amb el Centre, es procedirà a **sancionar-la i fer pública aquesta manca de col·laboració**, d'acord amb el règim sancionador establert a la proposició de llei, tot destacant aquesta actitud com un element que agreuja la seva responsabilitat.
- **Acompanyament jurídic a la comunitat per iniciar litigi (civil, administratiu o penal):** oferir suport legal i assessorament especialitzat a les persones o col·lectius afectats per una vulneració de drets, amb l'objectiu d'ajudar-los a presentar una demanda davant dels tribunals i reclamar responsabilitats o compensacions a l'empresa responsable.
- **Derivació o denúncia a mecanismes regionals o internacionals:**
 - Activació del mecanisme del Punt Nacional de Contacte per la denúncia formal: Presentar una queixa davant el Punt Nacional de Contacte de l'OCDE per denunciar que una empresa ha incomplert les directrius internacionals sobre conducta empresarial responsable, amb l'objectiu d'obrir un procés de mediació i pressió institucional.
 - Relators especials o mecanismes de l'ONU: Presentar el cas davant els diferents mecanismes de l'ONU que de garantia en la protecció de drets, per obtenir reconeixement i pressió internacional.
 - Sistemes regionals (Interamericà, Europeu, Africà...): Derivar el cas als òrgans de protecció de drets de diferents regions, que poden intervenir per garantir reparacions i fer seguiment dels conflictes.

Casos amb proves limitades però indicis greus

Quan les proves, tot i ser clares, no són suficients per derivar el cas a fiscalia amb garanties d'un bon resultat, però hi ha senyals clars d'irregularitats, l'actuació es focalitza en la denúncia pública i la pressió institucional i mediàtica:

- **Comunicats públics d'alerta de la situació:** Difusió d'informació per advertir sobre possibles vulneracions de drets per part d'una empresa.
- **Compareixences al Parlament de Catalunya o fòrums públics internacionals:** Difusió d'informació per advertir sobre possibles vulneracions de drets per part d'una empresa.
- **Creació d'un índex públic de conducta empresarial (*benchmarking* negatiu):** Publicació d'un rànquing que visibilitza les males pràctiques d'empreses identificades.
- **Pressió mediàtica i campanya de xarxes socials:** Estratègia comunicativa per generar impacte públic i exigir canvis de conducta a l'empresa.
- En cas que l'empresa no col·labori amb el Centre, es procedirà a **sancionar-la i fer pública aquesta manca de col·laboració**, d'acord amb el règim sancionador establert a la proposició de llei, tot destacant aquesta actitud com un element que agreuja la seva responsabilitat.

Casos amb obstacles legals greus o barreres de jurisdicció

En situacions en què els límits legals o jurisdiccionals dificulten l'acció directa, s'optarà per estratègies indirectes i d'incidència internacional. Aquest enfocament busca legitimar la denúncia i influir en l'opinió pública i institucional global:

- **Publicació d'un dossier internacional del cas:** Difondre un informe detallat per visibilitzar la situació a escala global.
- **Presentació davant d'instàncies de Nacions Unides:** Portar el cas a organismes internacionals per obtenir suport i reconeixement.
- **Col·laboració amb universitats o observatoris per recerca i pressió:** Treballar amb entitats acadèmiques per generar estudis que reforcin la denúncia i augmentin la pressió.
- **Informes narratius o de denúncia social, reconeguts per les organitzacions locals i publicats en fòrums globals** (com, per exemple, el Business & Human Rights Resource Centre): Elaborar documents de denúncia amb valor local i internacional que exposen la problemàtica davant de la comunitat global.
- En cas que l'empresa no col·labori amb el Centre, es procedirà a **sancionar-la i fer pública aquesta manca de col·laboració**, d'acord amb el règim sancionador establert a la proposició de llei, tot destacant aquesta actitud com un element que agreuja la seva responsabilitat.

Garantia de resposta i documentació mínima obligatòria

El Centre Català d'Empresa i Drets Humans garanteix que, independentment de l'evolució o la via d'actuació escollida en cada cas, sempre es proporcionarà una resposta mínima i es mantindrà una documentació essencial per assegurar la transparència, el seguiment i la informació adequada a les persones o col·lectius denunciants. És per aquest motiu que es compromet a:

- **Elaborar un Informe per al/la Denunciant**

Redactar un document que expliqui l'estat i desenvolupament del cas destinat a la persona o comunitat que ha presentat la denúncia. Aquest informe inclourà els següents punts:

- Comunicar si la queixa ha estat admesa, no admesa o suspesa.
 - Explicar les accions d'investigació realitzades: Detallar les tasques i passos efectuats per analitzar el cas.
 - Informar sobre les conclusions i/o vies alternatives si no s'actua directament: Comunicar els resultats obtinguts i possibles altres opcions quan no es pot iniciar una acció formal.
 - Recomanacions: Proposar mesures concretes per corregir la situació i evitar futures vulneracions.
- **Generar un Informe Públic (amb l'opció d'anonimitzar les comunitats o persones denunciants)**

Elaborar un document accessible públicament que incorpori els següents punts:

- Informar del cas treballat: Presentar una descripció general del conflicte o situació analitzada.
- Quins drets s'han vulnerat: Identificar clarament els drets humans i DESCA o laborals afectats.
- Quina o quines empreses han vulnerat aquests drets: Especificar les empreses responsables de les vulneracions.
- Els impactes: Detallar les conseqüències socials, econòmiques o ambientals derivades de les accions de l'empresa.
- Recomanacions: Proposar mesures concretes per corregir la situació i evitar futures vulneracions.

- **Incloure de tots els casos rebuts en un informe anual per transparència i un repositori**

Recopilar i publicar anualment un resum de totes les denúncies gestionades per garantir la transparència i el control públic. Tots els casos i els informes corresponents es conservaran en un repositori, accessible per a consultes futures.

Aquest repositori permetrà comparar casos, identificar patrons de vulneracions i localitzar antecedents similars que puguin servir de referència en noves investigacions o processos d'anàlisi.

Per a aquesta fase, s'ha estimat un termini indicatiu d'un a tres mesos des de la presa de la decisió estratègica. Cal subratllar que aquest període no implica que les accions hagin de completar-se i finalitzar-se dins d'aquest període, sinó que és el temps aproximat en què s'haurien de començar a executar. Els terminis són orientatius i poden adaptar-se segons les necessitats concretes de cada cas.

FASE 5: ACCIONS COMPLEMENTÀRIES, SEGUIMENT I REPARACIÓ

En aquesta fase es duen a terme accions addicionals per donar suport continuat a les víctimes i comunitats afectades, garantir una reparació efectiva i evitar la repetició de les vulneracions. Això inclou acompanyament integral, coordinació amb entitats públiques i aliances estratègiques, així com un seguiment actiu dels processos i la implementació de mesures de prevenció i reparació simbòlica.

Tot i que actualment la proposta de Llei del CCEDH no preveu les accions que s'expliquen tot seguit, es consideren essencials dins la metodologia d'acompanyament, amb la voluntat que en un futur el Centre pugui assumir-les plenament.

Accions complementàries a seguir:

- **Acompanyament i suport a les víctimes i comunitats**

Proporcionar assistència contínua i integral a les persones afectades per garantir els seus drets i benestar durant tot el procés, com ara:

- Donar suport legal, psicològic i polític: Oferir assistència integral a les víctimes i comunitats en l'àmbit jurídic, emocional i de representació.

- Facilitació de declaracions, incloent-hi el desplaçament de testimonis o declaracions en línia: Ajudar en l'organització i gestió de testimonis, presencials o virtuals, per aportar proves.
- Coordinació amb entitats públiques per a facilitar:
 - Reparacions materials, simbòliques o normatives.
 - Accés a serveis o mecanismes de protecció.

- **Aliances i suport estructurat**

Construir i consolidar col·laboracions estratègiques per reforçar la incidència i el suport als casos. A partir de:

- Enfortiment d'aliances amb:
 - Organitzacions del Sud Global: Establir vincles sòlids amb entitats locals, organitzacions o moviments socials que s'hi tingui confiança i puguin fer d'intermediaris.
 - Universitats i centres de recerca: Col·laborar en estudis i anàlisis que donin suport científic i tècnic a les denúncies.
 - Institucions públiques i observatoris de drets humans: Cooperar amb organismes oficials per augmentar la visibilitat i pressió institucional.
- Difusió del cas a mitjans, xarxes i fòrums especialitzats: Promoure el coneixement públic i professional del cas per generar impacte i suport.

- **Seguiment i millora contínua**

Cal assegurar que els processos oberts es desenvolupin correctament i que les accions d'acompanyament i suport proporcionades siguin efectives, fent un control constant per detectar possibles desviacions o dificultats i adaptar les estratègies per garantir resultats positius per a les víctimes i comunitats afectades. Per aquest motiu, alguns dels aspectes a tenir en compte són:

- Monitoratge actiu dels processos oberts (judicials, administratius o de mediació): Supervisar de manera proactiva l'evolució dels procediments en curs.
- Revisió periòdica de l'impacte del cas: Avaluat regularment els efectes i resultats per millorar l'abordatge i garantir reparacions efectives.

- **Mesures de no repetició i reparació simbòlica**

Accions dirigides a evitar que les vulneracions es tornin a produir i a reconèixer el dany causat a través de gestos simbòlics que donin suport a les víctimes i comunitats. Algunes propostes són:

- Reforç de mecanismes de prevenció, per evitar futures vulneracions, mitjançant:
 - Formació obligatòria per a empreses vulneradores (3): Impartir cursos i tallers obligatoris per corregir comportaments i garantir responsabilitat empresarial.
 - Propostes de millora normativa: Suggestir canvis en les lleis i reglaments per tancar buits legals i augmentar la protecció dels drets humans. Per exemple, el principi d'extraterritorialitat (48), perquè l'estat tingui l'obligació de vetllar perquè les seves empreses respectin els drets fora del seu territori, aquest principi implica la supervisió, regulació i, si cal, sanció per actuacions a l'estranger.

- Desenvolupament de mecanismes de reparació simbòlica: Crear processos que reconeixin públicament el dany i promoguin la dignitat de les víctimes a partir de:
 - Actes de disculpa pública: Organitzar esdeveniments o comunicats on les empreses o responsables reconeixin i demanin perdó pel dany causat, a més de reconèixer la seva responsabilitat i assumir públicament davant les víctimes aquests danys.
 - Reconstrucció comunitària o ambiental: Impulsar projectes per restaurar els espais i les condicions afectades.

Informe provisional i definitiu

Finalment, una vegada finalitzades totes les fases del procediment, amb o sense la realització d'accions complementàries, s'emetrà un informe provisional en el qual es recollirà detalladament tot el procés seguit i la informació més rellevant. Aquest informe serà fet públic sempre que es pugui garantir que no hi haurà represàlies per a les persones denunciants i aquestes hi donin el seu consentiment; en cas contrari, es publicarà de manera anònima. Això permetrà que qualsevol persona, organització o entitat interessada pugui presentar al·legacions en un termini de 30 dies naturals, les quals seran comunicades a les parts, que disposaran de 15 dies naturals per respondre-les.

Un cop resoltes les al·legacions, l'informe serà remès a la Junta de Govern per a la seva aprovació. Quan sigui aprovat, l'informe esdevindrà definitiu, i se'n farà un informe específic per al denunciant, així com un altre informe públic, amb possibilitat d'anonimitzar les dades delicades si cal. La publicació es realitzarà en català i almenys en una de les llengües oficials del país del denunciant, així com al web institucional del Centre. Posteriorment, el Centre farà el seguiment de les recomanacions emeses, que també seran comunicades a les parts i publicades al web institucional.

Tant l'informe provisional com el definitiu tindran la mateixa estructura que els informes descrits al punt de garantia de resposta i documentació mínima obligatòria.

E. Resultats esperats

Aquests són alguns dels resultats esperats, tot i que en cada cas es podran obtenir altres més concrets: el procés busca generar resultats tangibles que reforcin la protecció dels drets humans, garanteixin la responsabilitat empresarial i promoguin transformacions institucionals i socials.

- Recepció segura, accessible i legalment garantida de denúncies: Assegurar canals confidencials i eficaços per rebre denúncies sense posar en risc les persones denunciants.
- Anàlisi i acció jurídica rigorosa: Avaluació detallada i intervenció basada en criteris legals sòlids i proves fiables.
- Activació de responsabilitat empresarial: civil, penal i administrativa.
- Reparació efectiva i visibilització pública de les vulneracions: Garantir resposta a les víctimes i exposar públicament els fets per generar consciència.
- Incidència política i legal per a normatives extraterritorials: Impulsar canvis legislatius que regulin l'acció de les empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català.

- Transformació del comportament empresarial mitjançant sancions econòmiques, reputacionals i legals: Induir canvis reals en les empreses a través de conseqüències concretes.
- Enfortiment de les comunitats afectades i prevenció de futures vulneracions: Donar suport a les comunitats per empoderar-les i evitar la repetició dels danys.
- Creació d'un repositori de casos públics (amb possibilitat d'anonimitzar) que permetin aprendre i fer seguiment col·lectiu.
- Establir un observatori permanent de vulneracions relacionades amb empreses empreses que desenvolupen la seva activitat a Catalunya i les operacions que fan fora del territori català: Monitorar de forma contínua els casos i detectar noves vulneracions.
- Generar propostes legislatives específiques per garantir que les empreses que vulneren drets no accedeixin a finançament públic.

Un cop descrita de forma detallada la metodologia, a continuació es presenta un diagrama de flux que en recull els passos principals de forma sintètica i visual.

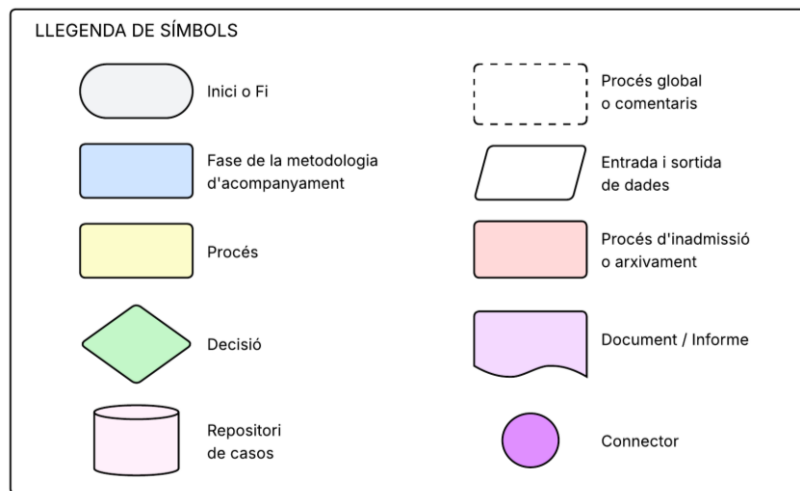

Figura 1. Llegenda dels símbols del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament.

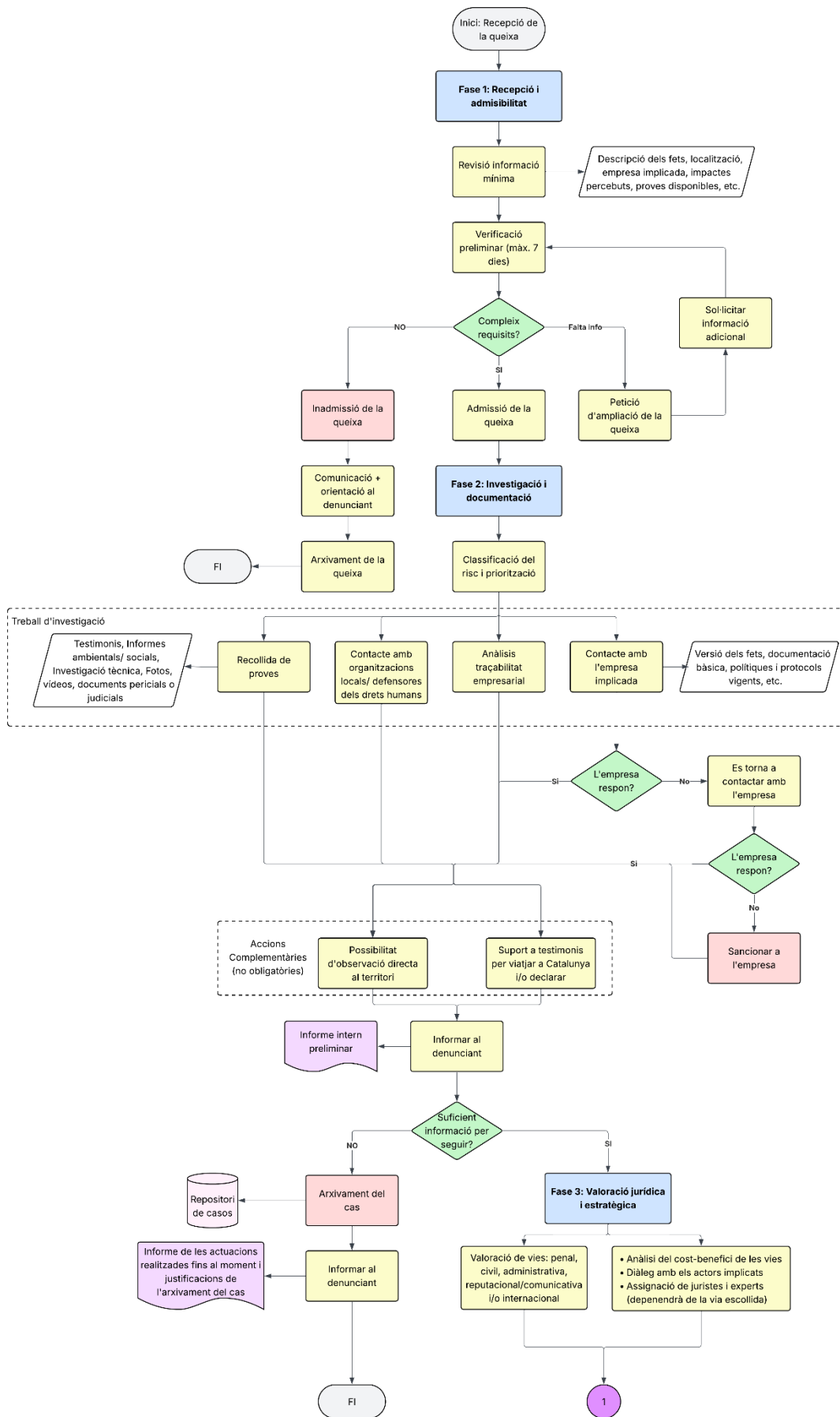

Figura 2. Part 1 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament.

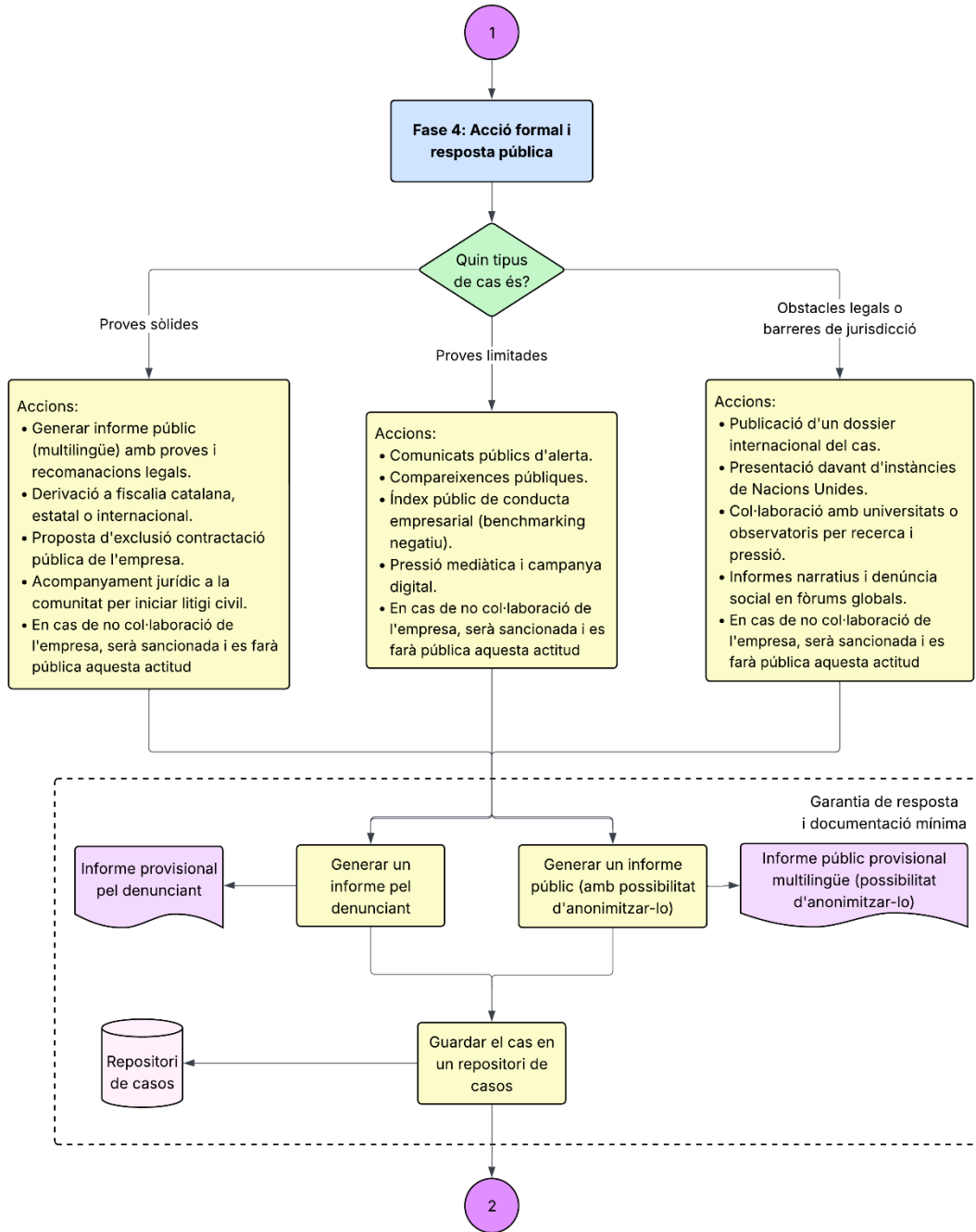

Figura 3. Part 2 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament

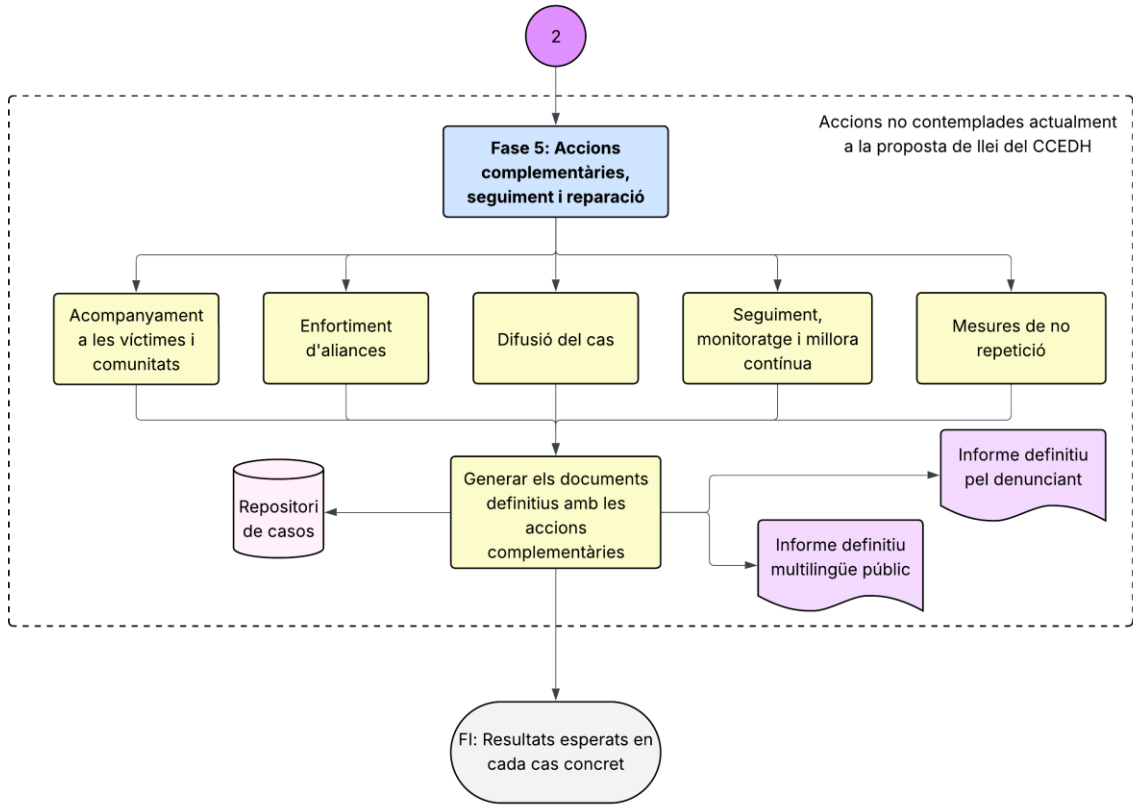

Figura 4. Part 3 del diagrama de flux de la metodologia d'acompanyament.

6. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

6.1. CONCLUSIONS

El treball ha posat de manifest la necessitat i la importància de dissenyar una metodologia d'acompanyament per al Centre Català d'Empresa i Drets Humans, destacant la seva potencialitat com a eina clau per a fer front a la impunitat empresarial i reforçar la responsabilitat de les empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català, garantint així un accés a la justícia en casos de vulneracions de drets humans i DESCA.

La proposta de la metodologia d'acompanyament presentada aporta les fases bàsiques i estructurades per al procés d'investigació, incidència i reparació, amb un èmfasi especial en la seguretat de les víctimes, la legitimitat institucional i la coherència amb els marcs normatius internacionals.

La validació de la metodologia d'acompanyament, tant a través de l'aplicació a un cas real (cas RENACE) com de la revisió col·lectiva amb el Grup Català d'Empresa i Drets Humans, ha reforçat la seva pertinència i utilitat. Tot i això, també s'ha constatat que es tracta d'una eina flexible i adaptable, que probablement haurà de ser ajustada segons les especificitats de cada cas i el context jurídic i polític corresponent.

Des d'una perspectiva personal, aquest treball ha estat una oportunitat per aprofundir més enllà del coneixement superficial sobre les normatives i els marcs jurídics en matèria de drets humans i DESCA a diferents escales.

Ha permès conèixer millor el paper de les organitzacions que treballen en aquest àmbit i comprendre que la lluita per la defensa dels drets és encara una tasca en construcció constant. Igualment, ha servit per constatar la rellevància d'iniciatives com la del CCEDH, que busquen incidir positivament en la societat i promoure la justícia global.

Tanmateix, l'elaboració d'aquesta metodologia ha posat de manifest la complexitat de la tasca, ja que implica tenir en compte múltiples dimensions, especialment les legals, que inclouen tant la normativa catalana i espanyola com la del país afectat, la qual cosa pot generar conflictes a l'hora d'aplicar les diferents lleis.

A més, cal recordar que el CCEDH actualment presenta limitacions en les seves capacitats d'actuació: el 19 de juny del 2025 el Parlament de Catalunya va admetre a tràmit la Proposta de Llei per a la seva creació i, a dia d'avui, encara s'ha de constituir la ponència parlamentària que ha d'encarar el debat per a la seva aprovació. La seva capacitat d'incidència política i jurídica està condicionada pel marc normatiu vigent i part de la seva tasca depèn també del reconeixement i col·laboració d'altres institucions públiques i privades, tant a escala catalana com internacional. Tot això posa de manifest que encara queda molt camí per recórrer, però també que és imprescindible començar a construir aquest procés. El fet que el CCEDH estigui en creació, constitueix ja un pas significatiu i esperançador cap a l'objectiu d'assolir una justícia global més efectiva i un reconeixement real dels drets humans.

Finalment, s'ha evidenciat que cada cas constitueix una realitat pròpia i que, per tant, la metodologia, malgrat establir una base comuna del procediment a seguir un cop rebuda la queixa, haurà de ser adaptada a les circumstàncies concretes de cada situació. Així mateix, cal tenir en compte que els resultats esperats també seran diferents en funció de la naturalesa i la complexitat de cada cas.

6.2. LIMITACIONS

Una de les principals limitacions d'aquest treball ha estat el coneixement personal limitat en matèria de normatives legals, drets i lleis a diferents escales, que ha requerit un esforç considerable de recerca i aprenentatge. Aquesta mancança no només s'ha donat en l'àmbit jurídic, sinó també en el coneixement d'organitzacions de referència que han servit, en part, de models per a la creació de la metodologia d'acompanyament. Això ha implicat un procés de documentació i estudi més extens per poder disposar d'exemples i bones pràctiques suficients.

Una altra limitació significativa ha estat la dificultat de contacte i comunicació amb organitzacions de drets humans i DESCAs. Tot i haver fet un nombre elevat de contactes amb entitats molt diverses, la resposta rebuda ha estat reduïda, i només unes poques organitzacions han pogut atendre les entrevistes. Aquesta situació ha limitat la diversitat i la riquesa de les perspectives recollides i ha posat en evidència la dependència d'aquest treball respecte de terceres persones. A més, les dificultats de coordinació per trobar dates i horaris compatibles amb les agendes de les entitats han afegit complexitat al procés de recollida d'informació. Tot plegat ha fet que, malgrat els esforços, la representativitat de les veus entrevistades no hagi estat tan àmplia com hauria estat desitjable.

6.3. PROPOSTES DE FUTUR

De cara al futur, caldrà continuar desenvolupant i perfeccionant la metodologia d'acompanyament a partir de la seva aplicació en nous casos concrets. L'experiència pràctica que el CCEDH vagi acumulant serà clau per identificar aspectes a millorar i adaptar la metodologia a la diversitat de contextos i realitats que es poden presentar en l'àmbit de les empreses i els drets humans i DESCAs.

A més, serà fonamental establir mecanismes de participació directa de les comunitats i víctimes afectades, per legitimar encara més els processos i garantir que responen a les seves necessitats reals. Finalment, resultaria enriquidor reforçar la dimensió comparativa amb altres experiències i iniciatives internacionals similars, per aprendre d'altres models i situar el CCEDH dins d'un marc global de bones pràctiques.

D'altra banda, serà essencial establir aliances estratègiques amb institucions públiques i privades, tant a escala catalana com internacional, per incrementar la legitimitat i la incidència política del centre. Aquestes col·laboracions poden ajudar a superar les limitacions actuals i a consolidar el CCEDH com un referent en l'àmbit dels drets humans i l'activitat empresarial.

Un cop el centre estigui plenament operatiu, demostrï la seva utilitat i estigui consolidat en el seu funcionament, una línia de futur rellevant seria seguir lluitant per modificar la proposta de llei que el regula. L'objectiu seria seguir fent incidència per incorporar i ampliar les seves competències i capacitats d'actuació que volen les organitzacions. Això podria incloure, per exemple, la possibilitat d'imposar sancions a les empreses vulneradores de drets, promoure l'exclusió pública d'aquestes empreses en processos de contractació i col·laboració amb institucions públiques, o participar de manera més directa en l'elaboració i l'aplicació de polítiques públiques de control i regulació.

Les entrevistes realitzades també han aportat un conjunt de recomanacions que constitueixen línies de treball clau per al futur del CCEDH:

- Difusió proactiva del canal de denúncies a escala internacional.
- Incorporació mínima d'un perfil jurídic (jurista) al centre.
- Impuls i participació en propostes normatives per al Parlament.
- Participació activa en el Tractat vinculant de Ginebra.

- Promoció de la creació d'una llei catalana d'extraterritorialitat.
- Potenciació de la inspecció pública com a mecanisme de control.
- Exercici del centre com a institució col·laboradora dins d'un marc internacional legítim.
- Articulació del CCEDH com a eina d'aplicació i promoció d'una futura legislació catalana vinculada a compromisos internacionals.

Aquestes línies apunten a la necessitat de consolidar el CCEDH com un actor rellevant i amb incidència real en l'àmbit de les empreses i els drets human i DESCAs, tant a escala catalana com internacional.

7. ANÀLISIS DE SOSTENIBILITAT I IMPLICACIONS ÈTIQUES

En aquesta secció es duu a terme una anàlisi de valoració dels impactes ambientals, socials i econòmics derivats tant del procés de desenvolupament del treball com de la seva execució pràctica. Així mateix, s'examinen les implicacions ètiques que se'n poden derivar. Finalment, es s'exposa l'alineament del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

7.1. DESENVOLUPAMENT DEL TFM

7.1.1. PUNT DE VISTA AMBIENTAL

El desenvolupament del TFM ha tingut un impacte ambiental molt reduït. Les principals activitats, han estat la recerca bibliogràfica, anàlisis documental, entrevistes en línia, presentació de la metodologia d'acompanyament al Grup d'Empresa i Drets Humans en format presencial i la redacció de la memòria. Aquestes activitats, han implicat consum energètic derivat de l'ús de l'ordinador i connexions digitals. Per tal de minimitzar l'impacte ambiental, s'han prioritzat reunions virtuals i l'ús de fonts digitals en llocs de materials impresos, reduint així els desplaçaments i l'ús del paper i, contribuint a disminuir la petjada de carboni. No obstant això, la presentació presencial de la metodologia d'acompanyament ha requerit un desplaçament amb vehicle automobilístic, la qual cosa ha incrementat parcialment aquesta petjada.

7.1.2. PUNT DE VISTA ECONÒMIC

El cost econòmic del desenvolupament del TFM ha estat reduït i es pot quantificar principalment en hores de dedicació al treball, juntament amb l'accés a recursos bibliogràfics i documentals. No ha estat necessari adquirir materials específics i costosos, ja que en el cas de l'ordinador utilitzat formava part dels recursos disponibles prèviament. Amb l'objectiu de minimitzar despeses, s'ha optat per l'ús de bases de dades i recursos d'accés obert, la realització de les entrevistes en format virtual. Tanmateix, cal mencionar l'existència d'un cost vinculat al consum de gasolina derivat del desplaçament al centre de Lafede per a la presentació de la metodologia d'acompanyament.

7.1.3. PUNT DE VISTA SOCIAL

El desenvolupament del treball ha tingut un impacte social positiu, ja que ha facilitat l'establiment de vincles amb organitzacions de defensa dels drets humans i amb professionals de l'àmbit jurídic, afavorint la creació de xarxes de col·laboració i l'intercanvi de coneixement. Així mateix, ha contribuït a la formació i a la presa de consciència entorn de la importància dels drets humans i la responsabilitat empresarial. El treball també ha promogut l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista, i ha incorporat veus diverses al llarg del procés, reforçant així la seva dimensió social i participativa.

7.2. EXECUCIÓ DEL PROJECTE (METODOLOGIA D'ACOMPANYAMENT DEL CCEDH)

7.2.1. PUNT DE VISTA AMBIENTAL

L'aplicació de la metodologia d'acompanyament no té un impacte ambiental directe significatiu, atès que es tracta d'un procediment de caràcter institucional i jurídic. Tot i això, poden derivar-se'n alguns impactes indirectes positius, ja que facilita la denúncia i sanció de projectes empresarials amb greus repercussions ambientals (com ara hidroelèctrics, extractius o agroindustrials), contribuint així a reduir la degradació ambiental i a reforçar la sostenibilitat global. No obstant això, cal considerar que l'aplicació pràctica de la metodologia

d'acompanyament podria comportar impactes ambientals negatius en aquells casos en què fos necessari el desplaçament de persones denunciants a Catalunya per prestar testimoni o la mobilitat d'equips d'investigació cap als territoris afectats per dur a terme treball de camp i verificació directa de la situació.

7.2.2. PUNT DE VISTA ECONÒMIC

El projecte contempla la creació d'un centre català (CCEDH) i la posada en marxa d'una metodologia d'acompanyament operativa, la qual requereix la disponibilitat de recursos humans qualificats, d'una estructura organitzativa sòlida i d'un finançament públic estable. Tanmateix, aquests costos resulten plenament justificats si es comparen amb els beneficis socials i jurídics que se'n deriven, com ara la millora de la transparència, la prevenció de noves vulneracions i la reparació de les víctimes.

7.2.3. PUNT DE VISTA SOCIAL

L'impacte social del projecte és el més rellevant i constitueix la seva principal aportació. La metodologia d'acompanyament proposada ofereix un mecanisme real i efectiu de denúncia, investigació i acció per a les comunitats del Sud Global afectades per l'activitat d'empreses que operen a Catalunya, contribuint així a l'enfortiment de la justícia social i la defensa dels drets humans. Alhora, genera un efecte positiu sobre la societat catalana, ja que reforça la transparència i augmenta la confiança ciutadana.

Els col·lectius beneficiats inclouen les comunitats afectades, les ONG de drets humans, les institucions públiques i la ciutadania en general.

7.3. RISCOS I LIMITACIONS

7.3.1. PUNT DE VISTA AMBIENTAL

Un risc potencial és que les empreses denunciades incrementin les seves estratègies de *greenwashing* per minimitzar la percepció pública dels impactes ambientals. També hi ha la limitació de no poder mesurar de manera immediata l'efectivitat ambiental del projecte, ja que depèn de la seva implementació pràctica.

7.3.2. PUNT DE VISTA ECONÒMIC

Els principals riscos són la possible manca de finançament estable del CCEDH i la resistència empresarial a complir recomanacions o sancions. Aquests riscos poden manifestar-se de diferents maneres. La manca de finançament pot derivar tant de retallades pressupostàries com de canvis polítics que redueixin la prioritat institucional del centre. Sense recursos suficients, el CCEDH podria veure limitada la seva capacitat per investigar casos complexos, mantenir equips tècnics qualificats o oferir acompanyament efectiu a les víctimes.

7.3.3. PUNT DE VISTA SOCIAL

Els riscos socials inclouen la possibilitat que les comunitats o les persones defensores de drets humans que presentin denúncies siguin objecte de criminalització o de represàlies per part d'actors amb poder econòmic o polític. Un altre risc rellevant és que el CCEDH sigui percebut com un òrgan poc efectiu a causa d'una manca de voluntat política per dotar-lo de recursos i competències suficients. Finalment, cal assenyalar que les limitacions socials estan fortament condicionades pel context polític i jurídic, tant a escala catalana com internacional, la qual cosa pot restringir l'abast i l'impacte real del centre.

7.4. IMPLICACIONS ÈTIQUES

Aquest treball respon a una necessitat urgent: establir mecanismes efectius per a la protecció dels drets humans davant les vulneracions comeses per empreses que operen a Catalunya en les activitats que realitzen fora del territori català. Les necessitats que aborda han estat definides per organitzacions socials, comunitats afectades i moviments de justícia global, de manera que el treball s'emmarca en una problemàtica real i de gran rellevància.

Les conseqüències del projecte van més enllà de l'àmbit acadèmic, ja que la metodologia proposada pot servir com a referent per al desenvolupament d'altres iniciatives similars i contribuir al desplegament pràctic i normatiu del Centre Català d'Empresa i Drets Humans.

Pel que fa a les implicacions ètiques, el principal dilema identificat recau en la gestió de l'anonimat de les persones denunciants. D'una banda, oferir opcions d'anonimitat pot afavorir que més persones i comunitats s'animin a presentar denúncies, ja que se senten més protegides davant possibles represàlies. D'altra banda, la manca d'informació sobre la identitat de la persona denunciant pot restar solidesa a la denúncia i dificultar la seva verificació i seguiment. Per això, cal trobar un equilibri que permeti garantir la seguretat de les víctimes i alhora assegurar la fiabilitat i credibilitat del procés.

7.5. RELACIÓ AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

La proposta d'una metodologia d'acompanyament per al Centre Català d'Empresa i Drets Humans, té una relació directa amb diversos ODS establerts per l'Agenda 2030:

- **ODS 5. Igualtat de gènere:** Tot i que no és l'objectiu principal, la metodologia incorpora una perspectiva inclusiva i pot contribuir a donar veu i protecció específica a dones defensores de drets humans i medi ambient, sovint doblement vulnerabilitzades.
- **ODS 10. Reducció de les desigualtats:** La metodologia d'acompanyament es centra en comunitats indígenes vulnerables del Sud Global, històricament afectades per desposseïció territorial i explotació. El projecte busca disminuir les asimetries de poder entre empreses i comunitats.
- **ODS 12. Producció i consum responsables:** El treball promou pràctiques empresarials coherents amb els drets humans i ambientals.
- **ODS 13. Acció pel clima i ODS 15. Vida terrestre:** En abordar casos com RENACE, relacionats amb la construcció de projectes hidroelèctrics amb impacte sobre ecosistemes i comunitats, el treball incideix en la necessitat de protegir la biodiversitat i reduir impactes negatius sobre el clima i els ecosistemes terrestres.
- **ODS 16. Pau, justícia i institucions sòlides:** El projecte contribueix de manera central a aquest objectiu en promoure mecanismes efectius, transparents i legítims per investigar i sancionar vulneracions de drets humans comeses fora del territori català per empreses que operen a Catalunya. Facilita l'accés a la justícia per a les víctimes i reforça les institucions públiques en la protecció dels drets humans.
- **ODS 17. Aliança pels objectius:** El treball s'ha desenvolupat en col·laboració amb entitats que formen part del Grup Català d'Empresa i Drets Humans i proposa una implementació basada en la cooperació entre administracions públiques, ONG i comunitats afectades.

8. ANNEXOS

8.1. ANNEX 1: DEFINICIONS DE NORMATIVES, LLEIS, REGLAMENTS I ALTRES INSTRUMENTS LEGALS

En aquest annex s'inclouen les definicions i explicacions de les normatives, lleis, reglaments i altres instruments legals esmentats, però no explicats, al llarg del treball, per facilitar la comprensió i contextualització dels conceptes utilitzats.

- **Principi 31 dels Principis Rectors de les Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans (5):** Aquest principi estableix els criteris que han de complir els mecanismes extrajudicials de reclamació. Els criteris són els següents:
 - Legitimitat: Han de generar confiança entre les parts interessades i garantir un procés just i responsable.
 - Accessibilitat: Han de ser coneguts per tots els grups a qui s'adrecen i oferir suport a les persones amb dificultats per accedir-hi.
 - Previsibilitat: Han de tenir procediments clars, etapes definides i informació sobre possibles resultats i com es duren a terme.
 - Equitat: Han d'assegurar que les víctimes tinguin accés raonable a informació, assessorament i recursos per participar en igualtat de condicions.
 - Transparència: Han de mantenir informades les parts implicades i fer pública informació rellevant per fomentar la confiança i garantir l'interès públic.
 - Compatibilitat amb els drets humans: Els resultats i les reparacions han de respectar els drets humans reconeguts internacionalment.
 - Aprenentatge continu: Han d'aprendre de l'experiència per millorar el funcionament i prevenir futurs danys o greuges.

A més, els mecanismes creats per les empreses (a escala operativa) també haurien de basar-se en el diàleg i la participació. Han de consultar les parts interessades en el seu disseny i funcionament, utilitzant el diàleg com a eina principal per resoldre conflictes.

- **Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes (49):** La Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes (2007) és un instrument internacional que reconeix els drets col·lectius i individuals dels pobles indígenes, incloent-hi el dret a l'autodeterminació, a conservar la seva cultura, terres, recursos naturals i institucions pròpies. Estableix estàndards mínims per a la seva supervivència, benestar i desenvolupament, i exigeix el consentiment lliure, previ i informat per a activitats que els afectin directament. És una eina clau per a la justícia històrica i la protecció dels seus drets humans.
- **Conveni de Diversitat Biològica (50):** és un tractat internacional adoptat a la Cimera de la Terra de Rio de Janeiro que té com a objectius principals: la conservació de la diversitat biològica, l'ús sostenible dels seus components i el repartiment just i equitatiu dels beneficis derivats de la utilització dels recursos genètics. Estableix compromisos per als estats signants en matèria de protecció dels ecosistemes, la biodiversitat i el respecte als coneixements tradicionals dels pobles indígenes.
- **Tractat Vinculant de Ginebra (51) (52):** La Iniciativa del Tractat Vinculant de Ginebra és un procés liderat per l'ONU per elaborar un instrument internacional jurídicament vinculant que obligui les empreses transnacionals a respectar els drets humans. Originada amb la resolució 26/9 del Consell de Drets Humans el 26 de juny de 2014, estableix un grup de treball intergovernamental que des de llavors celebra negociacions anuals a Ginebra.

Destaca per:

- Impulsar obligacions legals directes a les empreses i establir mecanismes reals de responsabilitat al llarg de tota la cadena de subministrament setem.org;
 - Garantir la primacia dels drets humans sobre acords de comerç o inversió i la participació efectiva de la societat civil i les comunitats afectades.
 - Comptar amb un ampli suport del Sud Global i la societat civil, malgrat l'oposició o reticències d'estats del Nord i lobbies empresarials, que preferirien mantenir models voluntaris.
- **Cort Internacional de Justícia (53):** és l'òrgan judicial principal de l'ONU, amb seu a l'Haia, creat el 1945. Resol litigis legals entre estats (com disputes territorials, frontereres o de responsabilitat internacional) i emet dictàmens consultius a petició de l'ONU i altres organismes autoritzats. Només els estats poden ser part en els casos, i les seves sentències són jurídicament vinculants, tot i que la CIJ no disposa de mecanismes propis d'execució. Els jutges són independents i escollits per l'Assemblea General i el Consell de Seguretat de l'ONU.
 - **Cort Interamericana de Drets Humans (54):** és un tribunal regional de l'OEA (Organització dels Estats Americans) amb seu a Costa Rica que vetlla pel compliment de la Convenció Americana sobre Drets Humans. Pot jutjar estats per vulneracions greus (si han acceptat la seva competència), dictar mesures provisionals per evitar danys irreparables i emetre opinions consultives sobre normes i tractats. Les seves sentències són vinculants i inclouen reparacions per a les víctimes. Supervisa també l'execució efectiva de les seves decisions.
 - **Directrius de Protecció de Denunciants de la UE (Directiva (UE) 2019/1937) (55):** estableix un marc jurídic per a la protecció de les persones que informen sobre infraccions del dret de la Unió Europea. La seva finalitat és fomentar la denúncia de la corrupció, el frau o la mala gestió, i garantir la seguretat jurídica dels denunciants. Es prohibeixen represàlies contra les persones que facin denúncies de bona fe. Això inclou acomiadaments, degradacions, assetjament o qualsevol altra mesura que pugui perjudicar el denunciant. S'ha de garantir la confidencialitat de la identitat del denunciant, així com de la informació relacionada amb la denúncia, per protegir la privacitat de les parts implicades. Els denunciants han de ser informats sobre l'estat i l'evolució de la seva denúncia, així com sobre les accions que es prenguin en resposta a aquesta.
 - **Llei 2/2023, Reguladora de la protecció de les persones que informin sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció (46):** és l'adaptació espanyola de les Directrius de la UE. Regula la protecció de les persones que informen sobre infraccions normatives i lluiten contra la corrupció. Transposa la Directiva (UE) 2019/1937 i estableix un marc legal per garantir els drets de les persones denunciants.

Punts clau de la llei:

- **Anonimat:** Segons l'article 5.2.c), La llei permet presentar comunicacions de forma anònima, especialment a través dels canals interns d'informació. Aquest anonimat no és obligatori, però ha de ser una opció disponible per a protegir les persones informants des del primer moment.
- **Confidencialitat:** L'article 5.2.b) i l'article 31, garanteixen la confidencialitat de la identitat de la persona implicada, així com de terceres persones esmentades i del contingut de la denúncia. Només hi pot accedir personal autoritzat i es prohibeix la difusió no autoritzada d'aquesta informació.

- **Prohibició de represàlies:** L'article 36 prohibeix expressament qualsevol represàlia (acomiadaments, degradació, assetjament, amenaces, etc.) contra la persona denunciant, fins i tot si no es poden verificar els fets denunciats. Aquesta protecció s'estén a terceres persones vinculades al denunciant (companys, familiars, etc.).
 - **Dret a la no revictimització:** Implícitament reconegut a l'article 36, La llei vetlla perquè el procediment de denúncia no generi danys addicionals a la persona informant. Això implica garantir el tractament digne i respectuós, evitant exposicions públiques o judicis paral·lels.
 - **Dret d'informació sobre l'estat i el resultat del procediment:** Els articles 9 i 17.2 estableixen que la persona denunciant té dret a saber si la seva denúncia ha estat admesa a tràmit, en quin estat es troba, i quin n'ha estat el resultat. Aquesta comunicació ha de fer-se amb la màxima diligència i dins de terminis raonables.
 - **Dret a una resposta dins de terminis raonables:** L'article 9.2 exigeix que en un termini màxim de tres mesos, prorrogables a sis en casos justificats, la persona informant ha de rebre una resposta sobre la seva denúncia.
 - **Tractament limitat de dades:** L'article 32 i 33, diu que només poden recollir-se i tractar-se les dades imprescindibles per gestionar la denúncia. La informació ha de conservar-se durant el temps imprescindible i protegir-se adequadament durant tot el procés.
 - **Dret a l'eliminació de dades:** L'article 33.3 Un cop finalitzat el procediment i quan les dades ja no siguin necessàries, per a la investigació o resolució del cas, s'han d'eliminar. Aquesta eliminació ha de fer-se d'acord amb els principis de minimització i limitació temporal del tractament.
- **Llei orgànica 3/2018, de Protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD) (56):**
La protecció de dades personals és un dret fonamental reconegut a l'article 18.4 de la Constitució Espanyola. Això implica que cada persona té el dret a controlar la informació que es recull, emmagatzema i utilitza sobre ella, garantint la seva intimitat i privacitat en un context cada cop més digitalitzat. Les dades s'han de tractar de manera lícita, justa i transparent; només per finalitats concretes i legítimes; i minimitzant la informació recollida. Inclou el dret d'accés, rectificació, supressió, oposició, portabilitat i limitació del tractament, així com drets específics en l'àmbit digital. Les empreses i administracions han de garantir la seguretat de les dades, designar un Delegat de Protecció de Dades i fer avaluacions d'impacte quan calgui.
 - **Guies del Consell d'Europa sobre alertadors (57):** l'Oficina Antifrau de Catalunya ha publicat una guia ràpida que explica aquesta directiva Directiva (UE) 2019/1937, els drets i deures dels alertadors, i com funciona la protecció legal.
 - **Principi d'extraterritorialitat (58):** El principi d'extraterritorialitat permet que certs espais, persones o entitats (com ambaixades, consolats, diplomàtics, vaixells de guerra, organitzacions internacionals) quedin exempts de l'aplicació de la legislació del país amfitrió, aplicant-hi, en canvi, la normativa de l'estat d'origen o d'acord amb acceptacions internacionals.
 - **Exclusió en la contractació pública (59):** Segons la normativa espanyola, l'exclusió a la contractació pública (també anomenada "prohibició per contractar") representa una

situació en la qual una persona física o jurídica no pot participar en procediments de contractació pública ni formalitzar contractes amb l'administració. Aquesta impossibilitat sorgeix quan concorren determinades circumstàncies que la llei considera motiu per impedir la participació del proveïdor.

8.2. ANNEX 2: GUIONS DE LES ENTREVISTES

A continuació es presenten els guions utilitzats en les diferents entrevistes realitzades.

8.2.1. GUIÓ D'ENTREVISTA PER LES ORGANITZACIONS

L'objectiu principal d'aquesta entrevista és recopilar informació rellevant i experiències que contribueixin al disseny d'una metodologia d'actuació eficaç, per al futur Centre Català d'Empresa i Drets Humans, davant de vulneracions de drets humans i DESCA (drets econòmics, socials, culturals i ambientals) comeses per empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català.

L'entrevista també té la finalitat de conèixer el funcionament de l'organització entrevistada i els mecanismes que aplica en la seva tasca, amb la intenció d'identificar bones pràctiques i models d'actuació que puguin resultar útils o adaptables per a la metodologia.

Presentació de l'organització i l'entrevistat/da

- Presentació de l'organització
- Quin és el vostre rol dins l'organització?

Experiència amb casos de vulneracions de drets per part d'empreses

- Has treballat o coneixes de prop algun cas de vulneració de drets humans i DESCA per part d'empreses? Podries fer-me una breu descripció?
- Quins **tipus d'estratègies** va impulsar en aquell cas (jurídiques, comunicatives, polítiques...)?
- Quins resultats va aconseguir i quins obstacles principals us va trobar?

Metodologia d'incidència política

- Des de la vostra experiència, quins **passos i informació** hauria d'incloure una metodologia efectiva per actuar davant de denúncies de vulneracions de drets humans i DESCA?
- Com es pot garantir que la informació sigui **verificable** i **legítima** davant d'instàncies públiques o judicials?
- Quins actors o institucions s'han de tenir en compte en aquests processos (a nivell local, estatal, internacional...)?
- Quines vies d'incidència (informes, aliances, compareixences, etc.) han estat més efectives en la vostra experiència?

Accés a processos legals i administratius per part de les comunitats

- Com creieu que es pot facilitar que les comunitats afectades accedeixin a processos judicials o administratius?
- Quin tipus d'acompanyament o eines consideres clau perquè puguin fer sentir la seva veu en espais formals de denúncia?

Recomanacions per la metodologia del CCEDH

- Segons la vostra experiència, quins **requisits mínims** i quines recomanacions considereu essencials per a construir una metodologia efectiva d'incidència política en casos de vulneració de drets?
- Quan es rep un possible cas per vulneració de drets, quins **criteris o filtres** considereu que s'haurien d'aplicar **prèviament per valorar si el cas reuneix els requisits necessaris** per ser analitzat i treballat?
- I quins elements ajuden a **orientar** cap a quin tipus de resposta seria més adequada (informe, denúncia legal, comunicat públic, etc.)?

8.2.2. GUIÓ D'ENTREVISTA PER ALTERNATIVA

Els objectius principals d'aquesta entrevista son, d'una banda, conèixer amb més profunditat el cas RENACE i entendre com l'organització d'AlterNativa hi està treballant i s'hi ha implicat. D'altra banda, es pretén analitzar la seva manera de treballar per identificar bones pràctiques i possibles referents útils per al desenvolupament de la metodologia. Finalment, també es vol recollir recomanacions i consells per part d'expertes amb experiència directa en casos de vulneració de drets humans i DESCA (drets econòmics, socials, culturals i ambientals).

Contextualització

- Quin és el **paper** de la vostra organització en relació amb casos de vulneració de drets humans i DESCA en el sud Global? I en el cas de RENACE?
- Quina ha estat fins ara la vostra implicació en el cas RENACE i com hi heu treballat?

Estat Actual

- En quin punt es troba actualment el projecte RENACE? I la situació de les comunitats afectades?
- Quins son els següents passos a seguir en aquest cas?

Gestió de la informació

- Quina **informació** considereu **imprescindible** per denunciar una vulneració de drets com la del cas RENACE? (impactes ambientals, violència, salut, etc.)
- Com recopileu i verifiqueu aquesta informació?
- Quins obstacles heu trobat per obtenir informació sobre el cas?
- Quan es rep un cas de possibles vulneracions de drets, com el cas RENACE, quins **criteris o filtres previs** va aplicar per **valorar si el cas reunia els requisits necessaris** per ser analitzat i treballat?
- Un cop validada la rellevància del cas, quins elements ajuden a **orientar quina seria la resposta d'incidència més adequada** (per exemple, elaboració d'un informe, presentació d'una denúncia legal, difusió a través d'un comunicat públic, etc.)?

Actors Clau

- Amb quines organitzacions (locals, nacionals o internacionals) heu col·laborat per donar suport al cas? (xarxa de suport)

Preguntes estratègiques pel TFM

- Basant-te en l'experiència amb el cas RENACE, quins **requisits mínims** considereu essencials per a construir una metodologia d'investigació en casos de vulneració de drets?
- Quins aspectes hauria de tenir en compte el Centre Català d'Empresa i Drets Humans a l'hora de dissenyar una metodologia d'incidència que **s'adapti a les realitats i necessitats** del Sud Global i que no sigui invasiva?

8.2.3. GUIÓ D'ENTREVISTA PELS ADVOCATS

L'objectiu principal d'aquesta entrevista és recopilar coneixement expert i informació jurídica rellevant, que contribueixin al disseny d'una metodologia d'actuació eficaç per al futur Centre Català d'Empresa i Drets Humans, davant de vulneracions de drets humans i DESCAs (drets econòmics, socials, culturals i ambientals) comeses per a empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català.

De manera específica, la finalitat és analitzar els marcs legals existents i les vies de responsabilització jurídica aplicables en contextos extraterritorials, així com identificar els elements clau que aquesta metodologia hauria d'incorporar en aquests tipus de casos.

El propòsit d'aquesta entrevista és comptar amb l'assessorament de persones expertes que ajudin a definir un marc d'actuació legal sòlid, viable i amb capacitat d'incidència, que s'adapti a les necessitats i possibilitats del futur centre.

Coneixement i experiència de l'entrevistat/da

- Quin és el teu rol actual i la teva experiència en l'àmbit jurídic?
- Has treballat en casos de vulneració de drets humans i DESCAs vinculats a empreses? En quin context?
- Quines **àrees legals** consideres més rellevants per abordar aquests tipus de casos i construir la metodologia d'intervenció pel CCEDH?

Accions jurídiques i construcció de la metodologia pel CCEDH

- Quines **vies o mecanismes legals** es poden activar per fer efectiva la **responsabilitat** d'una empresa catalana davant d'una vulneració de drets comesa a l'estranger? (Exemples: Denúncies judicials, accions administratives, informes públics...)
- En quins casos es podria aplicar el **principi d'extraterritorialitat** des del dret espanyol o europeu? Quins requisits o limitacions cal tenir en compte?
- Quins **passos o elements legals mínims** hauria d'incloure una metodologia d'actuació del CCEDH davant de denúncies per vulneració de drets?
- Quina **informació o tipus de proves** serien imprescindibles per **iniciar**, amb garanties, un procediment legal o administratiu d'aquest tipus? I com hauria de recopilar-les el CCEDH? (*filtres previs per decidir si es pot treballar en el cas*)

Objectius i formes d'incidència

- Quin creus que hauria de ser l'**objectiu jurídic principal de la metodologia**: generar jurisprudència, establir precedents, fer pressió política...?
- Quins **formats d'acció** poden tenir més impacte per pressionar empreses o institucions? (exemples: informes jurídics, accions legals, comunicats públics...)

8.3. ANNEX 3: ENTREVISTES REALITZADES

8.3.1. ENTREVISTA A INÉS RACIONERO (EJATLAS - DOCTORANDA UB)

Anteriorment a l'entrevista, s'ha adjuntat un document amb informació introductòria a l'entrevista, aquesta informació es troba al final de l'entrevista.

Comentaris previs del document abans de començar l'entrevista:

- El document està fet a partir de recomanacions particulars. Està orientat al que diuen els **estàndards de diligència deguda internacional**.
- Es comenta la **lleï espanyola de denunciants, d'informants de corrupció**, és una llei que es va aprovar fa tres anys, on s'obliga a les empreses, a més a més de "X" treballadors, han de tenir un canal de denúncies intern, on es pugui denunciar diverses coses, no només corrupció, sinó el que es diu, **interessos de la Unió Europea**, on poden ser casos d'igualtat, de vulneració de drets humans, etc.
- **Compliance**, el compliment normatiu de les empreses que tenen un programa de compliance, i allà s'ha de tenir canals de denúncies. Cada vegada s'estan alineant més amb la llei d'informants de corrupció, el canal de denúncies, però, allà hi ha alguns requisits addicionals, com a llei espanyola.
- El fet de ser empreses a empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català, pot comportar a problemes amb quines lleis s'haurien d'aplicar, per aquest motiu, es pot anar cap als **estàndards internacionals**, com els **principis rectors de Nacions Unides**, les **línies directrius de l'OCDE**, etc.
- **Extraterritorialitat**, una norma d'aquí que s'aplica extraterritorialment en els seus països tercers. Es regulen les activitats de les empreses, però que tindran efectes en un altre país i això, és estar dins del marc del dret internacional.

ENTREVISTA

1. Presentació de l'organització i l'entrevistada

- *Presentació de la persona entrevistada.*
- *Quin és el teu rol dins l'organització?*

Inés Racionero

Vaig estudiar dret a la UPF, després vaig fer el màster d'Advocacia a la UPF i més tard vaig fer un màster de Relacions Internacionals a l'estranger. En tornar vaig estar treballant un parell d'anys en una organització social en temes d'anticorrupció i posteriorment vaig estar dos anys més en una empresa fent temes de *compliance* (tot i que és més per prevenció de riscos laborals que no tant prevenció d'impactes de drets humans).

L'any passat vaig començar a la UB amb un contracte predoctoral, sóc treballadora de la UB i estic fent un projecte de recerca vinculat a la transició energètica justa, és a dir, impactes empresarials de drets humans i el medi ambient a tercers països o al Sud global, però que estan vinculats al procés de transició energètica, com, extracció de minerals crítics, també desenvolupament de tecnologies renovables, etc. I estic mirant molt en particular la directiva de diligència deguda que ha sortit de la UE.

Atlas, està començant un projecte amb altres organitzacions socials europees, amb el Business and Human Rights Resource Center i amb SOMO, que és una altra organització holandesa, sobre la directiva, sobre com unificar la directiva a escala europea les reclamacions, sobre impactes per empreses a les quals els implica la directiva, etc. Actualment, estic col·laborant amb Atlas amb com idear aquest projecte, com demanar el finançament, quines tasques caldria fer des del projecte, etc.

Es preveu que un cop ja estigui el projecte muntat jo formi part del projecte també. Com a sòcia de l'Atlas, amb una dedicació horària també setmanal.

2. Experiència amb casos de vulneracions de drets per part d'empreses

- *Has treballat o coneixes de prop algun cas de vulneració de drets humans i DESCAs per part d'empreses? Podries fer-me una breu descripció?*

Tinc experiència en casos de vulneració de drets, d'una manera molt general. Per exemple, l'empresa Petro Perú, que és una empresa petrolera del Perú, que havia tingut molts casos de desforestació massiva de l'Amazones i de vulneració de drets de pobles indígenes, etc. I, també havien tingut algun atac contra defensors de drets humans.

Vaig realitzar un projecte de recerca relacionat amb l'extracció de liti al desert d'Atacama, en un poble que es diu Atacameños del Altiplano, on s'havien quedat pràcticament sense aigua i s'havien fet un munt de reclamacions i havien arribat a judici. I, per primera vegada els jutjats van dir que s'havia de paralitzar aquesta extracció. En aquest lloc concret del desert d'Atacama perquè aquesta comunitat s'havia quedat sense aigua.

- *Quins obstacles principals us vau trobar?*

Justament un dels problemes més grans que hi ha en la presentació de denúncies és el tema de l'**accessibilitat**, que a vegades no queda clar on has d'anar dins del mateix canal de denúncies, per exemple, vaig estar col·laborant amb BankTrack, que és una organització que mira el finançament dels bancs comercials a projectes que vulnereu drets humans. I, si es vol fer una reclamació en algun banc, per una vulneració d'un dret humà, es va a la seva web, primer no saps a on s'ha de fer la reclamació. Sobretot si es parla de comunitats indígenes o gent que potser no té educació, que no sap escriure, no sap llegir, etc. el canal acostuma a estar molt amagat, s'ha de trobar en una pàgina de subpàgines, de subpàgines, etc. No està gens clar, és a dir, sobretot el tema de l'accessibilitat, és un problema clau.

I, la **predictibilitat**, quan no se sap quin és el procés, ni si contestaran, a vegades potser decideixen que no entra dins del seu àmbit i potser ni contesten. Hi ha una **manca de transparència**, de saber com s'està seguint la denúncia, quin resultat ha tingut, quines accions s'han fet després, etc. Des del seu punt de vista, el **mínim** per ser transparent, hauria de ser un **informe**.

3. Metodologia d'incidència política

- *Des de la vostra experiència, quins **passos i informació** hauria d'incloure una metodologia efectiva per actuar davant de denúncies de vulneracions de drets humans i DESCAs?*

El Centre Català hauria de complir com a mínim amb tots els **criteris** adjuntats al document anterior a l'entrevista (aquests criteris es troben al final de l'entrevista).

S'hauria de fer **publicitat** d'aquest canal de denúncies del centre català, a partir d'accions proactives perquè es conegui aquest canal a l'exterior.

Una de les altres opcions és **anar directament als jutjats d'aquests països** o a través del centre fer una denúncia.

- *Quines vies d'incidència (informes, aliances, compareixences, etc.) han estat més efectives en la vostra experiència?*

Per una banda, un **informe pel denunciant**, comentant quines són les accions que s'han fet, que s'han considerat, provat, etc. i, la conclusió que se n'ha extret i les accions que es faran a continuació. Per altra banda, en l'àmbit públic, un **informe que es pugui publicar a la web**, del cas que s'ha treballat, quines vulneracions de drets, és a dir, un informe d'incidència per repartir-ho, i comunicar, quines empreses vulneren els drets. A partir d'aquest informe, es pot **compartir** a les ONGs d'arreu del món, del país, etc. i que es vagi distribuïnt, disseminant. També es poden organitzar xerrades o *webinars* o esdeveniments per difondre tots aquests casos, això també de manera **periòdica** on es pugui unir gent a escala global.

I després, ja seria anar a la justícia, per elevar-ho a una instància superior. També, per exemple, **tenir un aliat** a cada un d'aquests països o identificar algú des de l'altre país que ho pugui assumir, amb ajuda del centre, per part dels dos, a través de la litigació. I, finalment, tot el que són **campanyes de desprestigi contra l'empresa**, incidència del carrer, que tingui un **impacte a la seva imatge**.

4. Accés a processos legals i administratius per part de les comunitats

- *Com creieu que es pot facilitar que les comunitats afectades accedeixin a processos judicials o administratius? Quin tipus d'acompanyament o eines consideres clau perquè puguin fer sentir la seva veu en espais formals de denúncia?*

És molt important que es pugui tenir la **garantia als denunciants que no tindran represàlies**, que això, es diu a la **Llei de protecció dels denunciants de corrupció**, però que és importantíssima sobretot en aquests contextos.

Aquest canal, a part que ha de suscitar confiança en aquesta gent, hauria de tenir unes mínimes garanties escrites que no hi haurà represàlies i per aquest motiu, una recomanació és que la denúncia inicial sigui **anònima**.

Inicialment, aspectes com el nom del denunciant, no és important, ja que es pot fer tota la investigació independentment de les dades personals de les persones denunciants. Per exemple, els denunciants poden tenir por de ser descoberts, ja siguin de comunitats indígenes com un propi treballador de l'empresa que està denunciant les pràctiques de l'empresa, però no vol perdre la seva feina.

Aportar documentació, sense necessitat de saber qui l'envia, però que sigui útil per començar la investigació.

Tot i que en un moment avançat es puguin arribar a necessitar les dades de la persona, si inicialment es fa a partir de l'anonimat, no es desincentiva aquestes reclamacions per por de represàlies. De fet, un dels requisits de la Llei espanyola que va transposar la Llei europea sobre denunciants de corrupció, és que es doni **l'opció del denunciant a ser anònim**.

El centre català ha d'aplicar la **Llei de protecció de dades personal** i, el dret a la confidencialitat, hi ha el dret a mantenir l'anonimat.

Com a Centre Català i com a entitat pròpia, s'ha de tenir en compte quines **lleis espanyoles** s'han de complir sí o sí, que seran la **lleï de protecció de dades**, com a mínim, i aquí hi ha tota una sèrie de drets que s'han de complir: **Dret a rebre informació, dret a tractament limitat de dades**, etc. El dret de protecció de denunciants de corrupció, també és una llei espanyola que el centre haurà de complir.

En el cas del dret al tractament limitat de dades, veure, perquè a vegades saber el nom de la persona no és necessari, perquè a vegades, per saber què està passant, tampoc cal. En el cas que requereixi, la primera acció seria avisar del fet que s'ha revisat el cas i es necessiten les seves dades perquè és imprescindible per poder continuar endavant.

Per l'estudi previ, potser, no és necessària la informació sobre el denunciant, si aquesta persona ja t'aporta documentació o proves. Però si es necessita un mínim contacte amb el denunciant, es podria demanar, per exemple, el **mail**. Una altra opció, podria ser donar una mena de **número/codi de seguiment** i que totes les respostes es fessin dins del propi del **canal de denúncies** del centre (seria un nivell més tècnic de desenvolupament d'aquest canal).

El problema és que es poden tenir hàndicaps, com per exemple, si saben escriure, si entenen l'idioma, si tenen accés a ordinadors, etc. Pels quals probablement tots aquests processos s'hagin de fer a través d'intermediaris. La forma hauria de ser a través d'organitzacions socials d'allà i difondre-ho.

5. Recomanacions per la metodologia del CCEDH

- *Segons la vostra experiència, quins **requisits mínims** i quines recomanacions consideres essencials per a construir una metodologia efectiva d'incidència política en casos de vulneració de drets?*

Com més **acotada** estigui la investigació, com més proves hi hagi, com més sòlida sigui, tindrà més sentit una denúncia legal. Però si no està prou acotada, tot i tenir proves, però no es pot establir el vincle exacte de causalitat, perquè potser han fet alguna cosa, però no pots determinar que realment sigui la culpable o que no quedi clar si ho han fet conscientment o no, ja que potser, per exemple és una fuga, en aquest cas, potser sí que, només es fa incidència i no es pot portar a judici. Dependrà, de com d'acotat estigui el cas i de quines opcions de guanyar hi hagi, perquè, a més a més, tot això té un cost. Es podrien establir criteris exactes per quant portar cap a un lloc o un altre.

Com a mínim, l'informe pel denunciant, per saber quines accions s'ha fet i com s'actuarà i, l'informe públic, aquest, es difon.

- *I quins elements ajuden a **orientar** cap a quin tipus de resposta seria més adequada (informe, denúncia legal, comunicat públic, etc.)?*

Es poden tenir **acotades diferents accions de menys incidència a més incidència**. Per exemple, anar fent i fer en funció de cas per cas veure quina té sentit, quina no, i així. Potser en una empresa molt gran, que tingui seu a Catalunya, té molt sentit anar a la fàbrica a posar unes pancartes i això fer incidència a què vinguin els telenotícies i hi hagi unes fotos. Això pot fer més mal, per exemple, que anar-ho a judici. Però això dependrà de cada cas.

Tot i ser cas per cas, es poden **tenir delimitades les accions** d'alguna forma, també per tenir un **model per al denunciant**, per saber una miqueta les accions que es faran després, perquè no sigui tot molt lliure, o sigui, també per ser professional i ser curós.

Línies de treball: Hi ha **denúncia social**, **campanyes de desprestigi**, també hi ha els **benchmarks**: mirar quantes vulneracions tenen assignades cada empresa, perquè per ells, en l'àmbit corporatiu, que el seu competidor, per exemple, tingui millors resultats que ell, els hi perjudica, en la seva imatge corporativa. I, campanya social.

El centre hauria de tenir alguna **persona jurista**, per assegurar-se que es compleixen tots els requisits, ja que hi ha moltes parts legals.

Informació prèvia a l'entrevista

Recomanacions Canal Reclamacions Centre Català d'Empresa i Drets Humans

1. Que el canal de reclamacions del centre estigui alineat amb el que estableixen els marcs internacionals de referència en diligència deguda en drets humans. En particular, amb el Principi Rectors d'Empreses i Drets Humans, que estableixen els criteris següents (Principi 31) per tal que aquests processos de gestió de denúncies siguin eficaços:
 - **Legitimitat:** Que suscitin la confiança dels grups d'interès als que estiguin destinats.
 - **Accessibilitat:** Ser coneguts per tots els grups interessats als quals estiguin destinats i considerar dificultats específiques o particulars a l'accés. Entre els factors que poden dificultar l'accés, consten: el desconeixement del mecanisme, l'idioma, el nivell d'alfabetització, i la por de represàlies.
 - **Predictibilitat:** Disposar d'un procediment clar i conegut, amb un calendari indicatiu de cada etapa de la gestió del procés, i aclarir els possibles processos i resultats disponibles, així com els medis per supervisar la implementació.
 - **Equitatiu:** assegurar que les víctimes tinguin unes condicions igualitàries en l'accés al canal i en la gestió de les denúncies.
 - **Transparents:** mantenir informades a les parts en el procés de gestió de denúncies i en la seva evolució. A més, s'ha de preservar sempre que sigui necessària la confidencialitat del diàleg entre els parts i la identitat de les persones denunciants.
 - **Compatibles amb drets:** assegurar que els resultats i les reparacions proporcionades siguin conformes als drets humans
 - **Ser objecte de millora constant**
2. Establir un canal de denúncies amb un formulari preestablert a omplir per reportar la denúncia, de manera que sigui necessari proporcionar una informació mínima i sense la qual no es pugui enviar la denúncia. Recomano que aquest canal compti amb el següent:
 - Una breu explicació al principi de les reclamacions que queden cobertes per l'àmbit d'actuació del procés de gestió de denúncies del Centre, potser enumerant tots els Instruments de Drets Humans Internacionals que queden coberts dins del seu àmbit; així com els impactes ambientals, si escau. Això també ajudarà a guiar al denunciant a l'hora de presentar la denúncia i s'evitaran més denúncies infundades o que no quedin cobertes per l'àmbit d'actuació del Centre.
 - Un marcatge de caselles preestablertes, de manera que d'entrada es pugui dir si la reclamació té a veure amb una vulneració de drets humans, amb un impacte al medi ambient, o ambdues. En aquest sentit, es podrà fer un filtratge de les denúncies de manera inicial i també ajudarà a guiar el reclamant en l'enviament de la denúncia.

- Donar l'opció a presentar la denúncia inicial de forma anònima, tot i que més endavant pugui sigui necessari conèixer la identitat de la persona per poder avançar amb alguna fase del procés. En qualsevol cas, serà necessari aportar un correu electrònic.
- Incloure un espai de text obert per poder desenvolupar tota la denúncia, especificant la informació que es vol que es proporcioni: relació de fets, localització, empresa implicada, impactes generats, etc. (per exemple).
- Incloure un espai per poder adjuntar documents
- Marcatge d'una casella que indiqui que s'ha llegit el procediment de gestió del canal de reclamacions, i proporcionar un enllaç a aquest procediment, així com que s'accepta la política de protecció de dades personals, en la mesura en què la reclamació pot proporcionar dades personals (com el nom de la persona o el correu electrònic).

Es recomana que aquest canal de denúncies o formulari estigui disponible en diversos idiomes, per facilitar l'accés als reclamants.

3. Establir un procediment per escrit de gestió de denúncies i reclamacions, i pugui ser accessible als denunciants. Aquest procediment es pot alinear amb el procés de gestió de reclamacions establert per l'article 9 de la Llei 2/2023, de 20 de febrer, reguladora de la protecció de persones que informin sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció. En aquest sentit, el procés podria complir amb els requisits i terminis allà establerts.

El procediment pot constar de 3 fases:

- **Fase inicial:** on es determinarà si és viable treballar la queixa rebuda d'acord amb l'àmbit d'actuació material del centre.

S'analitzarà de forma detallada si la queixa entra dins de l'àmbit d'actuació del Centre, i per tant s'accepta a tràmit, o si s'arxiva. També pot ser que es necessiti informació addicional per poder prendre la decisió, i que s'hagi de sol·licitar informació addicional al reclamant.

En aquesta fase, s'hauria d'enviar un acusament de rebut de la reclamació presentada amb un màxim de 7 dies (d'acord amb la Llei 2/2023), que ha d'incloure informació sobre el termini màxim per donar resposta a les actuacions d'investigació/instrucció, que no haurà de ser superior a 3 mesos a comptar des de la recepció de la comunicació (d'acord amb la Llei 2/2023), llevat casos excepcionals d'especial complexitat que requereixin una ampliació del termini a uns tres mesos addicionals.

- **Fase d'instrucció/investigació:** en què s'inicia el procés d'investigació:

Es pot assignar un nivell de risc a cada denúncia, que pot ser: lleu, mitjà, alt, o crític. Es prioritzarà la gestió de denúncies amb nivell de risc més alt.

El desenvolupament de la investigació així com totes les evidències que es vagin recollint es poden plasmar en un informe escrit que enumeri totes les accions dutes a terme per l'instructor, així com els fets que ha considerat provats, aquells que queden per esclarir, etc.

El termini per resoldre es pot alinear amb el termini de 3 mesos que marca la llei, que es pot estendre a 6 mesos en total en casos excepcionals.

- **Fase de resolució:** on s'emet una resolució que inclogui una exposició documentada i objectiva dels fets, seguits d'una exposició detallada del resultat de les accions d'investigació dutes a terme. La resolució es podrà comunicar directament al denunciador o publicar-se a la pàgina web del Centre.

Es proposen diversos tipus de resolució:

- Verificadora dels fets denunciats: en la que es proposin mesures correctives, si escau. També es podrà referir la investigació a una altra instància competent.
 - No verificadora dels fets denunciats: de manera que s'arxivi la denúncia. Es podrà referir al denunciador a altres mètodes per interposar la reclamació.
4. Tenir en compte els següents drets de les persones denunciants, d'acord amb la llei vigent espanyola en matèria de protecció de dades personals, així com en matèria de protecció de les persones que informin sobre infraccions normatives o corrupció:
- **Dret a mantenir l'anonimat,** sent opcional, almenys en una fase inicial, proporcionar informació que permeti identificar a la persona.
 - **Dret a la confidencialitat:** tant el contingut de la informació proporcionada pel denunciador com la identitat d'aquest no pot ser revelada sense el consentiment exprés d'aquest, amb les excepcions establertes per la llei Estatal o Europea.
 - **Prohibició de represàlies:** el denunciador estarà protegit contra les represàlies, inclús quan la investigació hagi resultat no verificadora dels fets denunciats.
 - **Dret a rebre informació:** El denunciador té dret a ser informat de l'estat del procés de gestió de la seva reclamació, així com dels resultats de les investigacions.
 - **Dret al tractament limitat de dades:** El denunciador no pot ser obligat a proporcionar informació que no sigui estrictament necessària per al procés de gestió de la denúncia, de manera que les dades que no siguin estrictament necessàries per a la investigació no es poden demanar ni retenir. A més, la informació no es pot fer servir per finalitats diferents a les de la investigació, excepte que la transferència sigui autoritzada per la llei.
 - **Dret a l'exercici dels drets de protecció de dades:** els denunciadors tindran dret a exercir els drets reconeguts per la legislació de protecció de dades personals.
 - **Dret a rebre resposta en un espai de temps raonable:** amb terminis definits de manera prèvia en el procés de gestió de denúncia, i que puguin ser coneguts en tot moment pel denunciador.

Dret a l'eliminació de dades: les dades personals de les denúncies arxivades s'hauria d'eliminar conforme a la llei de protecció de dades personals Estatal i Europea.

8.3.2. ENTREVISTA A UNA ORGANITZACIÓ DE DRETS HUMANS (ANÒNIMA)

1. Presentació de l'organització i persona entrevistada

- *Quin és el vostre rol dins l'organització?*

Treballa en la recerca i diversitat internacional dels drets humans a Catalunya.

Dins del departament de recerca i diversitat internacional dels drets humans de Catalunya, es desenvolupen recerques, en general jurídiques, relacionades amb temàtiques molt diverses en drets humans. Recerques que poden ser proposades per desenvolupar polítiques nacionals o internacionals. Recerques canvi climàtic, drets de la natura, participació en processos de crisi climàtica i llibertat d'expressió i reunió.

2. Experiència amb casos de vulneracions de drets per part de les empreses

- *Has treballat o coneixes de prop algun cas de vulneració de drets humans i DESCA per part d'empreses? Podries fer-me una breu descripció?*

No tinc aquest tipus d'experiència, en general treballem només en **l'àmbit relacionat amb la regulació internacional**. En com s'està desenvolupant una regulació internacional de les empreses i els drets humans. Només en aquest àmbit.

3. Metodologia d'incidència política

- *Des de la vostra experiència, quins **passos i informació** hauria d'incloure una metodologia efectiva per actuar davant de denúncies de vulneracions de drets humans i DESCA?*

És una mica complicat, és una mica difícil veure eficàcia i força en aquest mecanisme, perquè, ara mateix el govern, l'estat, amb els mecanismes de dret penal, del dret civil, podria desenvolupar accions per posar una mica d'ordre a les empreses. I, el principal problema ara mateix és que aquest **mecanisme no tindrà la competència** per sancionar accions o drets fora del territori espanyol. O fora del territori català.

El fet que les actuacions de les empreses es produeixin fora del territori català fa molt difícil que el mecanisme pugui ser realment eficaç. Per això, és fonamental definir molt bé la metodologia i les competències d'aquest mecanisme, per evitar que acabi sent una institució més amb funcions definides però que no es compleixen. Cal dissenyar-lo de manera molt específica: com podrà sancionar o supervisar l'activitat d'una empresa que opera fora de Catalunya o fins i tot fora d'Espanya, si només pot exigir responsabilitats per accions que tenen lloc fora d'aquest territori.

Jo, com a jurista, em costa molt, per exemple, la part de la contractació pública. Si no es fa un **canvi al reglament europeu de contractació**, si no s'incorpora a l'estat espanyol aquest canvi legislatiu a nivell estatal, és molt complicat posar clàusules o sancions més enllà d'aquesta legislatura.

Si no es fa aquest canvi, és impossible concebre la creació d'un òrgan específic. Per mi, l'objectiu ha de ser la **modificació d'aquest reglament**. Perquè obriria la porta a no crear necessàriament un organisme, sinó obrir la porta a que qualsevol persona, qualsevol organització, pogués fer aquesta nova metodologia. Que el que s'hagi de crear sigui el **mecanisme/metodologia per les denúncies a partir de la modificació del reglament**, però no haver de crear aquest òrgan.

No entenc la necessitat de creació d'un mecanisme quan els obstacles són legalment molt profunds i, sense arribar a aquests obstacles, no es pot desenvolupar. Per exemple,

ara mateix, la sindicatura de Greuges de Catalunya podria, en aquest àmbit, desenvolupar algunes solucions per a la vigilància de les administracions i el treball de les empreses. Ells han de generar mecanismes possibles per a **no generar expectativa** que després crees un nou òrgan i aquest òrgan no acaba sent funcional. Per exemple, existeix un òrgan d'igualtat i no discriminació a la Generalitat, és un òrgan que es va crear i que ara no és "res". D'aquí, el pessimisme en la creació del centre.

Actualment, ja es poden dur a terme diversos procediments per determinar responsabilitats, com ara inspeccions visuals, proves fetes per experts, o informes que avaluin l'impacte ambiental o l'impacte sobre la població. Segons el tipus d'afectació i l'àmbit concret, aquestes accions poden encaixar dins de diferents àrees: **penal, civil, administrativa** o, per exemple, en matèria de sancions relacionades amb el canvi climàtic. Però si no es fa és perquè, les **empreses són més poderoses que els estats**. I per això, per ell, la creació d'un òrgan d'aquest estil, sense força, és el mateix.

Per exemple, ara s'està treballant a les Nacions Unides, hi ha un tractat d'empreses i drets humans. Pot ser que s'arribi a l'aprovació d'aquest tractat, però és una mica el mateix. És a dir, **les empreses han de respectar els drets humans**.

L'única part positiva que es pot dir és que hi ha d'haver **un espai de coordinació per a l'observació de diferents situacions en què unes empreses que operen a Catalunya en casos de vulneració de drets humans fora del territori català puguin tenir participació**.

Per exemple, si aquest òrgan **no és realment independent** i depèn de la Generalitat o del Parlament, no podrà actuar amb plena autonomia i quedarà **limitat per les línies polítiques del moment**. Ara mateix, el que sí es pot fer és **crear una xarxa amb totes les persones i col·lectius** que ja estan treballant per impulsar la creació d'aquest òrgan. Aquesta xarxa pot començar a funcionar com un mecanisme de coordinació sense necessitat d'una aprovació pública formal. En aquest sentit, donar-li visibilitat pública i reforçar la coordinació pot ser un pas positiu.

S'ha de tenir el disseny específic de l'òrgan, per pensar la metodologia, sinó no servirà.

És important aquesta visió, perquè a vegades sembla que ningú diu res d'aquesta complexitat. I aquesta complexitat, per ell, és molt important posar-la perquè si que genera després molta frustració.

Si es vol fer una metodologia, s'ha de **construir a partir del millor dret**, és a dir, si es va per l'àrea penal, es requereixen proves, la dedicació, etc. si es va per l'àrea civil, unes altres, si es va per l'àrea mercantil, un altre, és a dir, s'arribarà a diferents tribunals dependent de l'àrea en la que es vulgui orientar. I aquesta a més a més, dependrà del país, i per això mateix és molt complicat perquè no es pot anar a Brasil, a Guatemala, a Argentina o a qualsevol lloc, i imposar com funciona el dret penal a Catalunya o Espanya, ja que a **cada país funciona diferent**.

S'ha de decidir cap a quin àmbit es vol anar, perquè si es vol anar a l'àrea penal, s'ha de recollir la informació per a tenir un resultat positiu a l'àrea penal. Si es vol anar a l'àrea administrativa, s'ha de tenir la informació necessària per a tenir èxit a l'àrea administrativa. Si es desenvolupa una recerca general sense haver definit cap a quina àrea es vol anar, pot ser que al final no hi hagi cap opció viable, perquè tens una informació molt bàsica.

Només es pot fer a la Cort Internacional de Justícia, no a nivell nacional ja que cada país incorpora el dret internacional d'una manera diferent. Hi ha molt desconeixement del dret constitucional i internacional, de com funciona perquè, si es pensa en una norma internacional, aquesta norma internacional, per si mateixa, no s'incorpora al sistema nacional de qualsevol país.

En quina posició s'incorpora? Com s'incorpora? Si es vol anar a la llei internacional, s'ha de pensar en la legitimitat, no és el mateix en el Consell Autonòmic Social Europeu que en el Consell Drets Humans o la Corte Internacional de Justícia.

Però aquest és el problema real, que les empreses són més poderoses que els governs.

Oficina antifrau de Catalunya: és una oficina que treballa contra la corrupció, el seu àmbit és molt específic, molt concret, té pressupost públic però la seva efectivitat és molt limitada perquè hi ha molts interessos polítics i sembla un gran triomf la eficiència d'aquesta oficina però al final és un òrgan amb pressupostos públics, i aquests no donen resposta efectiva.

La definició de la **competència, les funcions, la integració i el pressupost** són els 4 elements que es necessiten abans de definir qualsevol metodologia.

8.3.3. ENTREVISTA A L'ONG ALTERNATIVA

1. Contextualització

- *Quin és el **paper** de la vostra organització en relació amb casos de vulneració de drets humans i DESCA en el sud Global? I en el cas de RENACE?*

Persona entrevistada: Olga Cebada Almodovar, sociòloga i investigadora i actualment és cap de l'àrea de cooperació d'AlterNativa Intercanvi amb Pobles Indígenes.

AlterNativa és una entitat que neix el 1986 i té com a objectiu treballar per la defensa de drets dels Pobles Indígenes, principalment d'Amèrica Llatina. Des dels anys 80, treballen en processos de formació, d'empoderament, sobretot, amb les organitzacions indígenes de Guatemala, Nicaragua, l'Amazonia Peruana, Brasil, l'Equador, i també participen en diverses xarxes a nivell continental.

El seu treball per la defensa de drets humans, es focalitza molt en el marc de drets dels pobles indígenes reconegut a nivell internacional, que és el Conveni 169 de la OIT (ratificat el 1989), i per l'altra banda, la Declaració Universal de Drets dels Pobles Indígenes, que a l'Estat espanyol va ser aprovada el 2007.

Aquests dos instruments, són els elements bàsics en els quals fan la seva defensa de drets, però no exclusivament ja que depèn molt dels pobles i nacionalitats indígenes. Ja que aquests, des del respecte i, sobretot, la defensa de la diversitat cultural, també reivindiquen els seus sistemes propis i els seus marcs propis. No obstant, reconeixen que és un instrument important en la defensa dels seus drets, no l'únic, però important. I és per això que sí que AlterNativa treballa també sobre aquest marc.

Quan es parla de Pobles Indígenes, s'està parlant d'unes 476 milions de persones, que representen un 6,2% de la població mundial i representen també una **gran diversitat cultural**, amb més de 4.000 llengües pròpies. Durant segles, els pobles indígenes han

tingut cura dels territoris on habiten, com espais de vida, on reproduïxen les seves històries, la seva memòria de vida i on estan integrats en harmonia amb els seus ecosistemes. Ells consideren que l'ésser humà és una part més de l'ecosistema, és una part més de vida, en què estan integrades també les plantes, els animals, la terra i els esperits.

L'ésser humà, no està per sobre. És per això que des d'aquest punt de respecte i d'igualtat amb la resta d'éssers vius, han cuidat i han preservat els territoris que habiten per deixar-los també com a llegat a les seves futures generacions. Això ha estat reconegut en molts documents i també espais internacionals.

Això reconeix, per exemple, el **conveni de biodiversitat** o, sobretot, la **declaració de drets de pobles indígenes** i altres documents. Avui dia, a més, amb l'emergent crisi climàtica, encara és més urgent i més vital reconèixer el paper que els pobles indígenes tenen en la contribució del manteniment de la biodiversitat i de salvaguarda del planeta. És per això que també són uns actors privilegiats però alhora vulnerables, perquè són els primers que apareixen els impactes directes en els seus territoris de qualsevol acció que incorri allà, de qualsevol projecte.

És més, els territoris dels Pobles Indígenes com habitualment han estat preservats, cuidats i garantits, són els primers que moltes multinacionals detecten com a territoris a incórrer i a explotar perquè detecten recursos minerals, terres agroforestals, etc. El que per alguns són uns espais de vida, per altres és simplement un espai a explotar. I aquesta és una mica la divergència també, que alhora siguin espais que han estat protegits però que alhora són espais on més incorren les empreses transnacionals i els projectes de les multinacionals.

Avui dia, justament, són els territoris indígenes on hi ha una gran vulneració perquè es concentren allà grans espais de minerals cobejats, sobretot relacionats amb el que és la denominada transició ecològica, o l'ecologia verda, etc. Tot el que són, per exemple, minerals de terres rares com el liti, o cobalt, etc. són perseguits i són molt buscats per la necessitat que tenim com a societat de mantenir aquest nivell de producció i de consum descontrolat.

Els territoris indígenes, no només són punts clau de la depredació de la mineria, sinó també, sobretot, a nivell forestal. Per exemple, s'estan destruint les grans selves o els boscos tropicals, s'estan expropiant o, inclús, acaparant fonts d'aigua, i desviant rius, simplement per la construcció d'hidroelèctriques i s'estan, implantant cultius i monocultius destinats a l'agroexportació.

A partir d'aquí, des d'AlterNativa, s'ha treballat sempre per la **defensa de Drets Col·lectius de Pobles Indígenes**, on la **defensa del territori**, és un dels principals eixos de treball. Des dels anys 80-90, es treballa tot el que implica l'**autoorganització comunitària**, la **formació de líders**, la **demarcació territorial**, la **defensa ambiental** i la **protecció de boscos** o, inclús, la detecció d'impactes petrolers, etc.

La **denúncia**, la **comunicació**, també són eixos que s'han estat **treballant en coordinació i en treball conjunt amb les organitzacions indígenes**. A partir dels anys 2000 i 2010, es comença a veure com és molt més evident l'impacte de les empreses transnacionals en el que es denomina el Sud Global. És evident que no hi ha ni límits, no hi ha criteris i, evidentment, no hi ha control sobre l'activitat empresarial.

Sí que és veritat que les societats occidentals i també l'europea han intentat construir uns marcs de regulació que operen en certs països, sobretot en l'àmbit europeu, que és el seu àmbit jurisdiccional de competència. Però, més enllà d'això, tot el que és l'activitat de les empreses a l'exterior ha quedat totalment desproveït per qualsevol protecció. Moltes vegades, també, els marcs normatius que operen als països d'origen o als països on treballen aquestes empreses, no són suficientment forts, de fet, no existeixen, o si existeixen no hi ha controls. El fet que hi hagi marcs normatius de protecció no és garantia, de cap respecte de drets humans.

El desequilibri de poders entre el que és el poder de l'empresa i el poder real que té l'Estat o les comunitats afectades, sobretot, de poder fer que es respectin els drets humans ratificats, que moltes vegades és, la compra de voluntats, corrupció de funcionaris públics, o malversació, per exemple, d'informes d'impacte ambiental, o elaboració dels seus tècnics i els seus criteris. Hi ha múltiples formes en què les empreses també han anat saltant els obstacles per poder operar en aquest marc on els interessa.

Realment no hi ha mecanismes o no hi ha suficients elements per poder fer que les empreses compleixin drets humans, perquè aquest és l'objectiu final. Alternativa treballa en aquest marc, però, efectivament, amb totes les seves dificultats i complexitats.

CONTEXT HISTÒRIC CAS RENACE

I és per això que comencen a treballar en el cas de Renace a partir del 2015. Hi comencen a treballar perquè, justament, Renace s'instal·la en una àrea on AlterNativa hi havia treballat històricament, que és el departament d'Alta Verapaz, a Guatemala, amb el poble Maia Q'eqchi'. El poble Maia Q'eqchi' té actualment un milió i mig d'habitants i representa una àrea molt estratègica perquè també, durant la guerra de Guatemala, el poder militar, amb les elits amb l'oligarquia local, va apropiat-se dels territoris de les terres indígenes al nord d'Alta Verapaz, justament perquè allà havia detectat també grans fonts minerals i eren les millors terres i per això es construeixen grans projectes d'infraestructures com la Franja Transversal del Nord. A partir d'aquí, és quan moltes d'aquestes terres és quan comencen a donar-se en concessió a empreses estrangeres.

Ja hi havia una problemàtica existent, històrica, que és la usurpació de les terres, és a dir, el robatori de les terres indígenes i la implantació de finques. L'Estat els regalava les terres dels pobles indígenes als colons que venien allà a assentar-se com si allà no hi hagués gent, no hi hagués ningú i amb total impunitat. Avui dia moltes d'aquestes finques encara persisteixen, grans famílies que van cultivar sobretot el cafè i el cardamom per a l'exportació i que avui dia encara persisteixen.

I hi ha un conflicte en què les terres indígenes estan demarcades per sobre d'una titulació que és la finca, tot i que hi ha una legislació Guatemala que diu que les terres indígenes no poden titular-se si col·lectivament no es decideix, no es pot titular sobre cap finca. Per tant, hi ha una problemàtica històrica que encara és vigent a Guatemala, que és el tema de la titulació de terres en territoris indígenes.

I això, en aquesta problemàtica històrica, s'afegeix que durant els últims 20-30 anys tot el que és l'apropiació per part de l'oligarquia de territoris que també estaven al nord i que constitueixen, sobretot, grans fonts de riquesa. I és per això que durant els anys 90

ja es comença a treballar amb aquest apropament a empreses i a projectes transnacionals, com és Renace.

El 2015, AlterNativa comença a treballar amb les seves **organitzacions sòcies** a Guatemala, una de les quals treballa directament és l'àrea Q'eqchi', a Altaverapaz. I és una organització indígena que es dedica també a la defensa de drets. Llavors aquesta organització, en el seu moment, ja està denunciant tot el cas de Renace, i l'apropiació.

També entren, per una altra organització sòcia, en **contacte amb defensors i defensores** que estan denunciant la vulneració de drets per part de Renace. O sigui que la informació sobre aquest cas, arriba per part de dues organitzacions diferents, però que en totes es fa defensa del territori. El que els arriba a AlterNativa és que hi ha una empresa que ja està en construcció d'una hidroelèctrica, en aquell moment és Oxec, sobre el riu Cahabón.

El riu Cahabón, és un riu de grans dimensions que té diversos trams que cobreixen diferents àrees del país. O sigui, dues àrees d'allà de Guatemala del país, Carchá i l'altre Santa Maria Cahabón.

El 2015, l'Oxec passava per les comunitats de Santa Maria Cahabón i allà les comunitats van començar una gran **campanya de protesta** sota la qual AlterNativa també va començar a treballar i va generar tota una campanya anomenada Aigua és Vida.

I en aquell moment l'hidroelèctrica havia capturat l'aigua del riu Cahabón i deixava sense aigua a les comunitats de la vora. També, com que era una gran obra d'infraestructura, havia acaparat terres, havia destruït conreus i havia generat tot un impacte també a nivell de salut, les dones tenien la problemàtica específica d'haver de buscar l'aigua per tot el territori ja que el riu estava tallat i bloquejat. Llavors, també en aquell moment ja es comença a veure la destrucció de territoris però també de fauna, de flora, d'espècies, de peixos que afectarà després també a tot el que és la biodiversitat de l'àrea, etc.

Llavors, en aquella primera fase el que realment les comunitats reivindiquen i apel·len és al dret que tenen com a pobles indígenes reconeguts al **Conveni 169 el dret a la consulta lliure, prèvia i informada** anterior a qualsevol projecte que es realitzi en els seus territoris. I aquest ha sigut el pal de la batalla perquè ens s'han basat en un dret reconegut internacionalment per la Corte Inter americana, que hi ha hagut vulneracions de diversos estats per incompliment d'aquest dret de consulta. Però a Guatemala comença, aquest reclam comunitari, les dones surten al carrer, hi ha manifestacions, hi ha moltes marxes i aquí abanderarà, el procés el defensor Bernardo Caal Xol.

Bernardo Caal Xol és mestre Q'eqchi' i defensa el dret a la vida i el dret del poble Q'eqchi', el riu Cahabón i els seus territoris. A partir d'aquesta defensa, d'aquesta implicació tan personal, Bernardo i tota la xarxa d'organitzacions de defensors i defensores, no és l'únic, però sí el més visible, comencen també a patir criminalització, persecució, denúncies, amenaces, intimidacions, ell i la seva família. El 2017 és acusat de robatori per part de l'empresa de cables o qualsevol cosa; és acusat sense fonaments i és empresonat.

Durant aquest procés, el front de lluita també és denunciar, que s'han incomplert i s'han vulnerat drets fonamentals de Bernardo. Aquest front vol donar la màxima garantia al seu procés de defensa de drets. Tot i això, ell continuarà empresonat a la presó de Cobán, que és la capital del departament, durant quatre anys, en els quals també s'ha

denunciat repetidament la vulneració de drets fonamentals i s'ha seguit reivindicant la consulta, tal com manifestava el Conveni 169.

És veritat que, paral·lelament, molts altres fronts de defensa del territori també s'activen i, a la banda de Cabón sí que està Bernardo i, a la banda de Carchá hi ha un altre front de defensa, que en aquest cas és liderat per la defensora Ana Rutilia Ical, que també estan treballant i defensant el mateix, la consulta lliure, prèvia i informada, i la vulneració que fa Renace. Amb tot això, AlterNativa també articula amb altres organitzacions de l'Estat espanyol, ja que l'empresa és espanyola, perquè aquest garanteixi i respecti els drets que ha ratificat en el conveni 169.

Amb això, una de les organitzacions que també estava implicada en el procés, que és Alianza por la Solidaridad, de l'Estat espanyol, demanarà un **informe al Punto Nacional de Contacto, que és un espai que deriva de les Directrices de empresas i derechos humanos de les Naciones Unidas** per examinar casos de vulneració. Aquests punts nacionals de contacte, com diu el nom, són uns punts que depenen de cada estat. És un òrgan que d'alguna manera examina, intenta que les parts parlin entre elles i emet un informe de valoració final. Però, si les parts no volen parlar entre elles perquè no reconeixen que hi hagi un punt d'acord, no emet un informe, emet recomanacions, però no emet cap mena de sanció ni cap mena de reconeixement de vulneració, etc. És un òrgan de mediació empresarial.

En aquest cas, el de Renace, sí que s'aconsegueix. Hi ha un informe del PNC per part del govern espanyol en què reconeix que l'empresa Cobra filial de la multinacional ACS de Florentino Perez, ha vulnerat el dret dels pobles indígenes a la consulta lliure, prèvia i informada. I recomana la reparació.

A partir d'aquí també l'empresa fa una campanya d'informació molt important, conforme fa projectes socials, projectes per a l'educació, repartir motxilles, gorres i eines escolars per a totes les comunitats per evidenciar que té una acció social. Fa cooptació de líderatges per evitar que la gent estigui en contra de Renace, de l'hidroelèctrica. També promet la participació de les comunitats en la generació de l'energia i que servirà per un bé social i comunitari (a dia d'avui no és així).

És una campanya molt mediàtica i de neteja imatge per frenar el moviment social i comunitari. A partir d'aquí, comportarà també divisionisme i molt d'enfrontament, perquè molta gent que ha rebut diners i que ha estat subornat per l'empresa també es troba incòmode i no vol que hi hagi aquesta manifestació. Es parla de trencament del teixit social i de la cohesió social.

A part de l'informe de l'estat espanyol, a Guatemala, les organitzacions segueixen impulsant a nivell de la ciutat, la consulta lliure, prèvia i informada, perquè Guatemala, té ratificat el Conveni 169 OIT i també la Constitució de Guatemala adpta l'**Acord d'identitat i drets dels pobles indígenes - AIDPI, sorgit dels Acords de Pau**, que així també ho reconeix. La vulneració del Dret de Consulta a tot el país serà tan transcendent el tema que fins i tot es porta al Parlament on originarà també tot un debat polític i jurídic.

Un pas previ, que farà la companyia ACS al projecte Hidroelèctric-Renace, és fer una enquesta dins la població. Una enquesta sobre les condicions i si els agradaria tenir llum i millores de condicions, etc. I, per l'empresa, aquesta enquesta li diuen consulta. De manera que quan tota la pressió social deriva en un debat polític al Congreso de

Guatemala per reclamar la consulta hi haurà alguns partits més reaccionaris que el que al·leguen és que, òbviament, la empresa ja ha realitzat una consulta i que en qualsevol cas com la consulta no estableix com ha de ser, doncs això ja és vàlid. Tot i així, els pobles indígenes el que diuen és que això no és cap consulta realitzada a la seva manera i de les seves formes tal com estableix el Conveni 169.

És a dir, no pot ser de qualsevol manera, no la pot realitzar l'empresa sinó que la de realitzar l'estat sota la supervisió i la manera pròpia de cada poble. A part, ja no s'està parlant de consulta ni lliure, ni prèvia, ni informada.

Tots aquests fets són els que es volen invalidar. El 2019 surt una sentència que reconeix els drets de la defensora Ana Rutíia, que és qui va demanar la protecció del riu. Tot i reconèixer la protecció i la no realització de la consulta, no es paralitza l'acció de l'empresa i Bernardo segueix empresonat.

AlterNativa seguirà denunciant en aquest àmbit, s'iniciarà una **campanya de recollida de signatures per elevar a les instàncies internacionals i públiques**, perquè cedeixi l'activitat de l'empresa, que es reconegui el dret a la consulta lliure i informada i per alliberar a Bernardo Caal Xol. Tot i això, els avenços polítics o jurídics d'aquest cas es dilueixen.

El 2018 abans que empresonessin el Bernardo Caal hi ha tota una línia d'incidència que es va demanar la **visita a terreny** de la relatora de Nacions Unides de Drets Humans de Pobles Indígenes. És la Relatora Especial de Pobles Indígenes de Nacions Unides la Victoria Taulí-Corpuz, qui el 2018 visita l'àrea i elabora un **Informe sobre la situació de vulneració de drets fonamentals** reconeixent la vulneració del Dret de Consulta i la creixent Criminalització dels defensors i defensores indígenes. Això també dintre de Nacions Unides hi ha alguns **vídeos**, alguns elements, també algunes **entrevistes** i això també dona reforç a tot el procés.

A més a més, han treballat en col·laboració amb un grup de periodistes de l'ARA que fan un reportatge a terreny denunciant tota aquesta situació i això sorgeix d'un projecte de comunicació.

2. Estat Actual

- *En quin punt es troba actualment el projecte RENACE? I la situació de les comunitats afectades?*

El 2023 Bernardo surt de la presó en llibertat perquè no s'ha pogut provar els càrrecs que anaven contra ell. Tot i així s'haurà passat 4 anys a la presó.

El 2024, el reconeixement que l'estat de Guatemala havia donat al procés de consulta s'anul·la perquè l'empresa recorre a l'acord de Constitucionalitat i aquest invalida tot el procés és a dir, diu que no s'han vulnerat drets dels pobles indígenes perquè l'empresa havia actuat correctament.

Bernardo ve a Barcelona en el marc de l'IndiFEST el Festival de Cinema Indígena de Barcelona que organitza alterNativa per promoure alternatives de vida i denunciar la vulneració de drets. Es treballarà també amb ell en tot el tema de sensibilització ciutadana als cinemes, universitats i municipis de Catalunya i d'articulació social i incidència

política amb altres col·lectius i institucions públiques aconseguint la implicació de l'Ajuntament de Barcelona en suport al Defensor criminalitzat i als Drets del Poble Q'eqchí. Hi haurà una compareixença al Parlament de Catalunya exposant el cas de Renace on s'assoleix un acord per aprovar una Resolució del Parlament en suport i compliment dels Drets dels Pobles Indígenes. Es farà també una visita al president a l'exili, amb Carles Puigdemont justament per definir o per articular processos d'autodeterminació dels pobles. En aquesta trobada, el president Puigdemont coneix el cas de Renace, la vulneració d'empreses, el cas d'autodeterminació del poble Q'eqchí i això, té la seva importància per ubicar dins de la classe política catalana, una perspectiva de vulneració de les empreses.

En aquest punt és en el que ara s'està treballant des de AlterNativa.

Paral·lelament a aquests suports polítics alterNativa obre una via de treball amb les administracions per mantenir la coherència de les polítiques públiques i el compromís amb el compliment efectiu dels drets dels pobles indígenes. Es treballarà de forma conjunta en un Grup de treball sobre Compra Pública Socialment Responsable i ahora introduint clàusules socials als processos de contractació perquè l'administració no contracti empreses que vulneren els drets humans. Aquestes vies són processos lents e incerts per les dificultats jurídic-administratives i ahora per la gran força i desequilibri de poder que tenen les transnacionals davant els poders locals, la manca de regulació i la manca de sancions efectives.

És per això que desde alterNativa treballem també de forma concertada amb una trentena d'organitzacions socials que conformen l'Eix d'Empresa i Drets Humans de la federació catalana d'ONGs, que desde 2014 venim impulsant la creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans. Un treball d'incidència i articulació política amb els governs i el Parlament que el 2025 entra a tràmit l'aprovació de la Llei del Centre Català d'Empresa i Drets Humans.

Durant aquest temps també des d'alterNativa s'ha donat seguiment a les normatives internacionals que estan en discussió com el Tractat Vinculant sobre Empresa i Drets Humans impulsat per Nacions Unides o normatives com la Diligència Deguda aprovada per la Unió Europea el 2025 i propera entrada en vigor als territoris de la Unió.

AlterNativa tots aquests processos i experiències en una col·lecció de recerca aplicada que sota el marc d'empresa i drets humans abordem el Cas de Vulneració del Poble Q'eqchí, Propostes de Clàusules per a la Contractació Pública, Diligència deguda i Compliment efectiu de drets humans; i Instruments internacionals de Compliment de Drets Humans; entre d'altres.

També, recentment, periodistes de TV3 els contacten perquè volen fer un reportatge del cas de Guatemala i llavors entre molts casos de defensores, escullen els perfils de defensores d'Ana Rutilia i Bernardo Caal. Elaboren també, un reportatge que és Dones en Lluita, on allà també evidencia la vulneració i denuncia a Renace (aquest programa s'ha emès al febrer de 2025).

Ana Rutilia ha vingut a Catalunya i s'ha aprofitat també per fer una connexió i un treball conjunt amb l'Eix d'Empreses i Drets Humans de la FEDE, perquè *AlterNativa* ja havien estat informant que a Catalunya hi havia un procés de construcció del Centre Català

d'Empreses i Drets Humans. Ana Rutilia, està en contacte amb l'Eix i l'acció que hi ha al Parlament, una roda de premsa, ella hi participa per denunciar la vulneració de drets de les empreses i exigir el Centre Català d'Empresa i Drets Humans. Això, també es farà en diverses reunions que hi ha a nivell polític, amb l'Agència Catalana i també amb altres instàncies.

- *Quins son els següents passos a seguir en aquest cas?*

El 2024, AlterNativa conjuntament amb advocats, veu que ja han esgotat la **via nacional** última i definitiva perquè l'acord de constitucionalitat ja no pot anar més enllà i per tant només queda la **via internacional**.

La via internacional vol dir que hi ha una necessitat d'iniciar un procés de litigi estratègic contra l'empresa davant l'acord Interamericà de drets humans perquè a nivell nacional s'han esgotat les vies jurídiques disponibles. AlterNativa es troba en aquest punt, treballant en aquest cas, amb les dues organitzacions, amb els dos defensors, amb les dues àrees perquè parteixen de drets diferenciats i estratègies diferenciades, defensant dret del poble Q'eqchi' davant la hidroelèctrica Renace.

Per una banda, apel·len al marc de drets de pobles indígenes perquè es considera que estan molt definits certs mecanismes, consultes, etc. i que també hi ha antecedents o jurisprudència que avala aquestes sentències i aquesta demanda de drets.

A més a més, s'estan explorant altres vies com dels drets de la natura, que és una línia també de drets, de molt recent aplicació.

COL-LABORACIONS

S'està explorant tot un procés d'**articulació jurídica** amb assessorament i participació de la Universitat de Girona, de la Càtedra Unesco de Desenvolupament Sostenible, per donar suport i assessorament al procés jurídic. També, han establert contacte i suport jurídic amb altres amb altres universitats com la UB, que desde el Fons de Defensa Ambiental estan interessats també en donar suport al procés.

S'està articulant amb altres espais de defensa del territori a Catalunya amb una associació ambientalista que treballa amb el dret a la natura, que és el GIPEC, per tal de vincular les lluites i els processos d'articulació.

Allà, al territori, s'està començant a treballar tot un procés de **formació política per defensa de drets, fer difusió, formació en defensa de drets**.

Hi ha una línia, d'articular els processos de comunicació i d'incidència internacional i també el salvaguarda de defensors i defensores davant la criminalització.

Tots aquests passos, s'hi estan treballant actualment, i s'hi seguirà treballant durant els següents anys.

Totes les accions que formen part d'aquest projecte i el plantejament d'un litigi estratègic s'ha de comptar amb molts altres elements de **suport a nivell organitzatiu, polític institucional, social, etc.**

Els utilitzen molt tot el que és la **comunicació**, tot el que és la **documentació del procés**, tot el que pugui servir per denunciar i per sensibilitzar i per donar suport a tot el procés.

3. Gestió de la informació

- *Quina informació considereu imprescindible per denunciar una vulneració de drets com la del cas RENACE? (impactes ambientals, violència, salut, etc.)*

Tota aquella informació que sorgeix de primera instància de les organitzacions, comunitats o persones afectades, que són els **informes de vulneració de drets**. Això és bàsic per saber de quina manera les empreses estan vulnerant drets individuals o col·lectius.

També és important, tant per la organització, com perquè a nivell de la Corte Interamericana es considera així, un **element probatori**, tot el que puguin ser els **informes d'impacte ambiental i d'impacte sociocultural**, que són especialment importants en el cas de pobles indígenes. Així també ho reconeix el Conveni 169 de la OIT.

També són importants alguns altres documents, com són un tipus de document quasi jurídic, però que poden estar elaborats tant per òrgans jurídics com per òrgans o entitats acreditades. Es diuen **amicus curiae**, i és un tipus d'informe que s'eleva als òrgans jurídics per tenir en consideració el suport, és com un aval o el suport, a les declaracions i a la vulneració de drets que diuen les organitzacions, les comunitats afectades.

Després, tot el que puguin ser **testimonis directes i visuals, gràfics**, que puguin ser proves d'aquesta vulneració de drets.

Tot el que puguin ser **informacions complementàries**, si estem parlant d'afectacions socials o ambientals, totes són impactes específics sobre el riu, sobre la biodiversitat, etc. I que tinguin també relació amb violació de drets, dret a l'aigua, dret al territori, etc. Totes les vulneracions de drets econòmics, socials i culturals i ambientals.

Els peritatges, els informes, són elements de prova importants

Per altra banda, el **propi expedient jurídic del cas**. Són expedients on allà surt tot relatat a nivell jurídic i és la base per la qual després s'eleva tot a òrgans internacionals.

- *Com recopileu i verifiqueu aquesta informació? Quins obstacles heu trobat per obtenir informació sobre el cas?*

Això és una cosa que passa habitualment, perquè quan s'intenta veure o demanar precisament els informes d'impacte ambiental, no hi ha accés.

Això és una barrera, que en molts casos s'ha denunciat davant d'un òrgan jurídic justament la falta d'informació. Això és el que fa que moltes vegades les víctimes no puguin denunciar perquè no tenen proves.

Per aquest motiu, el que es fa és treballar sobre **bases pròpies**. Si l'empresa no presenta el seu estudi d'impacte ambiental, sobre el qual era obligatori per aconseguir la llicència, doncs s'encarrega un informe d'impacte ambiental de l'acció de l'empresa. També en el cas dels Pobles Indígenes el Conveni estableix un Informe d'impacte sociocultural sobre les afectacions a les comunitats a nivell social i cultural. És el que actualment estem realitzant per experts antropòlegs a terreny.

- *Quan es rep un cas de possibles vulneracions de drets, com el cas RENACE, quins criteris o filtres previs vau aplicar per valorar si el cas reunia els requisits necessaris per ser analitzat i treballat?*

No utilitzen filtres previs ja que son les organitzacions i les comunitats indígenes les que porten i lideren els casos, AlterNativa dona acompanyament.

Ja hi ha una confiança prèvia, una relació prèvia, un treball conjunt. AlterNativa ja té un històric a l'àrea i abans de tot aquest procés de litigi de defensa de drets contra Renace ells ja tenien tot un treball conjunt amb les organitzacions indígenes a l'àrea. És a dir, aquesta potser és la seva base de fiabilitat, confiança, perquè ja hi ha una trajectòria conjunta, coneixen els actors, coneixen una mica el context de l'àrea.

En el cas que els arribi una denúncia fora dels territoris on treballen històricament i no hi poden treballar, aquestes es deriven. Estan treballant amb una construcció d'articulació de xarxes, xarxes de comunicació indígena per la defensa de drets. Per aquest motiu, una de les seves línies de treball també és el suport a la CLACPI, que és la Coordinadora Latinoamericana de Cinema i Comunicació de Pobles Indígenes. La CLACPI, una de les seves accions és el Festival Internacional de Cinema Indígena, i entès com una finestra directa, són les pròpies organitzacions, comunitats, etc. que elaboren els seus materials i defineixen en veu pròpia la seva realitat.

En aquest espai, algunes línies de documentals sí que són de posicionar les seves formes de vida, les formes de bon viure, però molts altres són de documentals o films de resistència i de denúncia d'agressions i de vulneració de drets.

Moltes denúncies de les que reben, les disposen a **'IndieFest'**, que és el Festival de Cinema Indígena de Barcelona, i de la **Plataforma Mirada Nativa**, que és una plataforma online gratuïta justament que recull material de les organitzacions indígenes per a la sensibilització, per a la denúncia, per a la comunicació, etc.

La CLACPI, també té presència al **Foro Permanent de Naciones Unidas**. És un òrgan consultiu. Això vol dir que pot presentar informes, queixes, denúncies, etc.

- *Un cop validada la rellevància del cas, quins elements ajuden a **orientar quina seria la resposta d'incidència més adequada** (per exemple, elaboració d'un informe, presentació d'una denúncia legal, difusió a través d'un comunicat públic, etc.)?*

Tot **depèn** del context, del cas, dels actors, del que s'hagi fet prèviament, del que es vulgui fer. La resposta d'incidència més adequada és en funció de què es vol, fins a on es pot arribar o quin és l'objectiu de qualsevol eina o qualsevol acció que passi.

Una **denúncia social** és un element important i té un gran recorregut. Primer, perquè la nostra societat ha de ser conscient i responsable sobre el que està passant aquí i arreu. Després, perquè a nivell de poders públics hi ha una responsabilitat, o sigui, les administracions i els governs també tenen una responsabilitat a l'hora de fer complir drets humans i hauria de tenir un retorn, és a dir, si s'està denunciant que hi ha empreses que vulneren drets humans i, per altra banda, hi ha administracions que tenen contractes i que fan serveis i ajuts i promocions d'aquestes empreses, és totalment contradictori. Primer, perquè destinen recursos públics que no haurien d'estar destinats a una empresa que vulnera drets humans. I segon, perquè en molts casos es pot entendre que hi ha una coresponsabilitat en aquesta vulneració de drets, que s'està facilitant mitjans a empreses que estan vulnerant drets humans.

És important posar focus en la responsabilitat que tenim com a societat.

A part de la resposta econòmica, que pot implicar l'administració, també hi ha l'impacte reputacional que pot tenir. O sigui, amb la **denúncia pública i social**, es pot veure com aquestes empreses estan actuant i que també siguem conscients a nivell de les nostres accions quotidianes de compra, etc. i buscant alternatives que realment siguin més viables socials i ambientalment no. És a dir, es juga amb aquesta **imatge reputacional** ara que hi ha tantes xarxes socials i la imatge pública importa tant, també tirar per aquí és bastant important.

4. Actors Clau

- *Amb quines organitzacions (locals, nacionals o internacionals) heu col·laborat per donar suport al cas? (xarxa de suport)*
Organitzacions indígenes i assessorament judicial

5. Metodologia d'acompanyament

- *Basant-te en l'experiència amb el cas RENACE, quins **requisits mínims** consideres essencials per a construir una metodologia d'investigació en casos de vulneració de drets?*

Sempre hi ha una fase d'admissió seguint el protocol a nivell jurídic. Aquesta fase en què quan una instància rep aquesta denúncia, es verifiquen les dades, s'obté una informació mínima i es valoren les proves, també per veure si realment hi ha hagut una vulneració o no davant de drets. O sigui, aquesta és una **fase prèvia d'admissió**, o no, de cas de vulneració.

Una segona **fase d'investigació** a fons de la vulneració de drets del cas i aquí hi ha diversos mecanismes, a nivell d'informes, de documentació però també de proves, visites, etc. Aquesta informació ha d'estar contrastada i és, també, un requeriment de les parts, per exemple, si no hi ha hagut una fase de consulta lliure i prèvia, es consulta a l'empresa si s'ha realitzat, en cas afirmatiu, ha de demostrar-ho amb alguna prova. Aquest procés és la **validació de requeriments**, etc. per part de l'empresa.

Finalment, es proposen **mesures correctores, sancionadores**, en funció del tipus i grau de vulneració. Aquí es important que hi hagin mesures concretes ja siguin de coneixement públic de la vulneració de drets ja que això afecta a la imatge de la empresa per una banda i la decisió de on comprem o amb qui treballem. Però també es una qüestió de justícia social per a les víctimes el reconeixement del dany dins el que s'anomena la justícia transaccional i que dona peu a la reparació. Per a les víctimes es una qüestió de dignitat i justícia. I després també són importants les mesures sancionadores i correctores. I aquí hi ha un gran problema perquè moltes vegades aquests processos de justícia són llargs i lents arriben amb molts anys de retard per a les comunitats afectades, si es que arriben, quan els danys s'han anat aprofundint i ampliant. I molts vegades les sentències jurídiques finalitzen amb un fons de compensació econòmica pel dany causat però que les comunitats i famílies afectades no consideren una via de justícia, ja que no es pot retornar al punt d'origen. No es poden restituir les terres, l'aigua, els boscos. Quan ja han desaparegut els diners no ho poden arreglar. I aquest es el cas de Renace. La empresa continua operant, acaparant rius, desforestant, provocant sequeres i quan el riu s'acabi i no quedi bosc aquest poble no tindrà vida. La Vida és el que defensa el poble q'echí, els pobles indígenes que no es compra amb diners. Per tant parlem de mesures correctores profundes i immediates com son la paralització de les activitats empresarials i el replantejament del model de producció i consum.

- *Quins aspectes hauria de tenir en compte el Centre Català d'Empresa i Drets Humans a l'hora de dissenyar una metodologia d'incidència que s'adapti a les realitats i necessitats del Sud Global i que no sigui invasiva?*

La realitat és que moltes comunitats afectades, si són pobles indígenes, tenen les seves llengües, les seves cosmovisions, maneres d'entendre la comunitat, no estan familiaritzades amb el llenguatge jurídic, polític, etc. i moltes desconeixen una mica aquests mecanismes internacionals, etcètera.

Per aquest motiu, AlterNativa treballa moltes vegades amb les **organitzacions indígenes**, ja que tenen un coneixement més exhaustiu, tant del procés com a nivell internacional, el procés intern de vulneració, coneixen els actors claus de les comunitats, els antecedents històrics, etc. Aquestes organitzacions són qui coneixen la realitat d'allà.

Les organitzacions, normalment, són bilingües, perquè els territoris tenen les seves llengües, i són les que fan la interpretació. Llavors, nosaltres, normalment, mai anem directament a una comunitat.

Quan treballen amb organitzacions i comunitats, treballen sempre amb **l'assemblea comunitària**, que és una convocatòria general que es fa on es parla sobre el que es farà, el que es vol treballar, etc.

En resum, intentar trobar o posar-se en contacte amb alguna **organització del territori d'on s'està rebent la queixa** i que ells siguin, en part, els ja que són qui des d'allà articulen i poden donar cabuda i context moltes vegades a què ha passat.

8.3.4. ENTREVISTA A UN ADVOCAT (ANÒNIMA)

1. Conocimiento y experiencia del entrevistado/a

- *¿Cuál es tu rol actual y tu experiencia en el ámbito jurídico?*

Yo soy un campesino. Trabajo la tierra, soy agricultor, pero también soy abogado, lamentablemente.

He trabajado muchos años en litigios estratégicos contra empresas como Chevron. Planteamos un juicio contra otras empresas chinas, canadienses, chilenas, contra la empresa estatal Petroecuador, acá en el país. Tengo como unos 30 juicios bastante grandes que hemos planteado contra el Estado y distintas empresas.

También soy uno de los expertos, en la definición del ecocidio, en el contexto global, en el planeta. Y soy parte de un equipo de trabajo también para la construcción de tratado jurídicamente vinculante en Naciones Unidas y Ginebra. Llevamos con la campaña global, la alianza por el tratado y otros colectivos en cumplimiento de la resolución 269 de Naciones Unidas 2014 sobre empresas y derechos humanos, básicamente.

- *¿Has trabajado en casos de vulneración de derechos humanos y DESCA vinculados a empresas? ¿En qué contexto?*

Uno de los casos más mediáticos en los que he trabajado es el caso Chevron. Este es un caso bastante complejo y el más grande del mundo, creo yo, en esta materia, en la cual es una empresa norteamericana que trabaja en Ecuador, causó un daño gigantesco, le seguimos un juicio y le ganamos el litigio en Ecuador.

Llevamos cuatro sentencias acá en Ecuador, condenatorias a Chevron. Luego Chevron planteó demandas en Estados Unidos, que es imposible que podamos cobrar la sentencia en Estados Unidos. Y luego planteó un arbitraje contra el Estado ecuatoriano, y todavía ese arbitraje protege a Chevron, y además pone contra la pared al Estado ecuatoriano.

Entonces es un caso bastante emblemático de esa impunidad corporativa global, de cómo los pueblos víctimas podrían quedar impunes y en reparación de daños por la estructura jurídica que existe en el mundo.

- *¿Qué **áreas legales** consideras más relevantes para abordar este tipo de casos y construir la metodología de intervención por el CCEDH?*

Una cosa que siempre hemos dicho nosotros, digamos de los países del sur o de Latinoamérica, es que es necesario que haya un control para evitar el **doble estándar operacional** de las empresas. Cualquiera que esta sea, no opera de la misma manera en Cataluña, que en Ecuador, Colombia, Perú, o cualquier país latinoamericano o africano incluso.

Hay un doble estándar de las empresas. Entonces, ¿cómo hacer, qué hacer para evitar que las empresas tengan esa doble forma de operación que en un país de, llamémosle, del norte global, opera de una forma y esa misma empresa va a otro país del sur y opera de otra forma? Si en todas partes debería ser de la misma forma. Entonces, qué hacer, cómo hacer, cómo establecer mecanismos que obliguen a la empresa a operar de la misma forma en cualquier parte del mundo que lo haga.

Esa es una cosa que valdría la pena mirar directamente. Una segunda cosa también importante es la **transparencia en la información**. Y también, nos lo decimos desde el sur, por ejemplo, aquí en Ecuador, la empresa tiene la capacidad de tener la información suficiente de las comunidades, del territorio, de todo esto, pero la gente de acá no tiene información de la empresa y cuando tú buscas información de la empresa, es muy difícil conseguirla. ¿Cómo también exigir desde Cataluña que las empresas, digamos, catalanas, sean transparentes en Cataluña y que las catalanas que operen también allí?

Luego, un tercer elemento también es con la cuestión climática y el respeto a los derechos humanos, que tiene mucho que ver con el primer punto que te mencioné. Es también cómo establecer mecanismos para que la empresa que opera en cualquier parte fuera de Cataluña, y más que todo, en el sur global, respete los derechos, respete las normas de los pueblos originales. O sea, que haya un respeto mayor a los derechos humanos y también al clima o a las cuestiones ambientales. Entonces para mí ese es un tercer elemento también que es importante y tiene mucho que ver con el primero, pero que también se lo ve cuando operan estas empresas fuera y que no son, no aplican las formas de proteger o de evitar o prevenir los impactos ambientales o la forma de cómo impactan los derechos de los pueblos campesinos o pueblos indígenas en los países del sur.

Por otro lado, para mí, las áreas **penal, administrativa, económica**, etc., todas son importantes. La **administrativa** es importante, toda la parte de administración, digamos, de la facultad del ejecutivo, de todo esto para que pueda controlar, para que pueda aplicar políticas públicas, es necesaria. Pero **si hay daños**, aquí aplicamos tres medidas, tres posibles acciones, que son la **penal**, que es un delito, incluso con las corporaciones, la **civil**, donde buscamos una reparación, un reconocimiento a la víctima, y también aplicamos las acciones de **tutela**, o acciones **constitucionales**, en este caso, que buscamos reparación de daños colectivos que se causen. Entonces, aplicamos las tres, las tres acciones, dependiendo de la realidad de cada caso.

2. Acciones jurídicas y construcción de la metodología para el CCEDH

- *¿Qué **vías o mecanismos legales** se pueden activar para hacer efectiva la **responsabilidad** de una empresa catalana frente a una vulneración de derechos cometida en el extranjero? (Ejemplos: Denuncias judiciales, acciones administrativas, informes públicos...)*

Mira, o sea, son varias cosas, en otro caso la parte legal es una de las herramientas jurídicas que es necesario tener bien afiliadas. Pero también la **parte económica** es necesaria porque te digo, hay una cosa muy compleja con las comunidades afectadas, víctimas, que hay una **asimetría muy grande** entre ellos y la corporación o empresa y eso limita muchísimo el accionar de las comunidades también con la exigencia de sus derechos.

También el equipo técnico, de quién va a trabajar para eso. Una empresa, por muy pequeña que sea, tiene recursos para contratar, al menos, el equipo básico que defiende a la empresa en varios sentidos, jurídico, comunicacional, político, etc. ¿Y la comunidad con qué cuenta? O sea, no tiene recursos para aquello. Esa asimetría económica también incluye ese equipo técnico de trabajo y de apoyo a la comunidad. Nosotros planteamos cómo se podrían **establecer mecanismos en el país de origen que garanticen**, al menos desde el principio, **elementos básicos, esa igualdad de condiciones de las partes**, que haya esa garantía de que si una comunidad es afectada y no encontró justicia en ese país de origen por cualquier razón, que también tenga esa protección o esa garantía de que va a acceder a ciertos **mecanismos jurídicos en el país de origen de la empresa** y que no le va a costar tantísimo dinero, que va a ser imposible que pueda plantear cualquier tipo de acción jurídica.

- *¿En qué casos se podría aplicar el **principio de extraterritorialidad** desde el derecho español o europeo? ¿Qué requisitos o limitaciones deben tenerse en cuenta?*

El principio de extraterritorialidad es un tema interesante y posible, pero se debería **crear normas** para ello.

Es un obstáculo la cuestión de la territorialidad directamente, la competencia, la jurisdicción, son obstáculos jurídicos que nos plantean bastante fuertes y que nos limitan muchísimo, más que todo en países como el nuestro, que hoy tenemos un gobierno en el cual a veces te encuentras limitado y no puedes acceder a la justicia en tu país.

Entonces, podría buscar también la justicia en el país de origen de la empresa, ¿sí? Sería una cosa muy interesante que hasta ahora tenemos muy poco graficado, pero es un tema que sí también nos interesa mucho y habría que apuntarle para el Estado.

Alguna vez hemos intentado apuntar a este principio, con empresas norteamericanas pero no ha sido tan fácil, es muy complejo y ahí se juntan varios elementos que son

parte de ese obstáculo colectivo, que es desde la parte económica, la simetría económica de las víctimas con la corporación, que es el manejo de las normas domésticas de ese país, aunque tengas abogados locales que te asesoren, siempre hay dificultades. Hay muchos factores y hay también una protección, en los casos que hemos tenido, una protección bastante fuerte del país de origen de la empresa.

Tenemos casos que hemos planteado contra empresas norteamericanas, contra empresas canadienses, contra empresas chinas, y evidentemente hay una **protección bastante sistemática** o bastante fuerte **del país de origen de la empresa** que nos dificulta un poco la cosa. El tema de la **transparencia y la información**, porque ese es un punto importante para nosotros cuando buscamos información de esa empresa en ese país, y esa transparencia pasa en gran parte por las empresas holding o auxiliares que se crean, y que también va mucho con el tema de la estructura jurídica de las corporaciones que hoy operan creando muchísimas subsidiarias en paraísos fiscales y que son poco transparentes. Y claro, al final cuando tú buscas romper el velo societario de esa empresa es muy complejo porque tienes poca transparencia. Entonces, esa cuestión de la extraterritorialidad sería un buen punto de buscar que la forma que la empresa matriz responda por lo que hacen sus subsidiarias en cualquier parte del mundo.

- *¿Qué pasos o elementos legales mínimos debería incluir una metodología de actuación del CCEDH ante denuncias por vulneración de derechos?*

Mira, para eso lo importante es la **investigación**, diría yo. O sea, es tomar uno o dos, puede ser más, pasos, llamémosle emblemáticos, para la investigación de empresas catalanas, en otras partes, en la que tú puedes ir como graficando, diciendo, mira, aquí está la transparencia. Entonces, es como ver, diría yo, qué empresas ahorita operan y en eso se establecen esos informes. Y ahí están las partes legales. O sea, te digo, en el caso nuestro, bueno, ahorita aquí yo no conozco una empresa así, porque la que estaba era Repsol pero salió de acá de Ecuador, y hace algunos años, cinco, seis, no sé exactamente, yo no tengo una empresa identificada catalana que opere acá y que te puede decir, mira, podría ayudarte con esta investigación de esta empresa, porque no, no conozco en este momento.

Pero, insisto, para mí los **informes deben salir de una investigación de campo**, en **territorio**, conjuntamente, digamos ustedes, con **directrices** de ustedes, con **colectivos** que estamos **acá en el sur**, y de ahí salen también las recomendaciones legales y también jurídicas de cómo debería hacerse.

- *¿Qué información o tipos de pruebas serían imprescindibles para iniciar, con garantías, un procedimiento legal o administrativo de este tipo? ¿Y cómo debería recopilarlas el CCEDH? (filtros previos para decidir si se puede trabajar en el caso)*

Uno es la **información de campo**, de la **comunidad o los sectores donde operan** ellos, el **daño** que generaron, sea ambiental, sea social, cultural, laboral, o sea, es la investigación de campo, que eso lo hacemos muchísimo nosotros acá. El segundo es ver también la **estructura de la empresa**, investigamos la empresa, por decir un poco, esa transparencia, dónde está la **matriz**, cuáles son los **accionistas** de la empresa, tiene **antecedentes** en otra parte del mundo, también que haya buen grado de derechos o no, dónde ellas operan, o sea, es una investigación que hacemos de la empresa en distintos ámbitos, en distintos ejes. Entonces, una vez que tenemos el daño causado y tenemos claro también quién es la empresa, dónde opera, qué hace, qué ha hecho en

otras partes, todo eso, ahí planteamos la demanda, dependiendo del tipo de daño que causa, pero son esos dos ejes de información que buscamos siempre.

3. Objetivos y formas de incidencia

- *¿Cuál crees que debería ser el **principal objetivo jurídico de la metodología**: ¿generar jurisprudencia, establecer precedentes, hacer presión política...?*

Una cosa que hacemos es, obviamente, buscamos la **reparación del daño** que la empresa pague para que se repare el daño que causó en cualquier escenario, esa es una de las cosas que hacemos siempre.

Un segundo eje que buscamos siempre es lo que decimos es, si ese precedente, y ahí va vinculado con el de la **no repetición**, es decir, que ese daño no se repita ni decimos, ojalá aquí ni en ninguna parte del planeta. Entonces buscamos la no repetición del daño. Y luego otra cosa que hemos hecho mucho en estos tiempos, es buscar la forma de **incidencia en la política pública para que el Estado adopte mejores prácticas de control**. Y a veces, y hemos logrado en algunos casos también, que se ajusten las normas, las leyes a esa realidad directamente. Entonces, obviamente que son para los venideros, si hay una ley que se reforma, ya no es para la empresa que operó, que causó daño, que es para la siguiente, en este caso, pero va en la lógica de la no repetición. En resumen, partimos de la **reparación del daño causado, de la no repetición, de enmiendas en las normas, y de aplicar políticas públicas un poco más en la prevención del daño**.

- *¿Qué **formatos de acción** pueden tener más impacto para presionar a empresas o instituciones? (ejemplos: informes jurídicos, acciones legales, comunicados públicos...)*

Depende del escenario. O sea, para la comunidad afectada, lo más impactante es que se **repare el daño**. Para ellos no hay otra cosa más que se repare el daño y listo. Quizás ellos tienen poca la visión de la no repetición, de otras cosas, porque obviamente más es en lo local, lo que ellos sienten, lo que es tangible para ellos.

Pero para nosotros, nos importa mucho esta reparación, pero nos importa también muchísimo la **no repetición**, porque lo que queremos es seguir buscando que haya **correctivos** y que **no haya más daño a esa naturaleza**.

8.3.5. ENTREVISTA A L'ADVOCAT JUAN HERNÁNDEZ

1. Conocimiento y experiencia del entrevistado/a

- *¿Cuál es tu rol actual y tu experiencia en el ámbito jurídico?*

Soy Juan Hernández, doctor en Derecho por la Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU) y era profesor del Departamento de Derecho de la Empresa en dicha universidad, pero ahora estoy jubilado. Y estoy como investigador del Observatorio de Multinacionales en América Latina (OMAL). Autor de diversos libros y artículos sobre distintas cuestiones relacionadas con las empresas transnacionales, los derechos humanos, la Responsabilidad Social Corporativa y la crisis de los sistemas normativos en la globalización económica.

Dentro del Observatorio estamos trabajando en dos cosas. Una, la reordenación en la Unión Europea. La Unión Europea, como está cambiando de rol, con todo el tema del

rearmer, con todo el tema del refuerzo de fronteras y con todo el tema de la transición energética. Entonces, esa trilogía, cómo está haciendo que las empresas estén cada vez más armadas, con más capacidad de negocio y más fortalecidas.

Una, la reordenación en la Unión Europea. La Unión Europea, como está cambiando de rol, con todo el tema del rearme, con todo el tema del refuerzo de fronteras y con todo el tema de la transición energética. Entonces, esa trilogía, cómo está haciendo que las empresas estén cada vez más armadas, con más capacidad de negocio y más fortalecidas.

Se está produciendo, y en el rol en el que estoy estudiando, es un re-rearme. O sea, una re-regulación de los derechos de las empresas. Esto quiere decir que cada vez, y más en la Unión Europea, tienen mayores mecanismos de protección estas empresas.

Entonces, estamos estudiando esa trama, porque, cuando hablas de derechos humanos y en relación a empresas, hay como dos cosas que hay que mirar, dos piezas del puzle. Una, cómo las empresas vulneran derechos, cómo se hace para que no vulneren, para que no violen derechos.

Pero es que la otra, que se suele hablar menos, es cómo las empresas tienen muchísimos mecanismos para que los derechos suyos se protejan. Su ganancia, su acumulación de poder, su negocio indiscriminado. O sea, todo el mecanismo que tiene que ver con contratos de empresas, con acuerdos de comercio y de inversiones, con la justicia arbitral, etc. De alguna manera, esto es el elemento que yo sigo trabajando.

Y para que te quede así la idea, en lo que estoy trabajando es lo que llamamos **asimetría jurídica**. Asimetría es una balanza descompensada. Cada vez, las normas jurídicas, pero no solo jurídicas, sino jurídicas políticas y económicas, cada vez son más intensas y más fuertes. La asimetría es que, al revés, los derechos de los pueblos, de la gente y de la naturaleza, cada vez están más débiles, más fragilizados, más blancos. Cada vez son mecanismos más difíciles.

- *¿Has trabajado en casos de vulneración de derechos humanos y DESCA vinculados a empresas? ¿En qué contexto?*

He trabajado en vulneraciones de derechos y he trabajado en propuestas normativas, o sea, propuestas que les hemos enviado al Parlamento, que no ha salido ninguna, pero que le hemos enviado al Parlamento para que pudiese haberlas discutido, o en mi caso, en el Parlamento Vasco, un Observatorio Vasco, que no es una ley, un observatorio es un centro, un lugar, un espacio institucional, en realidad, para que puedan presentarse denuncias y esas denuncias luego se les dé la canalización jurídica en forma de si hay indicios de delito para que la Fiscalía intervenga o, en fin, llevándolo al tribunal que se corresponda. En nuestro caso, nada de eso ha salido.

Te mando links del centro vasco:

<https://vientosur.info/un-centro-vasco-para-poner-coto-a-su-impunidad/>
<https://omal.info/spip.php?article9604>

El único ejemplo que en estos momentos tenemos, que es un inicio, bueno, un inicio, no, un punto de inflexión para ver si se puede responsabilizar a empresas catalanas, es el Observatorio vuestro. O sea, en ese sentido, miramos todo el mundo con mucha atención cómo va a quedar, si va a quedar útil o no. Porque, con esto ya te he dicho la palabra, para cerrar un poco, el problema que veo yo con el Observatorio, desde que lo hicimos, y yo creo que en Cataluña lo estáis discutiendo, es seguramente habrá fuerzas políticas que habrán dicho sí al Observatorio, pero lo quieren vaciar de contenido y

convertir el centro en un observatorio. Es decir, un lugar que observa, que hace investigaciones, que analiza datos, pero que no tiene ninguna posibilidad de canalizar denuncias.

Y, en un caso en concreto en el que estoy trabajando, es lo que está ocurriendo en el papel de las empresas en Palestina e Israel. Más específicamente con el caso de CAF (Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles), que es la empresa vasca que nos toca perseguir.

Entraría el tema de la extraterritorialidad. O sea, si CAF comete un crimen colaborando en la ocupación de Palestina, colaborando con el gobierno genocida de Israel, debería haber un sistema donde, al ser una empresa vasca que tiene su matriz, su sede en el país vasco, pudiéramos los vascos demandar por violaciones que ejerce esta empresa fuera del territorio del Estado español. Por lo tanto, exigimos un mecanismo de extraterritorialidad.

- *¿Qué **áreas legales** consideras más relevantes para abordar este tipo de casos y construir la metodología de intervención por el CCEDH?*

Los casos justo de empresas que están vulnerando derechos en otros países. Tendríamos que hacer propuestas, creo que habría que hacer una, para mí es central, porque es un tema global y es un tema macro. Y es que el **Tratado de Ginebra** (veure annex 1), y eso tú luego lo podrás ver en el enlace, yo creo que debería aprobarse.

<https://omal.info/spip.php?article8123>

Y, por lo tanto, exigimos a todos los países de la Unión Europea que voten sí a la ratificación del tratado dentro de la Unión Europea, porque están haciendo lo contrario. Lo que te transmito es que la Unión Europea está bloqueando el proceso. Y también exigimos que las empresas transnacionales que utilizan el marketing humanitario, es decir, si tú coges ahora cualquier banco, el que tú quieras, coge el BBVA, el que tú quieras, o un banco catalán, vas a comprobar en su web cómo tiene bastantes entradas y documentos sobre el respeto ético que hace, sobre el respeto a la sostenibilidad, a la ética, a los derechos humanos, a un marketing que yo llamo, marketing humanitario. Es decir, hacen un gran bloque de cuestiones de defensa de los derechos humanos y, sin embargo, yo te digo que la realidad, porque la conozco y la conocemos, es que Naciones Unidas está boicoteando y en contra del tratado. O sea, les gusta que se hable de que ellos defienden los derechos humanos sin exigibilidad jurídica, de una manera blanda.

Y por eso, otra cosa que pedimos y que va unida a la anterior es que no boicoteen, si tanto les importan los derechos humanos, que acepten un tratado de obligado cumplimiento y un tratado que va a transformar los brindis al sol de los derechos humanos en eficacia jurídica. Esta sería la primera vía de extraterritorialidad, que el Tratado de Ginebra se apruebe.

Pero lo que pedimos es que los derechos de las empresas, cuando te digo los derechos, en general, están marcados por tres palabras, que los derechos humanos no las tienen respecto a empresas, y es **exigibilidad**. O sea, las normas que defienden los derechos de las empresas son exigibles jurídicamente. O sea, si tú no pagas un hipotecario al banco, hay exigibilidad, ya que te van a desahuciar, entra en marcha todo un mecanismo.

Segundo, hay **justiciabilidad**. Eso quiere decir que tú puedes ir a un tribunal, tienes ventanilla donde la empresa tiene ventanilla donde demandar. Deja de pagar el hipotecario y vas a ver cómo es exigible por parte del banco y te van a demandar ante un tribunal.

Y tercera cosa, es **ejecutable**. Es decir, si tú no pagas, te quitan el piso y te echan. Esta es una trilogía sobre los derechos de las empresas.

Pero si nosotros miramos los derechos de los gazatíes, de los palestinos y de las palestinas, en relación a las prácticas de empresas españolas que colaboran con el gobierno de Israel, las normas de exigibilidad son muy frágiles. Es decir, un gazatí, tú crees que ahora puede decir, oye, yo tengo derecho a la alimentación y a la vivienda, porque lo dice una norma del Pacto de Derechos Económicos, Sociales y Culturales. Y dices, ya, pero es una exigibilidad frágil, aunque habría que decir casi inexistente, pero en puro derecho jurídico es frágil, porque sí existe.

Pero la justiciabilidad no existe. O sea, ¿dónde un gazatí, ¿dónde mete una demanda a un gazatí si le echan de su casa o lo están matando como si no fuesen personas? ¿Dónde demanda? ¿En un tribunal de dónde? ¿De Israel? Y entonces la pregunta es, bueno, pues que demanden pues si es el BBVA en un tribunal catalán o en un tribunal español.

No hay ventanilla. O sea, no hay justiciabilidad. Y, por supuesto, no hay ejecutividad, que quiero decir que no hay ni sentencias que les den razón y, por supuesto, no se pueden ejecutar.

Si se aprueba el Tratado Internacional, España tendría que firmarlo, ratificar. Si lo ratifica se convierte en una ley española. Y, por lo tanto, habría extraterritorialidad, porque dentro del tratado hay la posibilidad de que se establezcan unos derechos de las personas y de los pueblos que sean exigibles, que sean justiciables y que sean ejecutables.

Entonces, es muy importante el tratado. Pero, aún sin tratado, yo le pediría al Parlamento vasco, dentro de sus competencias, al Parlamento catalán dentro de las suyas y, desde luego, al Parlamento español, en casi todo, que aprueben una **ley específica de extraterritorialidad**. Segunda posibilidad.

Tercera, si quieres, más puntual y, si quieres, más sofisticada, desde el punto de vista penal, que la jurisdicción universal sea modificada. Porque hay una jurisdicción universal española. O sea, la **ley de jurisdicción española sea modificada** y permita que crímenes internacionales, no te hablo de vulneración, te hablo de crimen internacional de acto regulado por el Estatuto de Roma, estos crímenes internacionales, se puedan demandar por la vía de la jurisdicción universal.

Esto sería como tres elementos marcos de propuestas. **El Tratado, una ley específica española o reforma de la jurisdicción universal** que hace referencia a crímenes internacionales de España. Y luego se podrían hacer algún tipo de cuestiones concretas, porque se puede ir de lo más a lo menos.

Entonces, ahí es donde está un poco el centro catalán y donde intentamos el centro vasco. Según las competencias de la Comunidad Autónoma y lo que establezca el Parlamento catalán, si por competencias, que es lo que te suelen decir, no pueden de alguna manera exigir esta extraterritorialidad, por lo menos si se puede hacer algo.

Las **responsabilidades** que se les puede pedir a las empresas pueden ser de tres tipos. Pueden ser **civiles, administrativas o penales**. O sea, tú puedes decir que el Corte Inglés se ha vulnerado derechos, o, Repsol en Perú, tú le puedes pedir una indemnización, o sea, que les paguen una indemnización, eso se llama responsabilidad civil. O tú puedes pedirle responsabilidad administrativa, que pueden ir juntas, es decir, una multa a Repsol por haber vulnerado derechos de los pescadores. O puede haber responsabilidad penal.

Tú puedes pedir que la empresa sea declarada culpable, pero claro, a la empresa no le puedes meter a la cárcel, pero le puedes meter otro tipo de condenas. O, esto es más complicado y no se ha conseguido todavía nunca, que tú puedas responsabilizar a los dirigentes de la empresa. Sean sus gerentes, sean sus miembros del Consejo de Administración, sea el presidente de la empresa, etc.

De alguna manera, el centro catalán, lo que tiene que hacer es **instruir**. O sea, le llegan quejas, tras contrastarlas con las normas y con las vulneraciones que vienen en esa queja, se puede convertir en denuncia. Si se convierte en denuncia, luego pasaría a formar parte del procedimiento que hay en las leyes catalanas.

2. Acciones jurídicas y construcción de la metodología para el CCEDH

- *¿Qué vías o mecanismos legales se pueden activar para hacer efectiva la **responsabilidad** de una empresa catalana frente a una vulneración de derechos cometida en el extranjero? (Ejemplos: Denuncias judiciales, acciones administrativas, informes públicos...)*

Debería recoger **responsabilidad penal, civil y administrativa**. Debería haber **multas**, debería haber **indemnizaciones**, debería haber **estudios** y la posibilidad de canalizar. Si hay delitos, canalizarlos a la Fiscalía para que la Fiscalía los trámite.

Y una de las ideas que barajamos es, por qué no construimos un **centro en los países**. No es todo un tratado. Un tratado es todo el elemento jurídico. Pero sí, por lo menos, un centro. Pero que sea un centro con dientes. Si al centro lo transformas en un observatorio, le has quitado los dientes. Porque, vale, puede ser muy interesante que haya un centro que haga informes. Pero, ¿cuántos informes tenemos de esto? Tenemos muchísimos. Que pueda morder en estos momentos es que las empresas, las comunidades afectadas, los pueblos en resistencia, las ONGs, los movimientos sindicales, el movimiento político, vasco y catalán, o de donde sea, o si quieres, catalán, en relación con, imagínate, sindicatos de Bangladesh, de Túnez, de Palestina, de Perú, se puedan poner en contacto y a las organizaciones catalanas les lleguen denuncias concretas, de prácticas concretas, de participación de empresas en vulneraciones de derechos, de lo que quieras, derechos civiles, políticos, sociales y cultural. Y que eso tuviera un lugar institucional.

Y, por lo tanto, mecanismos que se tienen que tener en cuenta serían los **peritajes, pruebas, informes, viajes al terriotrio, inspecciones**, no auditorías, inspecciones.

Si hay indicios de responsabilidad penal, el centro no va a decirle a alguien que tienes que ir a la cárcel, pero sí puede, con su informe, dar traslado, como se dice en derecho, a la fiscalía. Y la fiscalía de oficio puede iniciar investigaciones o complementar investigaciones. Entonces, si tú me preguntas yo qué creo que tiene que ser el centro, tal y como está el mundo ahora, la falta de extraterritorialidad, la impunidad con la que trabajan las empresas, cuantas más cosas tenga mejor.

Cuanto más **solventes** sea la denuncia, mejor. Quiero decir, cuantos **más datos** tengas. Si se hace un informe, que no solamente ataque a la reputación de las empresas, sino que también haga **propuestas de sanciones**. Pero donde yo creo que hay que pelear es en hacer que las empresas **no** puedan participar en **contratación pública**.

Si una empresa tú demuestras que ha vulnerado derechos eso le repercute en la posibilidad de la contratación pública y eso les hace daño porque eso ya no es que les

toca la reputación eso les toca el bolsillo. Imagínate que el Corte Inglés participa en licitaciones del Ayuntamiento de Barcelona, pero tú dices no, tú no puedes participar porque hay tres denuncias que se han convertido en sanción por parte del centro y que dicen que queda suspendido de participar en contratación pública en las instituciones catalanas o en el Ayuntamiento de Barcelona durante dos años. Le dañas la reputación y el bolsillo.

La **sanción** en forma de **multa** y el tema de la **contratación pública** creo que son dos cosas viables porque lo penal me parece más difícil. Por lo que sea un centro que haga informes, que recoja quejas, que la queja se transforme en denuncia y que la denuncia tenga propuestas de sanción en todas las vertientes administrativa, civil y penal.

- *¿En qué casos se podría aplicar el **principio de extraterritorialidad** desde el derecho español o europeo? ¿Qué requisitos o limitaciones deben tenerse en cuenta? ¿Y con la **exclusión de contratación pública**?*

Hoy en día el principio de extraterritorialidad es muy complicado, ya que desde el punto de vista teórico mira por ejemplo vamos a coger una empresa del Corte Inglés me da igual que hace en el textil en Bangladesh ¿el Corte Inglés qué hace? El Corte Inglés hace pedidos ¿no? imagínate de ropa de confección a Bangladesh pero en todos esos pedidos les dicen, necesito mil camisetas para el verano, las necesito rápidamente y al precio X, cada camiseta 0,0 euros. Pero desde el punto de vista legal lo que nos transmiten es que hay una ruptura de territorialidad es decir el Corte Inglés se desplaza, contrata con otra empresa de Bangladesh y entonces de alguna manera respecto a los derechos humanos el Corte Inglés no es responsable de nada porque su responsabilidad termina en la frontera con Bangladesh. O sea, si hay en la cadena de prendas que llegan al Corte Inglés esas mil prendas que ha pedido, hay trabajo infantil, imagínate que lo hay como es en Bangladesh el corte inglés dice no tengo nada que ver, hay ruptura en la cadena de responsabilidad, mi responsabilidad llega hasta Bangladesh entonces cualquier demanda que haya por trabajo infantil hay que hacerla a los tribunales de Bangladesh contra mi proveedor. Pero el Corte Inglés no tendría mil camisetas si no tiene trabajo infantil, entonces se tendría que hacer la denuncia desde Bangladesh pero no se hará esta denuncia porque en este momento no hay ventanilla en España que lo permita, si aprobaran una ley, sí, o sea no hay ventanilla en el sentido de que Bangladesh no puede denunciar a Corte Inglés porque está en España. Es decir, si vas a un despacho de abogados de Barcelona y le dices que queremos demandar a Corte Inglés, de entrada, lo primero que te van a decir es que busques abogados de Bangladesh y demandes a esa empresa de Bangladesh. Pero, también se tendría que demandar a el Corte Inglés por estar trabajando con empresas de Bangladesh que utilizan trabajo infantil porque si no tuviese esta relación económica no tendría camisetas. Eso es extraterritorialidad, tú hablas con los abogados catalanes, viajáis a Bangladesh, demandáis en Bangladesh y en el momento profesional correspondiente metes la demanda en la audiencia nacional de Barcelona, pero eso ahora no lo puedes hacer porque no existe esa extraterritorialidad.

Por eso, exigimos que se apruebe una ley sea en el Parlamento Español o el Tratado Internacional o que se aprueben legislaciones que permitan esta territorialidad.

En el caso de la contratación pública, se podría hacer una ley de contratación pública y por ejemplo aprobar mecanismos de **inspección pública** ante demandas de vulneraciones de derechos en otros países.

- *¿Qué **pasos o elementos legales mínimos** debería incluir una metodología de actuación del CCEDH ante denuncias por vulneración de derechos?*

Algunos de los pasos son los que se han ido comentando de que en caso de que no sea una queja anónima, **contactar con la persona** que ha hecho la queja, hacer una **investigación**, pedir **pruebas, contactos**, una **inspección al territorio**, etc. Además de **contrastar con las instituciones** adecuadas del lugar donde proviene la queja (pedir que dicen las instituciones del lugar). Por ejemplo, hacer un contraste con las **autoridades locales y nacionales** competentes, las **instituciones del país y de la región o zona** donde se ha producido la vulneración. También **pedir datos administrativos comerciales** de las personas que están siendo afectadas.

Cuanto más **datos institucionales** tengas, mejor. También, **contrastar con el defensor del pueblo** del país donde estás, con las **víctimas**, o sea, los dañados, las dañadas en forma particular o de **asociación** o de **comunidad indígena** o de **colectivo profesional** o de **sindicato** o **familiares** del asesinado, etc.

Luego también, **pruebas** de todo tipo, forenses, fiscales, fotográficas, testificales, probatorias, etc.

Si hubiese fondos en el centro catalán, que una **delegación de allá, viniera aquí**, las propias víctimas, algún representante, su abogado o las lideresas de la comunidad, que vengán hacia aquí, más allá de que se vaya al territorio a hacer inspección. Tanto para la inspección como para el hecho de testificar.

- *¿Qué **información o tipos de pruebas** serían imprescindibles para **iniciar**, con garantías, un procedimiento legal o administrativo de este tipo? ¿Y cómo debería recopilarlas el CCEDH? (**filtros previos** para decidir si se puede trabajar en el caso)*

También desde el punto de vista jurídico es saber, o sea, yo te he hablado de toda la administración para pruebas y luego hay otra fase más, es saber **si hay abierto, un expediente** en ese país, o sea, si hay un expediente informativo de lo que ha ocurrido o se han abierto diligencias, en la jurisdicción penal, civil o contenciosa, es decir, si el asunto que a ti te llega en forma de queja tiene una reproducción jurídica en el país donde vives, si hay un expediente abierto o si simplemente hay una denuncia de los afectados, que aparte de que a ti te llega la queja, la denuncia la han presentado también, imagínate, en la Oficina Medioambiental o la han presentado ante el fiscal de su zona. Aunque a veces no tiene por qué haber necesariamente una denuncia, un expediente o un procedimiento judicial abierto en el otro país, porque a veces hay miedo, hay imposibilidad en la zona o no se atreven ni tan siquiera a meter la denuncia porque hay complicidad entre paramilitares, la empresa, las autoridades locales, los alcaldes.

Por otro lado, en caso de que la denuncia se haga de manera clandestina, las pruebas tendrán que ser valoradas de manera distinta, van a ser valoraciones menores, y eso se tiene que tener en cuenta en la metodología. En estos casos, yo te diría que se tiene que hacer rápidamente una inspección, aunque no va a ser fácil.

Este proceso de denuncia de empresas no va a ser fácil, tienes que tener en cuenta que las empresas tienen el apoyo, en tu caso, de las instituciones catalanas. Y, cuando llegan a los gobiernos, también tienen su apoyo, por lo que tienen una arquitectura de protección muy fuerte.

Un aspecto muy importante es **no revictimizar** a quien puede estar, defenderse ante la justicia de su país, no puede defenderse ante la justicia formal del país de la empresa y tiene que recurrir a un centro.

3. Objetivos y formas de incidencia

- *¿Cuál crees que debería ser el **principal objetivo jurídico de la metodología**: ¿generar jurisprudencia, establecer precedentes, hacer presión política...?*

Para mí, si el centro se pone en marcha, el objetivo principal es que el **centro deduzca las autoridades**, y el **movimiento social**, que hace falta una **ley fuerte de extraterritorialidad**. Y que el centro se convirtiera en un instrumento o en una institución colaboradora, colaboradora de esta ley. Que el centro avance hacia una ley y, que la ley entre en el contexto más internacional de un tratado vinculante que se está estudiando en Ginebra.

A la concreta, es que la vulneración de derechos, que a mi parecer ya está sustentada en muchas pruebas, en muchos informes, provoque efectos legales. O sea, que una empresa que esté vulnerando derechos tiene que provocarles algún efecto, no solamente en su reputación, sino que vayamos más allá. O sea, que no te salga gratis vulnerar derechos. Y, por lo tanto, esto se tiene que traducir en algún tipo de responsabilidad.

Y, por supuesto, la **reparación a las víctimas**, ese es el tema central. Para mí, más allá de informes o comunicados públicos, todo el tema de la contratación y la extraterritorialidad, es importante.

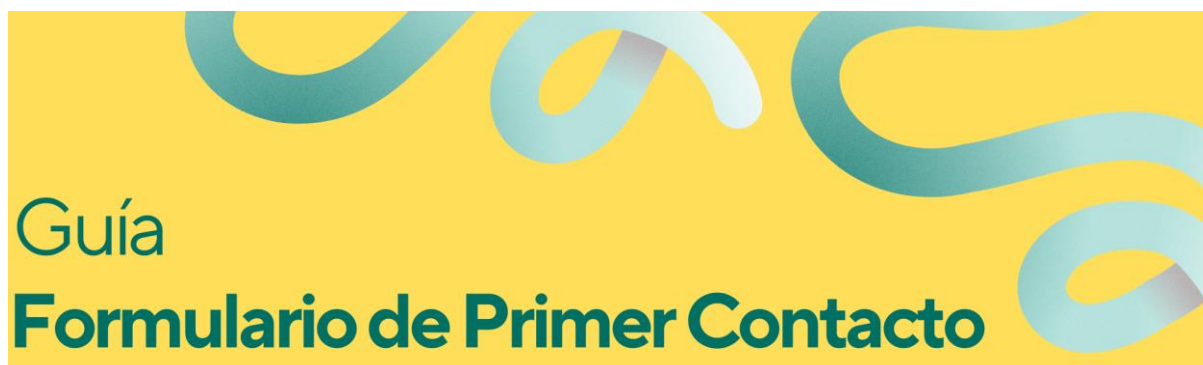
- *¿Qué **formatos de acción** pueden tener más impacto para presionar a empresas o instituciones? (ejemplos: informes jurídicos, acciones legales, comunicados públicos...)*

O sea, la **extraterritorialidad** en forma de una ley española, el **tratado vinculante** y luego un efecto en **contratación pública**, que creo que son, aparte de los **informes** y de los **comunicados**, que afectan a su reputación. O sea, que la clave del centro es que no solamente sean informes para dañar reputación, sino **informes para responsabilizarlos**.

Y un primer peldaño es lo, bueno, un **primer peldaño importante de contratación pública, de multas y luego la extraterritorialidad**. Por supuesto, más allá de **subsana** a las víctimas.

8.4. ANNEX 4: PROTOTIP DEL FORMULARI DE QUEIXES

En aquest punt es presenta el prototip del formulari de queixes, concebut com el pas previ a la metodologia d'acompanyament. Aquest prototip, un cop complementat i desenvolupat, esdevindria el canal de reclamacions a través del qual es rebrien les denúncies i es podria procedir a aplicar la metodologia d'acompanyament definida.

Primera parte: Caracterización del actor

Descripción del actor (persona que completa el formulario)	
Día actual	DD/MM/AAAA
Nombre, fecha de nacimiento y nacionalidad del actor*	De la persona que completa el formulario
Lugar de residencia actual	Pueblo, ciudad y país
Lenguas habladas*	Especifique su lengua materna y otras lenguas que hable
Contacto*	Correo, teléfono, otros.

Organización o Institución	Especifique la organización a la que pertenece. Especifique su función/rol.
<p>Descripción de las comunidades afectadas</p> <p>El propósito de esta sección es identificar a todas las comunidades, grupos de personas o ciudades afectadas en el caso que se denuncia. Si se ven afectadas varias comunidades, facilite detalles de cada una de ellas y asegúrese de que todas están claramente descritas.</p>	
Descripción de las comunidades*	Número de personas, identidad cultural, otros.
Nombres de las comunidades	Indique si la comunidad o grupo de personas es conocido por algún nombre o acrónimo.
Ubicación o presencia geográfica	Pueblo, ciudad, país.
Lenguas habladas	Lista de todas las lenguas habladas en las comunidades
Nombre de la asociación u otra organización representativa	Enumere las asociaciones u otras organizaciones representativas a las que pertenece la comunidad (otra opción: organizaciones de las que la comunidad es miembro).
Representación en la Comunidad	Indique si desempeña alguna función o cargo en la comunidad (por ejemplo, presidente de la comunidad).

Contacto de la asociación u otra organización representativa	Correo, teléfono, otros.
---	--------------------------

Segunda parte: Caracterización del problema

Descripción del problema	
Descripción breve*	Proporcione los hechos en orden cronológico con fechas.
Nombre de la empresa (Empresa A)*	Nombre de la empresa responsable del incidente o problema ocurrido en la comunidad.
Sector económico (Empresa A)	Ej: Sector energético
Nombre de la empresa catalana implicada (Empresa B)	<p><i>“Empresas catalanas”</i> se refiere no sólo a las empresas con sede en Cataluña, sino también a las que tengan inversiones o actividades en Cataluña de un modo u otro.</p> <p>Puede consultar esta información en la página web The Counter .</p> <p>Información solicitada: Nombre de la Empresa (Empresa B) y relación con la empresa implicada en el incidente</p>

	<p>(Empresa A). Ej: La Empresa B posee el 50% de la Empresa A</p> <p>Este apartado es aplicable únicamente si la Empresa A no se considera directamente una empresa de capital catalán.</p>
Organización de apoyo	Identifique las organizaciones que apoyan a la comunidad y describa su influencia en el caso.
Impactos	
Descripción de los impactos*	<p>Señale cualquier efecto negativo que la comunidad o sus miembros hayan experimentado como consecuencia del incidente. Incluya tantos detalles como sea posible.</p> <p>Incluya todos los impactos humanos, económicos y medioambientales. Por ejemplo, contaminación del agua del río y muerte masiva de peces.</p> <p>Si es posible, separe los efectos del impacto que se produjeron en el momento del incidente, de los impactos actuales.</p> <p>e.g. Impactos en el momento del incidente (a corto plazo): alto nivel de contaminación del agua.</p> <p>e.g. Impactos actuales (a día de hoy): Nivel moderado de contaminación del agua, pérdidas económicas, efectos negativos en la salud humana y otras.</p>

<p>Derechos vulnerados</p>	<p>Identifique los derechos nacionales e internacionales que han sido violados. A continuación figuran algunos de los derechos internacionales que pueden servir de guía a la hora de rellenar el formulario.</p>
<p style="text-align: center;">Guía de derechos</p> <p>A continuación se presenta una lista de los derechos internacionales reconocidos por las organizaciones internacionales de derechos humanos e incluidos en acuerdos internacionales que han sido aprobados por la Asamblea General de las Naciones Unidas. Esta lista se facilita con el fin de dar a conocer qué derechos pueden estar siendo vulnerados en el caso concreto que se presenta en este formulario y que puedan ser útiles como guía.</p>	
<p>Derechos vulnerados (Por temáticas)</p>	<p>Subtemas</p>
<p><i>Violación de los Derechos civiles y políticos (PIDCP)</i></p>	<p>1) Derecho a la vida, 2) Derecho a no ser sometido a tortura ni a tratos crueles, inhumanos o degradantes, 3) Derecho a no ser sometido a esclavitud o servidumbre, 4) Derecho a la libertad y seguridad personales, 5) Derecho a la libre circulación, 6) Derecho a la justicia, 7) Derecho a la intimidad, 8) Derecho a la libertad de pensamiento, conciencia y religión, 9) Derecho a la libertad de opinión y expresión, 10) Derecho de reunión pacífica, 11) Derecho de asociación, 12) Derecho a la familia y al matrimonio, 13) Derecho a la protección de los menores, 14) Derecho a la participación política, 15) Derecho a la igualdad ante la ley. (Haga clic en «Derechos civiles y políticos» para más información)</p>

<p>Violación de los Derechos económicos, sociales y culturales(PIDESC)</p>	<p>Económicos y sociales: 1) Derecho a la salud, 2) Derecho a la educación, 3) Derecho al agua, 4) Derecho a un nivel de vida adecuado, vivienda y alimentación, 5) Derecho al trabajo y otros derechos laborales, 6) Derecho a la protección de la familia, «elemento natural y fundamental de la sociedad» (Para más información, haga clic en «Derechos económicos, sociales y culturales»).</p>
<p>Violación de los Derechos económicos, sociales y culturales(DESC)</p>	<p>Culturales: 1) Derecho a participar en la vida cultural y a disfrutar de los beneficios del progreso científico.</p> <p>Por cultural se entiende: la vivienda, la alimentación, la relación con la tierra y el entorno natural, la atención sanitaria, la religión, la educación y las artes. A menudo es difícil determinar la adecuación cultural porque las “culturas” nunca son monolíticas.</p> <p>Por lo tanto, es importante ofrecer auténticas oportunidades de participación a las minorías, especialmente a los pueblos indígenas, mediante el respeto de la libertad de expresión, asociación y participación en la vida política. (Haga clic en «Derechos económicos, sociales y culturales» para obtener más información)</p>

Tercera parte: Documentos de soporte (pruebas/evidencias)

Nombre del documento	Descripción breve	Titular del documento	Enlace o documento
<i>ej. Documento 1</i>	<i>ej. Documento que se envió a los tribunales e inició la demanda.</i>	<i>ej. Municipio "Nombre1"</i>	<i>Documento adjunto o enlace</i>
<i>ej. Documento 2</i>	<i>ej. Contrato de la comunidad con la empresa A</i>	<i>ej. Comunidad y empresa A</i>	<i>Documento adjunto o enlace</i>
<i>ej. Documento 3</i>	<i>ej. Fotos con pruebas de los efectos causados por el incidente del caso</i>	<i>ej. Alcalde del municipio</i>	<i>Documento/ fotos adjuntas o enlace</i>
...			

9. BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES

1. **Vargas, Mónica i González, Lina María.** La contractació pública de l'Ajuntament de Barcelona, un anàlisi de responsabilitat extraterritorial, vulneració dels drets humans i del medi ambient al Sug Global. [En línea] Febrer de 2020. https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalsicooperacio/sites/default/files/2019_estudi_contratacio_publica_aj_bcn_cat_per_web_1.pdf.
2. **Corporate Human Rights Benchmark.** [En línea] World Benchmarking Alliance, Novembre de 2023. <https://www.worldbenchmarkingalliance.org/publication/chrb/>.
3. **Baroness Young of Hornsey, Lola Young.** Eliminating modern slavery in public procurement. [En línea] <https://sancroft.com/wp-content/uploads/2017/11/The-Sancroft-Tussell-Report-1.pdf>.
4. **Defending Tomorrow: The climate crisis and threats against land and environmental defenders.** [En línea] Juliol de 2020. <https://globalwitness.org/en/campaigns/land-and-environmental-defenders/defending-tomorrow/>.
5. **Principios rectores sobre las empresas y los derechos humanos.** [En línea] 2011. https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusineshr_sp.pdf.
6. **Dismantle Corporate Power. Stop Corporate Impunity.** [En línea] <https://www.stopcorporateimpunity.org/?lang=es>.
7. **New EU Omnibus Proposal Undermines Responsible Mining and Corporate Accountability.** [En línea] Resource matters, 18 de Juny de 2025. <https://www.resourcematters.org/post/new-eu-omnibus-proposal-undermines-responsible-mining-and-corporate-accountability>.
8. **ECCJ says no to Omnibus: corporate interests should not drive EU policy.** [En línea] European Economic and Social Committee, Febrer de 2025. <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/eesc-info/eesc-info-february-2025/articles/126740>.
9. **lafede justícia global.** [En línea] <https://www.lafede.cat/>.
10. **Enginyeria Sense Fronteres.** [En línea] <https://esf-cat.org/qui-som/organitzacio/>.
11. **AlterNativa. Intercanvi amb Pobles Indígenes.** [En línea] <https://alternativa-ong.org/>.
12. **Tornem a registrar el Centre Català d'Empreses i Drets Humans.** [En línea] Observatori del Deute en la Globalització, 6 de Març de 2025. <https://odg.cat/blog/tornem-a-registrar-centre-catala-empreses-drets-humans/>.
13. **Grup Català d'empresa i drets humans.** [En línea] alertaDH Empresa i vulneracions de Drets Humans. <https://alertadh.org/qui-som/>.
14. **BOPC 178/15. Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya.** [En línea] 17 de Març de 2025. <https://www.parlament.cat/document/bopc/428294616.pdf#page=20>.
15. **El CAB es suma a les més de 8.000 entitats i cooperatives impulsen la creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans.** [En línea] Consell d'associacions de Barcelona, 5 de Juliol de 2021. <https://cab.cat/article/el-cab-es-suma-les-mes-de-8000-entitats-i-cooperatives-impulsen-la-creacio-del-centre>.

16. CCAR. La proposta de Llei per crear el Centre Català d'Empreses i DH, una iniciativa pionera. [En línea] <https://www.ccar.cat/proposta-llei-centre-catala-empreses-drets-humans/>.
17. DIRECTIVA (UE) 2024/1760 DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO. *sobre diligencia debida de las empresas en materia de sostenibilidad y por la que se modifican la Directiva (UE) 2019/1937 y el Reglamento (UE) 2023/2859*. [En línea] 13 de Juny de 2024. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401760.
18. La UE debilita las normas que protegen a las personas y al medio ambiente. [En línea] <https://corporateeurope.org/sites/default/files/2025-09/Spanish.pdf>.
19. Iglesias Márquez, Daniel. Empresas y derechos humanos: tiempo de imponer obligaciones y definir responsabilidades. *Working Paper n°6*. [En línea] Octubre de 2015. https://www.dret-public.urv.cat/media/upload/domain_89/arxiu/Working%20Paper%20n%C2%BA6.pdf.
20. Abogados, Vossler. Responsabilidad de las empresas en violaciones de derechos humanos. [En línea] 15 de Septiembre de 2024. <https://www.vosseler-abogados.es/responsabilidad-de-las-empresas-en-violaciones-de-derechos-humanos/>.
21. USHAKOVA, TATSIANA. LA RESPONSABILIDAD DE LAS EMPRESAS EN EL SISTEMA DEL CONSEJO DE EUROPA. [En línea] Maig de 2020.
22. Amnistía Internacional. *Actuamos por los derechos humanos en todo el mundo*. [En línea] <https://www.es.amnesty.org/>.
23. Líneas Directrices de la OCDE para Empresas Multinacionales sobre Conducta Empresarial Responsable. [En línea] 11 de Octubre de 2023. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/es/publications/reports/2023/06/oecd-guidelines-for-multinational-enterprises-on-responsible-business-conduct_a0b49990/7abea681-es.pdf.
24. Punto Nacional de Contacto. *El portal de la responsabilidad social*. [En línea] Ministerio de Trabajo y Economía Social. <https://www.mites.gob.es/es/rse/puntocontacto/index.htm>.
25. ¿Qué son los Puntos Nacionales de Contacto? [En línea] RSR Consultoría en desarrollo de carreras investigadoras. <https://reyes-sansegundo.com/blog/que-son-los-puntos-nacionales-de-contacto/>.
26. OIT, Oficina Internacional del Trabajo. *Convenio núm.169 de la OIT sobre Pueblos Indígenas y Tribales*. Lima: OIT/Oficina Regional para América Latina y el Caribe : s.n., 2015. ISBN 978-92-2-322581-0.
27. General, Asamblea. Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales. [En línea] 16 de Diciembre de 1966. <https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>.
28. Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos. *Naturaleza de la obligación jurídica general impuesta a los Estados Partes en el Pacto*. [En línea] 29 de Març de 2004. <https://docs.un.org/es/CCPR/C/21/Rev.1/Add.13>.
29. Civicus. Tratado sobre Empresas y Derechos Humanos: una década de lucha en pos de la responsabilidad corporativa. *El proceso avanza, pero los Estados del norte global y los intereses empresariales continúan oponiendo resistencia*. [En línea] Civicus Lens: Perspectives

for a changing world, 8 de Març de 2025. <https://lens.civicus.org/tratado-sobre-empresas-y-derechos-humanos-una-decada-de-lucha-en-pos-de-la-responsabilidad-corporativa/>.

30. Instrumento de Ratificación del Convenio sobre el acceso a la información, la participación del público en la toma de decisiones y el acceso a la justicia en materia de medio ambiente, hecho en Aarhus (Dinamarca), el 25 de junio de 1998. [En línea] 1 de març de 2005. [https://www.boe.es/eli/es/ai/1998/06/25/\(1\)/dof/cat/pdf](https://www.boe.es/eli/es/ai/1998/06/25/(1)/dof/cat/pdf).

31. Acuerdo de Escazú: una herramienta para defender los derechos humanos. *Escazú para comunidades*. [En línea] fundeps: políticas y derechos humanos. <https://acuerdodeescazu.org/>.

32. La CS3D como nuevo marco normativo para los Derechos Humanos. [En línea] Diario responsable, 10 de Febrer de 2025. <https://diarioresponsable.com/noticias/37671-la-cs3d-como-nuevo-marco-normativo-para-los-derechos-humanos>.

33. Missé, Andreu. Responsabilidad climática de los bancos. *Las menores exigencias europeas han despertado preocupación entre las asociaciones defensoras del medio ambiente*. [En línea] El País, 26 de Maig de 2025. <https://elpais.com/economia/2025-05-26/responsabilidad-climatica-de-los-bancos.html>.

34. Aprobado el Plan de Acción Nacional de Empresas y Derechos Humanos. [En línea] Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, 14 de Agost de 2017.

35. Martín, Patricia. Seis firmas españolas vulneran derechos humanos y medioambientales en otros países. [En línea] El Periódico, 9 de Juny de 2022. <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20220609/empresas-espanolas-vulneran-derechos-13814203>.

36. Greuges, Síndic de. Pla de Drets Humans. *Estats Generals de Drets*. [En línea] Desembre de 2019. <https://www.parlament.cat/document/publicacions/34045771.pdf>.

37. FIDH: International Federation for Human Rights. [En línea] <https://www.fidh.org/en/about-us/What-is-FIDH/>.

38. European Coalition for Corporate Justice. [En línea] <https://corporatejustice.org/mission/>.

39. Corporate Europe Observatory. [En línea] <https://corporateeurope.org/en/who-we-are>.

40. Amnistía Internacional. *Principales áreas de trabajo de Amnistía Internacional*. [En línea] https://www.es.amnesty.org/quienes-somos/objetivos/?_gl=1*19j5fif*_up*MQ.*_ga*Nzc2NjkyMDM3LjE3NDk0ODE2OTQ.*_ga_C45V04YJ1Y*czE3NDk0ODE2OTMkbzEkZzEkdDE3NDk0ODE3MTEkajQyJGwwJGgw.

41. Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa. [En línea] <https://observatoriorsc.org/sobre-nosotros/quienes-somos/>.

42. Observatorio de Ética en los negocios: La ética no solo tiene un componente moral, sino que aporta valor económico. [En línea] Noticias Jurídicas, 21 de Noviembre de 2014. <https://noticias.juridicas.com/actualidad/noticias/8954-observatorio-de-etica-en-los-negocios:-la-etica-no-solo-tiene-un-componente-moral-sino-que-aporta-valor-economico/>.

43. ODHE. *Observatori de Drets Humans i Empresa a la Mediterrània*. [En línea] <https://www.odhe.cat/lobservatori/qui-som/>.

44. El ACNUDH y las empresas y los derechos humanos. [En línea] Naciones Unidas. <https://www.ohchr.org/es/business>.
45. alertaDH. *RENACE*. [En línea] <https://alertadh.org/caso/renace/>.
46. Llei 2/2023, de 20 de febrer, reguladora de la protecció de les persones que informin sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció. [En línea] gencat - Portal Jurídic de Catalunya, 2023.
47. The Counter. [En línea] SOMO. <https://www.somo.nl/the-counter/>.
48. Principis de Territorialitat i Extraterritorialitat. [En línea] Flashcards World. <https://flashcards.world/flashcards/sets/351ad968-37e0-45da-ad0a-1df5027be3cd/>.
49. Berraondo, Mikel. La Declaració sobre els drets dels pobles indígenes. *Punt i Seguit*. [En línea] https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/UNDRIP_Catalan.pdf.
50. Convenio sobre la Diversidad Biológica, instrumento internacional clave para un desarrollo sostenible. [En línea] Naciones Unidas. <https://www.un.org/es/observances/biodiversity-day/convention>.
51. Avenços lents pero constants cap al Tractat Vinculant sobre empreses transnacionals i drets humans de les Nacions Unides. [En línea] lafede - justícia global, 10 de Novembre de 2020. <https://www.lafede.cat/avencos-lents-pero-constants-cap-al-tractat-vinculant-sobre-empreses-transnacionals-i-drets-humans-de-les-nacions-unides/>.
52. ONU aprova resolució històrica per lluitar contra les violacions DDHH per part de transnacionals. [En línea] ODG - Observatori del deute en la globalització, 27 de juny de 2014. <https://odg.cat/blog/onu-aprova-resolucio-historica-per-lluitar-contra-les-violacions-ddhh-per-part-de-transnacionals/>.
53. ¿Qué es la Corte Internacional de Justicia y cómo funciona? [En línea] Naciones Unidas, 11 de gener de 2024. <https://unric.org/es/que-es-la-corte-internacional-de-justicia-y-como-funciona/>.
54. ¿Qué es la Corte IDH? [En línea] Corte Interamericana de Derechos Humanos. https://tv.corteidh.or.cr/que_es_la_corte.cfm.
55. DIRECTIVA (UE) 2019/1937 DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO relativa a la protección de las personas que informen sobre infracciones del Derecho de la Unión. [En línea] 23 de octubre de 2019. <https://www.boe.es/doue/2019/305/L00017-00056.pdf>.
56. Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals. [En línea] Portal Jurídic de Catalunya. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=845451>.
57. Antifrau presenta una guia ràpida sobre la Directiva europea relativa a la protecció de les persones alertadores d'infraccions del Dret de la Unió. [En línea] Oficina Antifrau de Catalunya. <https://www.antifrau.cat/ca/antifrau-presenta-guia-rapida-directiva-europea-relativa-proteccio-persones-alertadores-infraccions-dret-unio>.
58. Extraterritorialidad (derecho). [En línea] Wikipedia. La enciclopedia libre. [https://es.wikipedia.org/wiki/Extraterritorialidad_\(derecho\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Extraterritorialidad_(derecho)).

59. Camats Maldonado, Rosa. Prohibicions de contractar, exclusió de la licitadora i mesures correctores. *EAPC - Aprofundim en matèria de contractació del sector públic*. [En línia] Generalitat de Catalunya, 18 de març de 2025. <https://formaciooberta.eapc.gencat.cat/espaiematis/contractacio/prohibicions-de-contractar-exclusio-de-la-licitadora-i-mesures-correctores.html>.

